

Studentenmonitor 2006

Studeren in Nederland: kernindicatoren, motieven bij masterkeuze, studievoortgang, studenttypen en de uitzonderlijk gemotiveerde student

ResearchNed Nijmegen, oktober 2007

Anja van den Broek
Froukje Wartenbergh
Ilse Wermink
Rob Sijbers
Marc Thomassen
Marijn van Klingeren
Lette Hogeling

© 2007 ResearchNed Nijmegen in opdracht van het ministerie van OCW. Alle rechten voorbehouden. Het is geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in publicaties, mits sprake van nauwkeurige bronvermelding.

Voorwoord

Voor u ligt alweer de zevende in de reeks van Studentenmonitoren.

De eerste Studentenmonitor, verschenen in 2001, was vooral bedoeld om ordening te brengen in de enquêtes onder studenten voor beleidsdoeleinden. Door een representatieve selectie van studenten een standaard vragenlijst voor te leggen, werden - en worden - verschillende aspecten van de student en het studentenleven verzameld en in één document aangeboden. Een basisset van feitelijke en oordeelsvragen wordt al vanaf het eerste jaar opgenomen. Daarnaast zijn jaarlijks wisselende vragen voor het beleid toegevoegd. Om de vraaglast voor de studenten niet te groot te maken zijn vragen die beleidsmatig niet gebruikt werden in de loop der tijd uit de lijst geschrapt. Toch bleek een toename van het aantal vragen onvermijdelijk. Om het invullen van de enquête aantrekkelijk te houden voor de studenten wordt deze sinds enige jaren via internet afgenomen.

Ik kan u zeggen dat de Studentenmonitor een factor van belang is geworden bij de beleidsontwikkeling. Serieuze trendanalyses zijn mogelijk en daarmee groeit de waarde van dit instrument. Om u als geïnteresseerd lezer te prikkelen haal ik een aantal in deze Studentenmonitor genoemde ontwikkelingen naar voren.

Positief nieuws is dat ten opzichte van vorig jaar de studievoortgang en de tijd besteed aan de studie zijn verbeterd. Van alle studenten is 18 à 19 procent uitzonderlijk gemotiveerd. Op onderdelen is de voortgang nog zorgelijk. Zo toont 19 procent van de studenten onvoldoende inzet.

Dit jaar besteedt de Studentenmonitor uitgebreid aandacht aan de overgang van bachelor naar master. Van de universitaire bachelorstudenten heeft 86 procent het plan voor om een master te kiezen; vijf procent wil met het bachelordiploma op zak een baan gaan zoeken, de overige negen procent twijfelt.

Het aandeel studenten met studiegerelateerde buitenlandervaring groeit sinds 2001 nauwelijks. Voor de internationale positie van het Nederlandse hoger onderwijs is het belangrijk dat internationale uitwisseling van studenten of het volgen van een opleiding in het buitenland meer gestimuleerd wordt. Ik hoop dat de meeneembare studiefinanciering daaraan een positieve bijdrage levert.

Dit is slechts een greep uit de Studentenmonitor. Vanuit verschillende invalshoeken is er veel meer wettenswaardigs te lezen in deze publicatie, die unieke informatie bevat over de sociaal economische achtergronden van studenten.

Om de toegankelijkheid van het rapport te vergroten zijn deze en de eerdere Studentenmonitoren inclusief de tabellen van 2006 op www.studentenmonitor.nl te vinden. Op deze site worden binnenkort voor alle geïnteresseerden ook de trendbestanden weergegeven. Iedereen kan hieruit eigen tabellen samenstellen.

Tot slot bedank ik iedereen die een bijdrage heeft geleverd aan deze Studentenmonitor: de medewerkers van ResearchNed onder leiding van Anja van den Broek, de IB-Groep en uiteraard de studenten die de enquêtes invulden. De begeleidingscommissie van het ministerie bestond uit Marlies Leegwater, Nienke Doeve, Jon Tienstra en Henk van der Velde.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Dr. Ronald H. A. Plasterk

Inhoud

1	Inleiding en verantwoording	7	4	Studievoortgang en leengedrag	69
1.1	Achtergrond	7	4.1	Inleiding	69
1.2	Inhoud van de Studentenmonitor	8	4.2	Ontwikkeling van studievoortgang	69
1.3	Steekproefontwerp	9	4.3	Studievoortgang verklaard	72
1.4	Dataverzameling, respons en weging	10	4.4	Tijdbesteding	75
1.5	Afgestudeerden in de steekproef	16	4.5	Leengedrag	81
1.6	Studiestakers in de steekproef	16	4.6	Profiel van de lenende student	82
1.7	Opbouw van het rapport	17	4.7	Samenvatting	85
2	Kernindicatoren 2006	19	5	Studenttypen en ambities en studiegedrag	87
2.1	Studentkarakteristieken	19	5.1	Ambtenaar	87
2.2	Studievoortgang, motivatie en inzet	25	5.2	Leraar basisonderwijs	88
2.3	Kwaliteit en studeerbaarheid	29	5.3	Leraar voortgezet onderwijs	88
2.4	Budget en studiefinanciering	34	5.4	Wetenschapper	89
2.5	Tijdbesteding	41	5.5	Zelfstandig ondernemer	89
2.6	Studiekeuze en aansluiting	46	5.6	Studenten met een beperking	90
2.7	Internationalisering	49	5.7	Internationaal georiënteerd	91
2.8	Toekomstperspectief	50	5.8	Samenvatting	91
2.9	Studenttypen	51	6	Uitzonderlijk gemotiveerd	93
2.10	Samenvatting	55	6.1	Inleiding	93
3	Motieven voor masterkeuze	59	6.2	Hoger onderwijs, hbo en wo	94
3.1	Inleiding en vraagstelling	59	6.3	Trends	95
3.2	Werken of verder studeren?	59	6.4	Motivatie verklaard	96
3.3	Keuze voor een master	61	6.5	Samenvatting	97
3.4	Motieven bij masterkeuze	63	Figuren en tabellen	99	
3.5	Selectieve toelating	65	Schaalconstructies	103	
3.6	Tevredenheid over informatievoorziening	66	Afkortingen	105	
3.7	Samenvatting	67			

1 Inleiding en verantwoording

1.1 Achtergrond

Het ministerie van OCW, directies Hoger Onderwijs (HO) en Studiefinancieringsbeleid (SFB), publiceren voor de zevende maal de Studentenmonitor Hoger Onderwijs. Deze publicatie bevat de resultaten van de Studentenmonitor 2006 en heeft betrekking op het studiejaar 2005-2006. Het onderzoek is uitgevoerd door het onderzoeksinstituut ResearchNed uit Nijmegen. De monitor is gestart in 2000 en bevat een schat aan informatie over studeren in Nederland¹.

¹ Hofman, A. et al. (2001). Studentenmonitor 2000. Zoetermeer: Ministerie van OC&W. BGO 75.

Hofman, A. et al. (2002). Studentenmonitor 2001: studenten in het hoger onderwijs. Zoetermeer: Ministerie van OC&W. BGO 87.

Jong, U. de (2002). Studentenmonitor 2001: aanvullende analyses over motivatie en sociaal milieu. Zoetermeer: Ministerie van OC&W. BGO 88.

Jong, U. de (2002). Studentenmonitor 2001: trends in de jaren 1996-2001. Zoetermeer: Ministerie van OC&W. BGO 89.

Hofman, A. et al. (2002). Studentenmonitor 2001: kernrapport. Zoetermeer: Ministerie van OC&W. BGO 90.

Hofman, A. et al. (2003). Studentenmonitor 2002: studenten in het hoger onderwijs. Zoetermeer: Ministerie van OC&W. BGO 94.

Graaf, D. de et al. (2002). Nadere analyses studentenmonitor 2002: studeren met een handicap en studieverloop in het algemeen. Den Haag: Ministerie van OCW. BGO 101.

De Studentenmonitor is te omschrijven als *het periodiek en systematisch volgen van ontwikkelingen op het gebied van de sociaaleconomische dimensie van studeren in het hoger onderwijs met behulp van kengetallen en bevraging van doelgroepen*. De monitor fungeert als ondersteuning van beleid en als informatiebron voor derden. Een dergelijk monitorsysteem heeft vooral een signaleringsfunctie bij de ontwikkeling van beleid en genereert informatie op de momenten dat dit volgens de beleidscyclus nodig is.

Door periodiek dezelfde soort gegevens te verzamelen neemt de informatiewaarde toe. Toch is, met verschuivingen van accenten in het beleid, ook de informatiebehoefte over studenten in de loop der jaren op onderdelen gewijzigd. Daarom wordt bij de uitvoering van de Studentenmonitor, naast standaardisatie van inhoud en procedures, ook flexibiliteit, beleidsinzicht en beleidsrelevantie in acht genomen.

In dit hoofdstuk gaan we achtereenvolgens in op de inhoud van de Studentenmonitor 2006, het steekproefontwerp, de dataverzameling en respons, en geven we een typering van de steekproef.

Broek, A. van den et al. (2004). Studentenmonitor 2003: studeren in het hoger onderwijs. Den Haag: Ministerie van OCW. BGO 108.

Broek, A. van den, Sijbers, R., Wiel, E. van de, Welling, N. & Uerz, D. (2005). Net dat beetje extra. Studentenmonitor 2004. Studeren in Nederland: kernindicatoren, determinanten van studievoortgang en de gedreven student. Den Haag: SDU. BGO 118.

Broek, A. van den, Wiel, E. van de, Pronk, T. & Sijbers, R., (2006). Studentenmonitor 2005. Studeren in Nederland. Kernindicatoren, studievoortgang, studieuitval en internationale mobiliteit. Den Haag: SDU. Beleidsgerichte Studies Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek 126.

1.2 Inhoud van de Studentenmonitor

De vragenlijst van de Studentenmonitor bestaat uit vaste en variabele componenten. De vaste onderdelen zijn: opleiding en studieverloop, achtergrondkenmerken, kwaliteit en studeerbaarheid, inkomsten en uitgaven, tijdbesteding en internationalisering. Deze onderwerpen zijn, soms met verschillende definities, sinds de aanvang van de Studentenmonitor steeds aan de orde geweest. In de Studentenmonitor 2006 is een aantal nieuwe rubrieken toegevoegd, zoals het toekomstbeeld van studenten, een vragencluster over het profiel van studenten en de positie van masterstudenten. Andere onderwerpen, zoals de overgang van de oude stijl naar het BaMa-stelsel, zijn uit de Studentenmonitor verdwenen.

Onderstaand overzicht geeft de onderwerpen en subrubrieken weer van de Studentenmonitor 2006.

- Achtergrondkenmerken (nationaliteit, geslacht, leeftijd, etniciteit, studiefase, burgerlijke staat, woonsituatie, kinderen, sociaaleconomische herkomst en studenten met een beperking).
 - Studentprofielen (Idealisten, Vakgeïnteresseerden, Zelfontplooiers, Normatieven, Statuszoekers).
 - Onderwijsroute (vooropleiding, bezigheid vorig jaar en omzwaai).
 - Studiekeuze en aansluiting (keuzemotieven, keuze voor bèta en techniek, aansluiting vo-ho).
 - Studievoortgang (voortgang, tentamencijfer, propedeuse).
 - Tijdbesteding (studie, werk, overig).
 - Studiehouding en motivatie (inzet, motivatie, redenen afnemende motivatie).
 - Studenttevredenheid (werkdruk, studeerbaarheid, toegankelijkheid docenten).
 - Studieperspectief.
- Toekomstperspectief (arbeidsmarktperspectief: docent, ambtenaar, zelfstandig ondernemer, wetenschapper).
 - Internationalisering (ervaring, organisatie, financiering, plannen).
 - Na de bachelor (overgang van bachelor naar master).
 - Inkomsten (inkomsten en inkomstenbronnen).
 - Uitgaven (studie, levensonderhoud, ontspanning).
 - Financiële situatie en leengedrag (financiële situatie, leengedrag, redenen wel/niet lenen).
 - Betaalde arbeid (percentage werkenden, aard werk en redenen werken).
 - Studiestaken (korte rubriek: positie van studiestakers).
 - Afgestudeerd (korte rubriek: positie van afgestudeerden).

Om de bevraginglast te reduceren is gebruik gemaakt van gegevens die voorhanden zijn in de centrale studentenadministraties van de IB-Groep. Achtergrondkenmerken van studenten uit deze databases zijn gebruikt voor populatieanalyses en gekoppeld aan de respondentbestanden.

Er is door de onderzoekers gewerkt met geanonimiseerde gegevens (niet te herleiden tot individuele personen). Het betreft hier de volgende gegevens:

- CRIHO (Centraal Register Inschrijvingen Hoger Onderwijs): alle inschrijvingen in het hoger onderwijs: BRIN (instellingscode), CROHO-code, inschrijfvorm, soort inschrijving, aanvangsdatum inschrijving, eind inschrijving (per studiejaar), examen. Er is gebruik gemaakt van een historisch bestand.
- RASP (Registratie Aanmelding, Selectie en Plaatsing): vooropleiding en achtergrondkenmerken (alle vooropleidingen, leeftijd, geslacht, nationaliteit, geboorteland student en geboorteland ouders).
- WSF (Wet Studiefinanciering): alle toekenningen studiefinanciering (basisbeurs, aanvullende beurs, rentedragende leningen, verbruikte rechten en ov-studentenkaart).

- ERR (Examen Resultaten Register): alle geslaagden in het voortgezet onderwijs: eindexamencijfers per vak, vo-profiel, datum afgelegd examen, BRIN vo.

De Studentenmonitor bevat dus, naast de gegevens uit de vragenlijst, ook populatiegegevens. In de voetteksten van de tabellen en in de tekst is steeds aangegeven welke bronbestanden zijn gebruikt.

1.3 Steekproefontwerp

Voor de Studentenmonitor is een gestratificeerd steekproefontwerp opgesteld. Binnen de strata is een aselecte steekproef getrokken uit het Centraal Register Inschrijvingen Hoger Onderwijs (CRIHO) peildatum februari 2006. In totaal zijn in 2005-2006 bijna 560.000 studenten ingeschreven in het hoger onderwijs. Tabel 1 toont de samenstelling van de studentpopulatie naar achtergrondkenmerken. Ruim 63 procent van de studenten zit in het hbo; 37 procent studeerde aan een universiteit. Economie (hbo) bevat de meeste studenten (36%). In het wo studeren de meeste studenten bij Gedrag & Maatschappij (21%).

Tabel 1: Samenstelling studentenpopulatie in 2005-2006

	hbo	wo	totaal
Landbouw	2%	2%	2%
Natuur	-	7%	3%
Techniek	16%	13%	15%
Gezondheidszorg	8%	13%	10%
Economie	36%	16%	28%
Recht	-	13%	5%
Gedrag & Maatschappij	13%	21%	16%
Taal & Cultuur	4%	15%	8%
Onderwijs	20%	-	12%
man	48%	51%	49%
vrouw	52%	49%	51%

Kolompercentages. Bron: IB-Groep: CRIHO.

De studentenpopulatie is ingedeeld in verschillende strata. Dit zijn de cellen/groepen die als uitgangspunt dienden voor het trekken van een gestratificeerde steekproef. Daarnaast zijn alle studenten onderverdeeld in oude stijl/bachelor enerzijds en master anderzijds. In de groep oude stijl/bachelor zijn in ieder stratum ongeveer 400 studenten geselecteerd voor deelname aan de Studentenmonitor 2006.

Tabel 2 toont de ingeschrevenen in het hbo, onderscheiden naar sector en inschrijftijd. Hierbij zijn eerstejaars onderscheiden naar eerstejaars ho Nederland (voor het eerst in het ho) en eerstejaars sector (voor het eerst in sector: doorstroom, omzwaai).

De overige studenten zijn ingedeeld in tweedejaars, derdejaars, vierdejaars en vijfdejaars en ouder.

Tabel 2: Ingeschrevenen hbo: bachelor/oude stijl (febr. '06)

	lb	te	gz	ec	gm	tc	ow
jr. 1 ho	2.014	13.699	7.579	30.694	11.570	3.446	14.294
jr. 1 sector	368	1.882	1.941	4.274	3.494	919	5.304
jr. 2	1.930	12.814	7.705	30.758	11.354	3.453	16.430
jr. 3	1.564	11.536	6.060	23.999	9.770	2.828	13.636
jr. 4	1.281	9.293	4.353	20.136	7.353	2.444	9.576
jr. 5+	964	9.381	2.519	21.355	4.859	2.516	12.537

Bron: IB-Groep: CRIHO 2005/2006. Alleen bachelor en oude stijl.

Tabel 3 toont de aantallen ingeschreven studenten bachelor en oude stijl in 2005/2006 in het wo, ingedeeld naar strata.

In het wo is onderscheid gemaakt tussen bachelor en masterstudenten. Bovendien is in het wo een groep zesdejaars en ouder toegevoegd. De steekproef voor bachelorstudenten en studenten oude stijl is ingedeeld in 42 strata (cellen in Tabel 2) in het hbo en 56 strata (cellen in Tabel 3) in het wo.

In totaal onderscheiden we voor bachelorstudenten en studenten oude stijl 98 strata. Binnen deze strata is een aselechte steekproef getrokken van ongeveer 400 studenten per cel. In totaal kwam de bruto steekproef van bachelorstudenten en studenten oude stijl op 38.501 studenten.

Tabel 3: Ingeschrevenen wo: bachelor /oude stijl (febr. '06)

	lb	na	te	gz	ec	re	gm	tc
jr.1 ho	434	2.360	3.574	3.948	4.845	3.360	5.808	4.055
jr.1 sector	102	684	1.090	963	2.174	2.405	4.356	3.552
jr. 2	435	2.332	3.782	4.480	4.940	4.586	7.837	6.050
jr. 3	408	1.963	3.277	4.308	4.556	3.906	6.847	4.497
jr. 4	247	1.292	2.690	3.189	3.451	2.914	4.682	3.154
jr. 5	196	1.343	2.134	2.789	3.133	2.832	4.455	2.241
jr. 6+	491	2.754	5.615	5.898	5.572	5.937	6.341	5.270

Bron: IB-Groep: CRIHO 2005/2006. Alleen bachelor en oude stijl.

De masterstudenten zijn op basis van een historisch CRIHO-bestand getypeerd naar de wijze van overgang van bachelor naar master:

- directe doorstroom binnen dezelfde sector en dezelfde instelling (N=18.436) of onbekend (N=5.315);
- verandering van instelling (N=911) of sector (N=757) of beide (N=490);
- instroom vanuit hbo binnen (N=2.141) of buiten de hbo-sector (N=2.244) waar men de bacheloropleiding volgde.

De groepen zijn in drie typen weergegeven: ongemuteerde overgang (zelfde instelling, zelfde sector of onbekend), mutatie binnen wo (wijziging instelling, sector of beide) en instroom vanuit hbo (zelfde sector, andere sector). Van de groep studenten die ongewijzigd zijn overgegaan van een bachelor naar een direct aansluitende master binnen de eigen instelling in het wo zijn 3.200 van de bijna 24.000 studenten aangeschreven.

Omdat dit jaar de analyses zich toespitsen op motieven van zogenaamde *mobiele* masterstudenten, is deze groep in zijn geheel opgenomen in de steekproef (2.085). Van de hbo-instroom in een wo-master is ongeveer de helft aangeschreven (2.440).

1.4 Dataverzameling, respons en weging

De belangrijkste gegevensverzameling vond plaats via enquêtering van studenten. Gedurende de eerste vier jaren in het bestaan van de Studentenmonitor is een schriftelijke vragenlijst gebruikt, in jaar drie en vier in combinatie met een internetvragenlijst. Analyses in het vierde jaar (Studentenmonitor 2003) wezen uit dat er geen zichtbare bezwaren bestaan tegen een online enquêtering. Daarom is vanaf 2004 overgegaan op een volledig online afname van de Studentenmonitor.

De dataverzameling voor de Studentenmonitor 2006 vond plaats in de maanden mei, juni en een deel van juli 2006.

De internetenquête is geprogrammeerd met behulp van het softwarepakket Dimensionnet van SPSS waarbij gebruik is gemaakt van routering en randomisatie van vragen, databasebewerking, tussentijdse correctie en responsberekeningen.

De respondenten zijn benaderd via een speciale mailing van de IB-Groep. In de brief stond een verwijzing naar de website: www.studentenmonitor.nl, waarop de vragenlijst te raadplegen was, en was voor elke afzonderlijke student een unieke toegangscode afgedrukt. Met deze code kon de student inloggen in de vragenlijst. De toegangscode is later gekoppeld aan een versleuteld nummer van de IB-Groep, wat toevoeging van achtergrondkenmerken mogelijk maakt.

Gedurende de dataverzamingsperiode is tweemaal een schriftelijk rappel uitgezet aan alle studenten die nog niet hadden gerespondeerd of anderszins (bijvoorbeeld via e-mail of telefonisch) hadden gereageerd. De studenten waarvan de brieven retour afzender zijn gekomen, zijn buiten de rappels gehouden. De studenten konden als dank voor het invullen van een vragenlijst kans maken op een prijs (mp3-speler of cadeaubon). Na beëindiging van de enquête is direct teruggekoppeld aan de studenten wie er behoorden tot de winnaars. De winnaars zijn bepaald met behulp van een random loting in de software. In geval van acceptatie van de prijs konden studenten hun adres invullen. De prijzen zijn verstuurd in september 2006.

Na sluiting van de dataverzameling hadden 14.698 studenten de enquête ten minste eenmaal geopend (de bruto-respons). Het bruto-responspercentage is daarmee 36% van 40.704 bereikte studenten (na correctie voor *niet ontvangen lijsten* en *retour afzender*).

Tabel 5 geeft een overzicht van de totale responsaantallen en responspercentages.

Voor de berekening van de respons is verder gekeken naar het deel van de vragenlijst dat studenten hebben ingevuld. De software die gebruikt wordt voor de web-enquête registreert het nummer van de laatste ingevulde vraag. Alleen studenten die de volledige vragenlijst of een substantieel deel van de lijst (tot en met het onderdeel over de kans om af te studeren) hebben ingevuld, zijn meegenomen in de uiteindelijke dataset. De studenten die vóór dit onderdeel zijn afgehaakt, zijn buiten de analyses gehouden (de groep 'onvolledig verwijderd').

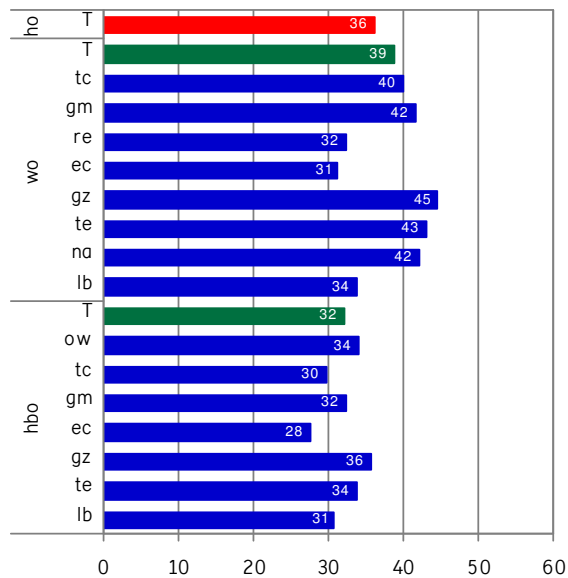
Tabel 4: Overzicht totale respons Studentenmonitor 2006

Steekproef	
Steekproef	48.500
Aangeschreven	46.030
Correctie voor niet bereikt	5.326
Aantal studenten bereikt	40.704
Respons	
Onvolledig verwijderd	664
Onvolledig opgenomen	988
Volledig ingevuld	13.046
Totaal bruto respons	14.698
Totaal bruikbare respons	14.034
Responspercentage	
Bruto	36%
Bruikbaar	34%

* Correctie voor niet bereikt en adres onbekend: ongeveer 17%

Van de totale groep was 88 procent (N=12.379) op het moment van dataverzameling daadwerkelijk ingeschreven in het hoger onderwijs. Drie procent (N=444) was inmiddels gestopt met de opleiding en negen procent was inmiddels afgestudeerd (N=1.212). Deze groepen uitgesloten brengt de bruikbare respons op 34 procent.

Figuur 1 geeft een overzicht van de bruto responspercentages naar soort hoger onderwijs en sector. De respons in het wo was beter dan in het hbo (39% versus 33%). In het wo responderden studenten in de sector Recht en Economie het slechts; binnen het hbo zaten de slecht responderende studenten bij Economie. Studenten Gezondheidszorg (hbo en wo), Techniek, Natuur en Gedrag & Maatschappij (wo) responderden het best.

Figuur 1: Responspercentages naar soort hoger onderwijs en sector

Tabel 5 toont de respons van de masterstudenten. Deze respons kwam in totaal op 40 procent (resp. 39%, 42% en 40%). De bruikbare respons (afgestudeerden en studiestakers buiten beschouwing gelaten) was 34 procent (resp. 33%, 36% en 34%).

Tabel 5: Respons master Studentenmonitor 2006

	geen mutatie/ onbekend	mutatie wo	instroom hbo
populatie	23.751	2.158	4.385
bruto steekproef	3.200	2.085	2.440
respons	872	622	684
gestopt	10	21	30
afgestudeerd	154	81	86
gecorrigeerd %*	39%	42%	40%
bruikbaar %	33%	36%	34%

* Correctie voor niet bereikt en adres onbekend: ongeveer 17%

De bruikbare respons van ruim 14.000 studenten is qua omvang voldoende om betrouwbare generaliserende uitspraken te doen over de Nederlandse studentenpopulatie, maar doet geen recht aan de proportionele verdeling van de CROHO-onderdelen en studiejaar in de populatie. Bovendien is binnen de groep masterstudenten vanwege een oververtegenwoordiging van *mobiele* studenten (binnen wo en vanuit hbo) de verdeling onevenwichtig. Sinds de aanvang van de Studentenmonitor blijkt dat vrouwelijke studenten zijn oververtegenwoordigd in de steekproef vanwege een grotere responsbereidheid.

Deze afwijkingen zijn gecorrigeerd door middel van een weegingsprocedure. De weegfactor is bepaald door de proportie van een subgroep in de totale populatie te delen door de proportie van dezelfde subgroep in de totale responsgroep.

Bijvoorbeeld: als een groep studenten 12 procent van de populatie vertegenwoordigt en acht procent van de responsgroep, dan is de weegfactor: 12 gedeeld door 8 is 1,5. De weegfactor van deze subgroep wordt dan bepaald op 1,5 wat wil zeggen dat de groep anderhalf keer meeweegt in de resultaten.

Figuur 2 en Figuur 3 geven een schematisch overzicht van de samenstelling van de steekproef naar studiefinancieringskenmerken van zowel de gewogen als de ongewogen steekproef. De gebruikte afkortingen hebben de volgende betekenis:

- bb=basisbeurs;
- ab=aanvullende beurs;
- rl=rentedragende lening;
- vt=voltijd; dt=deeltijd.

Na het toepassen van de weging zijn de gegevens analysegeremd gemaakt door koppeling van achtergrondkenmerken uit de CRIHO-bestanden, indikking en clustering van het materiaal door middel van factoranalyses en opschoning van open antwoorden. Deze laatste procedure is gehanteerd bij vragen waarbij men een getal kon invullen. Steeds zijn de onderste en bovenste twee procent van de verdeling buiten de analyses gehouden om te voorkomen dat incidentele buitenproportionele bedragen of uren het gemiddelde naar boven of beneden te sterk zouden beïnvloeden.

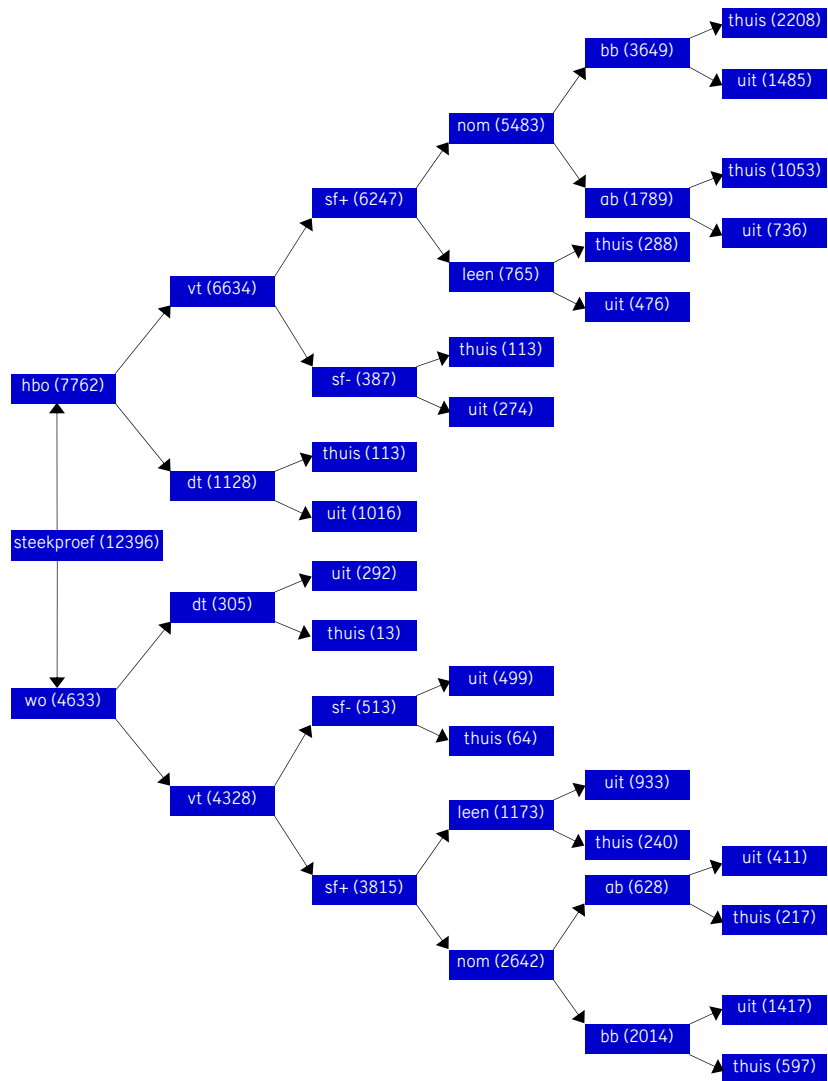
Op basis van de studiefinancieringsgegevens is hierna een correctie toegepast op het kenmerk opleidingsvorm (voltijd-deeltijd), woonsituatie en studiefinancieringskenmerken.

Dit zijn de centrale studentkenmerken voor de vervaardiging van de tabellen die worden ontsloten op www.studentenmonitor.nl.

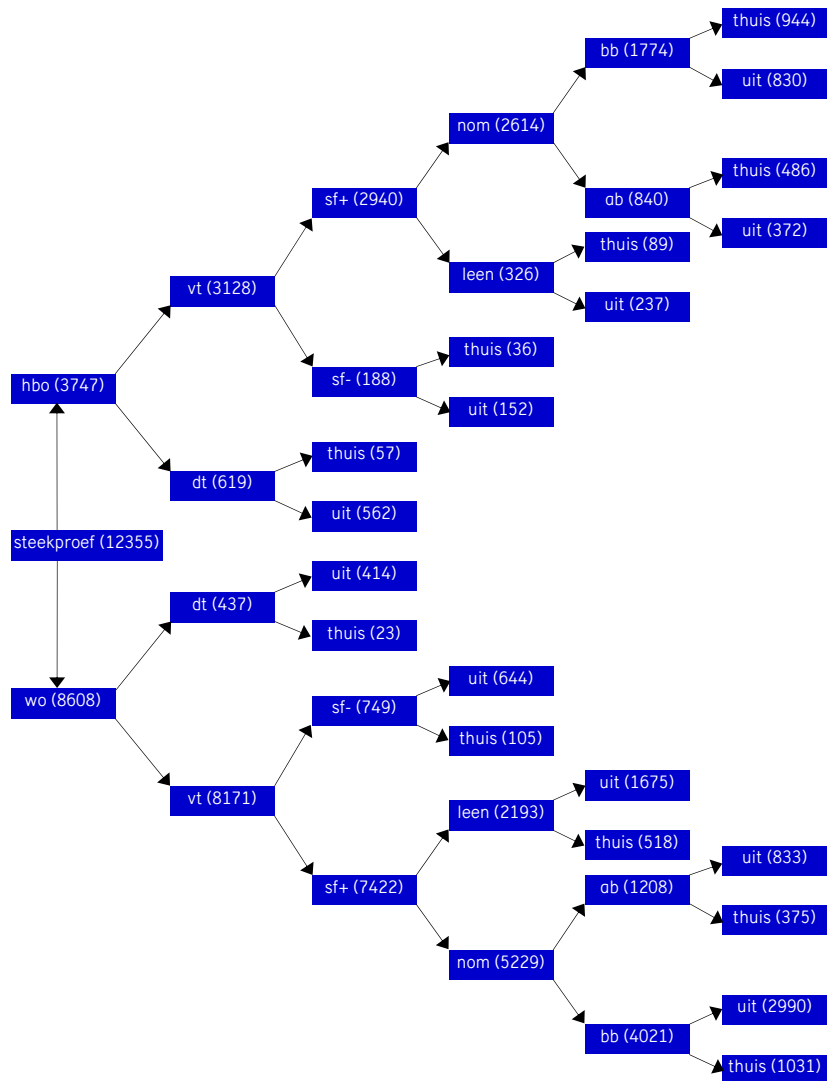
De etniciteit van de studenten is vastgesteld aan de hand van gegevens uit het CRIHO (geboorteland van ouders en student) en aangevuld met vragenlijstgegevens. Hierbij zijn WBEAA-normen² als uitgangspunt genomen.

De sociaaleconomische status is bepaald met behulp van het opleidingsniveau, het beroepsniveau en het inkomen van de ouders. Een verantwoording hiervan en de totstandkoming van alle overige factoren is opgenomen in de bijlage.

² Wet Bevordering Evenredige Arbeidsdeelname Allochtonen.

Figuur 2: Samenstelling respondentgroep naar achtergrondkenmerken: gewogen respons.

Figuur 3: Samenstelling respondentgroep naar achtergrondkenmerken: ongewogen respons.

1.5 Afgestudeerden in de steekproef

In totaal waren 1.212 studenten in de steekproef inmiddels afgestudeerd. Deze studenten vulden de reguliere vragenlijst niet in, maar werden als afgestudeerden doorverwezen naar een aantal verdiepingsvragen over hun arbeidsmarktpositie.

Tabel 6 toont de resultaten van deze verdiepingsvragen.

Tabel 6: Arbeidsmarktsituatie van afgestudeerden

	%	N	
baan	79	962	
geen baan	21	250	
totaal afgestudeerd	100	1.212	
	%	N	%
volledige aansluiting bij opleiding	63	603	50
gedeeltelijke aansluiting bij opleiding	25	236	19
geen aansluiting bij opleiding	13	123	10
totaal met baan	100	962	79

Aantal en percentages. Bron: OCW Studentenmonitor 2006.

Acht van de tien afgestudeerden in de steekproef (79%) heeft een baan (in 2005 was dit 77%; in 2004 74%). Voor ruim zes van de tien *afgestudeerden met een baan* geldt dat deze baan *volledig* aansluit bij de opleiding die zij hebben gevolgd (60% in 2005; 57% in 2004). Deze percentages komen overeen met 50 procent van de afgestudeerden in de steekproef (46% in 2005; 42% procent in 2004).

Bij 25 procent van alle *afgestudeerden met een baan* sluit deze *gedeeltelijk* aan bij de opleiding (22% in 2005; 23 procent in 2004). Dit staat gelijk aan 19 procent van *alle afgestudeerden* in de steekproef.

Voor 13 procent van de *afgestudeerden met een baan* is er geen aansluiting tussen opleiding en baan (18% in 2005; 20 procent in 2004). Dit komt overeen met tien procent van de *totale groep afgestudeerden* (14% in 2005; 15% in 2004).

1.6 Studiestakers in de steekproef

Een andere groep die buiten de reguliere analyses valt is die van de studiestakers. Dit zijn alle studenten die zonder een diploma met de opleiding zijn gestopt in het jaar dat zij benaderd zijn voor de Studentenmonitor 2006. Het betreft 444 studenten, waarvan tweede- en derde-jaarstudenten.

Aan deze studenten zijn twee aanvullende vragen gesteld. De eerste vraag had betrekking op de redenen van studiestaken; de tweede vraag op het toekomstperspectief van de studenten.

Tabel 7 toont de belangrijkste redenen van studiestaken en Tabel 8 geeft een overzicht van het toekomstperspectief van de studiestakers.

Voor de eerstejaars geldt vooral dat zij de opleiding niet interessant genoeg vonden. Dit duidt op een verkeerde studiekeuze, onvoldoende voorlichting of een slechte keuzeoriëntatie.

Voor de ouderejaars spelen vooral ook persoonlijke omstandigheden een rol. En in het hbo is de onaan-trekkelijkheid van de beroepsperspectieven vaak een motief voor studiestaken.

Tabel 7: Belangrijke redenen om voortijdig met de studie te stoppen

	eerste-jaars	oudere-jaars	hbo	wo	totaal
niet interessant	46	23	39	38	39
persoonlijke omstandigheden	26	41	30	32	31
geen aantrekkelijke beroepsperspectieven	28	22	32	22	26
slechte kwaliteit opleiding	13	16	19	10	14
opleiding te moeilijk	15	8	9	15	12
financiële redenen	7	17	7	12	10
baan gevonden	7	16	5	13	10
onvoldoende studiebegeleiding	9	12	11	9	10
slechte kwaliteit docenten	8	11	13	6	9
geen recht meer op studiefinanciering	6	12	5	10	8
zorgtaken	4	9	6	6	6
bindend studieadvies	6	3	7	3	5
reizen	4	4	4	5	4
opleiding buiten ho	4	3	5	3	4
in buitenland studeren	3	1	1	3	2
andere redenen	28	30	27	30	29

Percentage studenten voor wie aangegeven redenen belangrijk of heel belangrijk waren. Bron: OCW Studentenmonitor 2006.

Eén op de vijf studiestakers is definitief gestopt met studeren (Tabel 8).

Tabel 8: Toekomstperspectief studenten die voortijdig met opleiding zijn gestopt

	eerste-jaars	oudere-jaars	hbo	wo	totaal
andere opleiding in ho volgen	63	41	58	54	56
wil studie later weer oppakken	11	27	15	18	16
andere opleiding buiten ho volgen	8	9	11	6	8
definitief gestopt met studie	18	23	17	22	20

Percentages. Bron: OCW Studentenmonitor 2006.

Bijna tien procent gaat een opleiding volgen buiten het hoger onderwijs. Ruim 60 procent van de eerstejaars en 40 procent van de ouderejaars is van plan volgend jaar een andere ho-opleiding te gaan volgen. In totaal is 16 procent voornemens op een later tijdstip dezelfde studie te continueren. Dit geldt voor 27% van de ouderejaars.

1.7 Opbouw van het rapport

Het rapport bestaat uit de volgende onderdelen. Hoofdstuk 2 beschrijft de kernresultaten van de Studentenmonitor 2006. Hierin komt een aantal centrale onderwerpen van de Studentenmonitor aan bod: een typering van de Nederlandse studenten; studievoortgang, motivatie en inzet; kwaliteit, studeerbaarheid en docenten; inkomsten, uitgaven en studiefinanciering; tijdbesteding; studiekeuze en aansluiting; internationalisering.

In hoofdstuk 3 staat de overgang van bachelor naar master centraal: welke keuzes maken studenten na hun bachelor, waar halen zij hun informatie vandaan en hoe wordt de selectie bij toelating tot een master ervaren?

Hoofdstuk 4 gaat uitgebreid in op de studievoortgang van studenten en beschrijft binnen dit thema de trends sinds 2004 en determinanten van studievoortgang, gerelateerd aan de positie en financiële situatie van studenten.

Hoofdstuk 5 karakteriseert een aantal studenttypen zoals onder andere de toekomstige zelfstandig ondernemer, de toekomstige ambtenaar, studenten met ambities voor het docentschap, de internationaal mobiele student.

In hoofdstuk 6 gaan we tenslotte in op het profiel van de uitzonderlijk gemotiveerde student. In dit hoofdstuk staat een typering centraal. Ook vergelijken we het aantal uitzonderlijk gemotiveerde studenten trendmatig in de periode 2000-2006.

Het rapport eindigt met een aantal bijlagen: een overzicht van opgenomen figuren en tabellen, een verantwoording van de schaalconstructies en een lijst met gebruikte afkortingen.

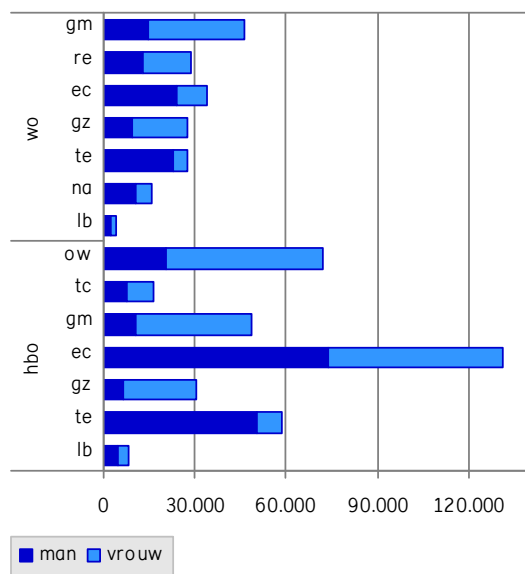
Voor de Studentenmonitor is zoals gebruikelijk een omvangrijke set tabellen geproduceerd van alle opgenomen vragen. Vanaf 2006 worden deze niet meer schriftelijk gepubliceerd. Alle tabellen van de Studentenmonitor 2006 zijn overzichtelijk gerubriceerd te vinden op: www.studentenmonitor.nl, de officiële website van de Studentenmonitor.

Op deze site zijn eveneens alle rapporten van de Studentenmonitor die sinds 2000 zijn verschenen, te downloaden.

2 Kernindicatoren 2006

2.1 Studentkarakteristieken

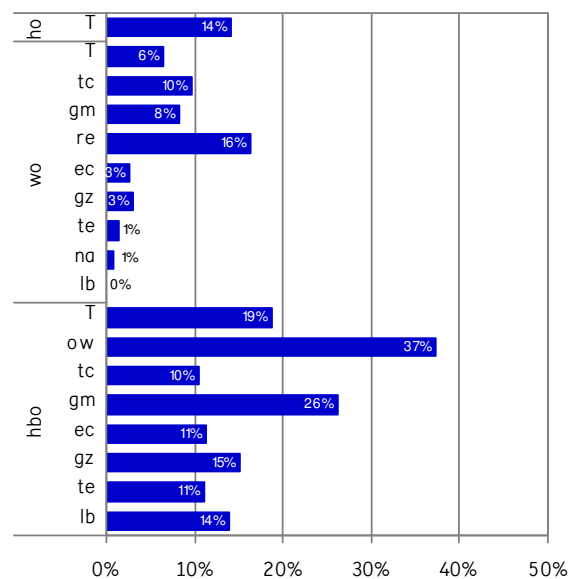
De totale studentenpopulatie bestaat voor 51 procent uit vrouwen en voor 49 procent uit mannen. In het wo is deze verhouding 50/50. Figuur 4 toont de aantallen mannen en vrouwen per sector. In absolute zin trekken de sectoren Economie (hbo), Onderwijs (hbo) en Techniek (hbo) de meeste studenten. In het wo zitten de meeste studenten bij Gedrag & Maatschappij.

Figuur 4: Samenstelling studentenpopulatie naar geslacht (absolute aantallen)

De hbo-sectoren Gezondheidszorg, Gedrag & Maatschappij en Onderwijs kennen onevenredig veel vrouwen (ruim 70%). Dit geldt, zij het iets minder sterk, ook voor het wo. Daar treffen we veel vrouwelijke studenten aan in de sectoren Gezondheidszorg, Gedrag & Maatschappij en Taal & Cultuur (ruim 60%). Vrouwelijke studenten zijn zwaar ondervertegenwoordigd in de sector Techniek (in het hbo 14% en in het wo 18%) en in iets mindere mate in de wo-sector Natuur (33%).

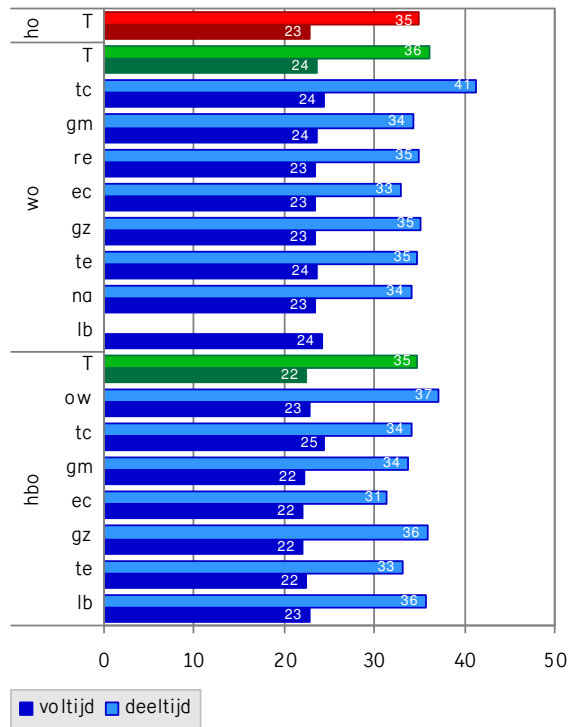
Het percentage deeltijdstudenten naar sector is weergegeven in Figuur 5. In totaal studeert 14 procent in deeltijd. Het hbo kent meer deeltijdstudenten (19%) dan het wo (6%).

Figuur 5: Samenstelling studentenpopulatie naar opleidingsvorm (% deeltijdstudenten)

De meeste deeltijders vinden we in de hbo-sectoren Onderwijs (37%) en Gedrag & Maatschappij (26%). In het wo studeren verhoudingsgewijs veel deeltijdstudenten in de sectoren Recht (15%) en Taal & Cultuur (10%). Deeltijders komen nauwelijks voor in de wo-sectoren Natuur en Techniek.

De samenstelling van de studentenpopulatie naar leeftijd (op basis van de gegevens van de IB-Groep, peildatum mei 2006) is weergegeven in Figuur 6.

Figuur 6: Gemiddelde leeftijd studentenpopulatie naar voltijd en deeltijd

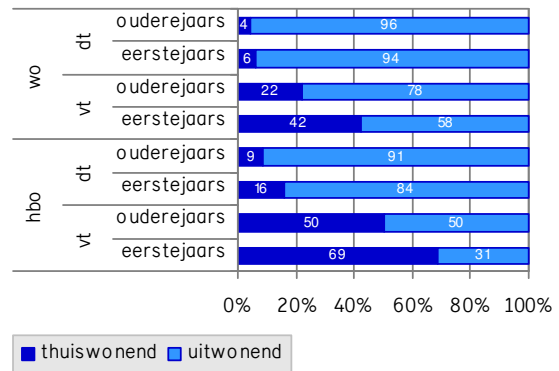
De gemiddelde leeftijd van alle voltijdstudenten is 22 jaar en 11 maanden (22 jaar en 5 maanden in het hbo en 23 jaar en 8 maanden in het wo).

Het leeftijdverschil tussen hbo en wo-voltijdstudenten bedraagt 15 maanden (1 jaar en 3 maanden); voor deeltijders is dit verschil 17 maanden (1 jaar en 5 maanden).

In het hbo zijn de studenten in de sectoren Economie en Gezondheidszorg het jongst (22 jaar) en in de sector Taal & Cultuur (ook: Kunst) het oudst (24 jaar en 6 maanden).

In het wo zijn de studenten in de sectoren Taal & Cultuur en Landbouw gemiddeld ongeveer een jaar ouder dan de overige wo-studenten. Deeltijders zijn met gemiddeld 34 jaar en 10 maanden bijna twaalf jaar ouder dan voltijdstudenten.

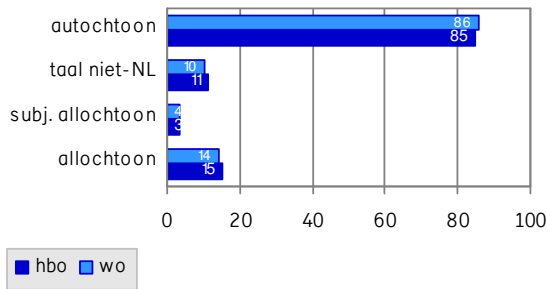
De meeste voltijdstudenten wonen tijdens hun studie niet meer thuis (56%). In totaal 44 procent woont nog bij hun ouders (Figuur 7).

Figuur 7: Uit- en thuiswonende studenten naar opleidingsvorm en studiejaar (%)

Eerstejaars en jongere studenten wonen overwegend thuis (60%) en ouderejaars en oudere studenten meestal zelfstandig (62%). Dit geldt ook voor deeltijdstudenten (91%). Van de hbo-studenten woont 55 procent thuis tegenover 26 procent in het wo.

In het hbo wordt 15 procent tot de allochtone bevolkingsgroep gerekend; in het wo is dit 14 procent. (Figuur 8). Dit gebeurt aan de hand van WBEA-normen³; op basis van het geboorteland van de ouders en het eigen geboorteland.

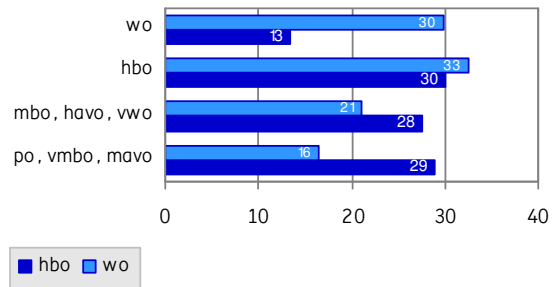
Figuur 8: Etniciteit studentenpopulatie naar soort hoger onderwijs (% voltijdstudenten)

Wanneer studenten zelf aangeven tot welke groep zij zich rekenen, rekent vier procent in het wo en drie procent in het hbo zich tot de allochtone bevolkingsgroep. Verder spreekt tien tot elf procent een andere taal thuis dan de Nederlandse. Binnen de Studentemonitor 2003 sprak zes tot zeven procent thuis een andere taal en in 2004 acht tot negen procent.

³ WBEAA: Wet Bevordering Evenredige Arbeidsdeelname Allochtonen

Het aantal allochtone studenten is verhoudingsgewijs het grootst in de hbo-sector Economie (20%) en de wo-sector Recht (20%), gevolgd door de wo-sector Economie en de hbo-sector Gedrag & Maatschappij (beide met 17 procent allochtone studenten).

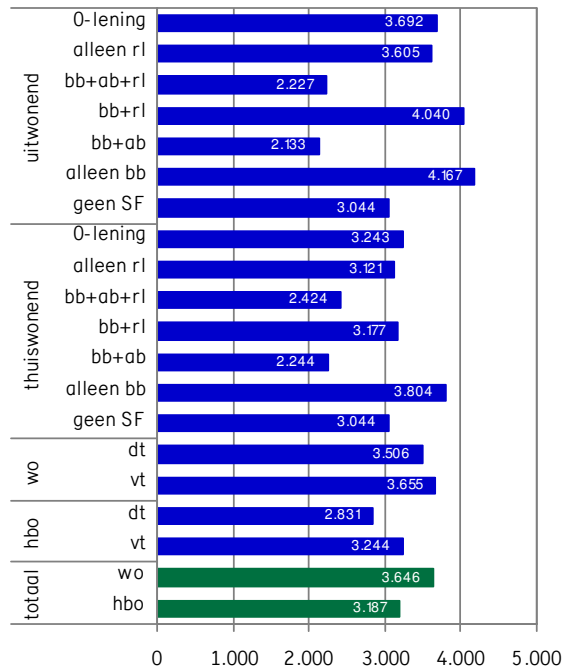
Figuur 9 toont het opleidingsniveau van de ouders van studenten in het hoger onderwijs. Van hen heeft het grootste deel een studie aan het hbo afgemaakt (31%). Ouders van wo-studenten zijn doorgaans hoger opgeleid dan ouders van hbo-studenten. Zo heeft 30 procent van de ouders van wo-studenten een wetenschappelijke opleiding tegenover 13 procent van de ouders van hbo-studenten. Andersom heeft 29 procent van de ouders van hbo-studenten een lage opleiding (po, vmbo, mavo) tegenover 16 procent van de ouders van wo-studenten.

Figuur 9: Hoogste opleidingsniveau van de ouders naar soort hoger onderwijs (% voltijdstudenten)

Het gezamenlijk netto-maandinkomen van de ouders is weergegeven in Figuur 10. Ouders van wo-studenten verdienen maandelijks meer dan ouders van hbo-studenten. Studenten die nog thuis wonen hebben gemiddeld genomen ouders met een lager inkomen dan studenten die niet meer thuis wonen.

Het inkomen van ouders van thuiswonende studenten is 155 euro per maand lager dan dat van ouders van uitwonende studenten. Deeltijdstudenten hebben ouders met een gemiddeld lager inkomen dan voltijdstudenten. Ouders van allochtone studenten verdienen maandelijks minder dan ouders van autochtone studenten.

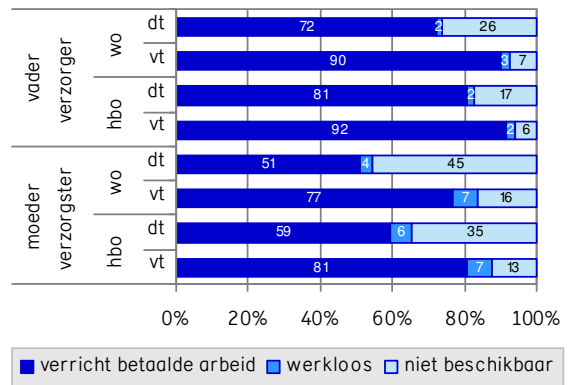
Figuur 10: Gemiddeld maandelijks netto inkomen van de ouders (€)

Figuur 11 toont de arbeidsparticipatie van ouders onderscheiden naar opleidingsvorm en soort hoger onderwijs. De verschillen in arbeidsparticipatie zijn omvangrijker tussen ouders van voltijd- en deeltijdstudenten, dan tussen ouders van hbo en wo-studenten.

In totaal 83 procent van de vaders van voltijders verricht betaalde arbeid tegenover 57 procent van de vaders van deeltijders. Dit heeft te maken met het feit dat deeltijdstudenten gemiddeld genomen 12 jaar ouder zijn dan voltijdstudenten waardoor meer ouders gepensioneerd zullen zijn.

De verschillen in arbeidsparticipatie van ouders van hbo- vergeleken met het wo is niet zo groot. Het algemene beeld is dat moeders en vaders van hbo-studenten vaker betaalde arbeid verrichtten dan van wo-studenten.

Verder werken gemiddeld genomen meer vaders (83%) dan moeders (69%) van voltijdstudenten. Daarnaast verrichtten vaders (85%) van autochtone studenten vaker betaalde arbeid dan vaders van allochtone studenten (71%).

Figuur 11: Arbeidsparticipatie ouders naar soort hoger onderwijs en wo en opleidingsvorm (%)

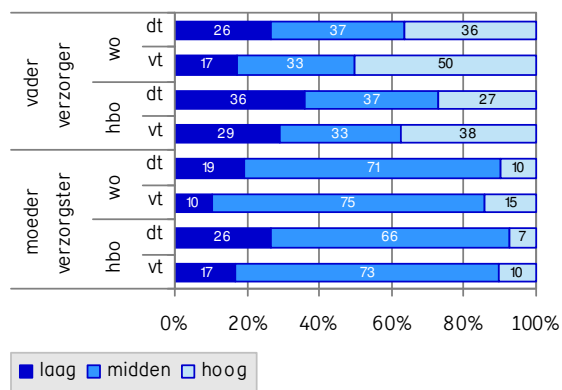
Het beroepsniveau van ouders is, onderverdeeld in drie categorieën, weergegeven in Figuur 12.

De indeling naar drie groepen is als volgt gemaakt:

- laag (agrarisch beroep en ongeschoolde en geofende handarbeid);
- midden (semi-geschoolde handarbeid, geschoolde en leidinggevende handarbeid, overige hoofdarbeid);
- hoog (middelbaar leidinggevend of commercieel beroep, middelbaar intellectueel of vrij beroep, hoger leidinggevend beroep, hoger intellectueel of vrij beroep).

Ongeveer 49 procent van de vaders van wo-studenten werkt op een hoog beroepsniveau tegenover 36 procent van de vaders van hbo-studenten. Ouders van hbo-studenten zijn in grotere mate vertegenwoordigd in het lagere beroepsniveau dan ouders van wo-studenten.

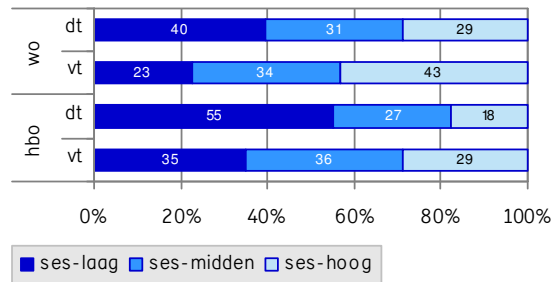
Vaders verrichten vaker arbeid binnen het hogere beroepsniveau (43%) dan moeders (12%). Verder hebben ouders van voltijdstudenten gemiddeld genomen een hoger beroepsniveau dan ouders van deeltijdstudenten. Tussen vaders van voltijd- en deeltijdstudenten (43 en 29%) zijn de verschillen groter dan tussen moeders van voltijd- en deeltijdstudenten (12 en 8%).

Figuur 12: Beroepsniveau ouders naar soort hoger onderwijs en opleidingsvorm (%)

De sociaaleconomische status van ouders is gebaseerd op hun opleidingsniveau, beroepsniveau en netto maandinkomen. Deze drie aspecten zijn in de voorgaande drie figuren uitgewerkt. Figuur 13 typeert de steekproef naar sociaaleconomische status (ses) op basis van deze drie indicatoren.

De sociaaleconomische status van ouders van voltijdstudenten is hoger (35% ses-hoog) dan dat van deeltijdstudenten (20% ses-hoog). Ouders van hbo-studenten hebben over het algemeen een lagere sociaaleconomische status dan ouders van wo-studenten.

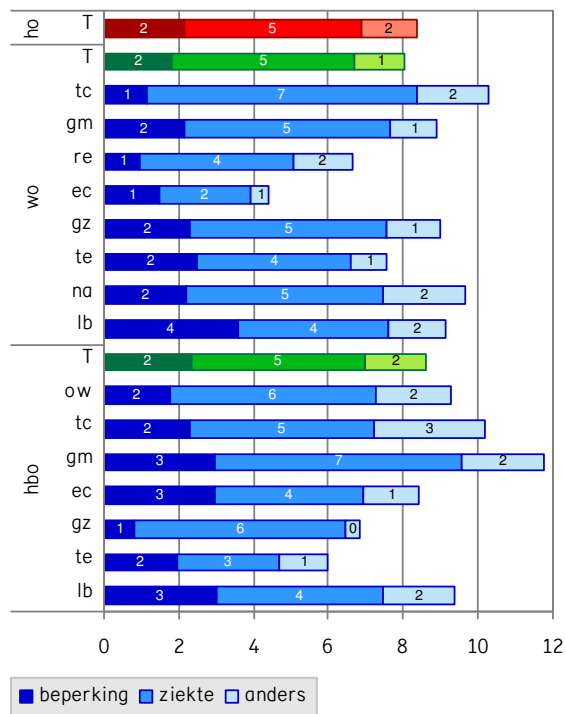

Figuur 13: Sociaaleconomische status naar soort hoger onderwijs en opleidingsvorm (%)

Figuur 14 toont het percentage studenten met een beperking. In totaal 8,4 procent van de geënquêteerde studenten kampt met een ziekte of beperking.

Dit zijn alle studenten die aangaven dat zij een handicap, een (chronisch) lichamelijke ziekte, een (chronisch) psychische ziekte, een functiebeperking of een andere ziekte of aandoening hebben. Binnen de sector Gedrag & Maatschappij in het hbo zien we het hoogste aantal studenten met een beperking (12%); in de sector Techniek (6%) het laagste. In het wo heeft de sector Taal & Cultuur het grootste aandeel studenten met een beperking (10%); Economie het kleinste (4%).

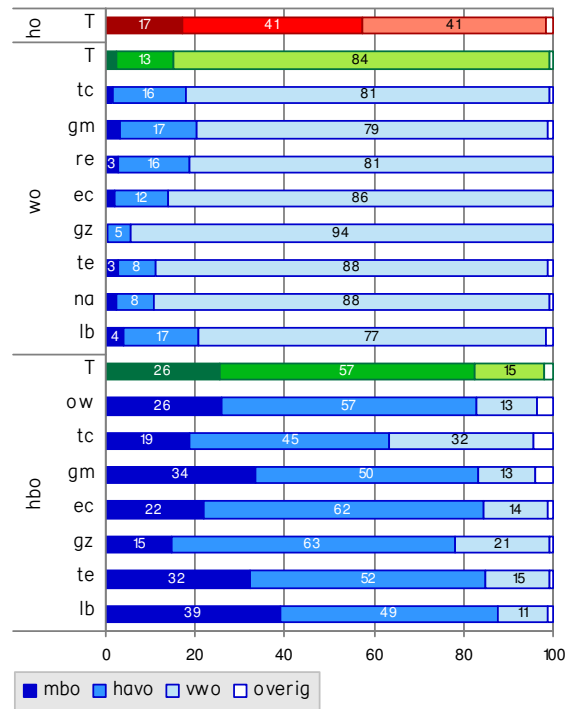
Van de uitwonende studenten kampt 10 procent met een beperking; van de thuiswonenden zes procent. Studenten met een beperking zijn gemiddeld ongeveer een jaar ouder dan de studenten zonder beperking.

Figuur 14: Studenten met een beperking (%)

Onder hoogst genoten vooropleiding in het secundair onderwijs wordt de opleiding in het secundaire onderwijs verstaan die is afgerond met een diploma. De traditionele routes komen het meest voor: van havo naar hbo (57% van de hbo-studenten) en van vwo naar universiteit (84% van de wo-studenten).

Van alle hbo-studenten heeft 15 procent een vwo-opleiding afgerond. De doorstroom van havo (via hbo) naar universiteit is meer gangbaar voor de sectoren Gedrag & Maatschappij (17%), Recht (16%), Taal & Cultuur (16%) dan voor de bètasectoren (Gezondheidszorg 5%, Techniek 9%, Natuur 9%). In het hbo studeert het grootste aantal studenten met een vwo-vooropleiding binnen de sector Techniek (32%) en het laagste aantal binnen de sector Landbouw (11%).

Figuur 15: Hoogst genoten vooropleiding in het secundair onderwijs naar soort hoger onderwijs (%)

2.2 Studievoortgang, motivatie en inzet

De studievoortgang is gemeten aan de hand van het aantal behaalde studiepunten, het maximaal aantal te behalen studiepunten, de opleidingsduur in maanden en de verbruikte opleidingstijd in maanden volgens de formule: het percentage studiepunten dat feitelijk behaald is gedeeld door het percentage studiepunten dat behaald had moeten worden gezien de verbruikte opleidingstijd. Studenten die precies op schema lopen behalen volgens deze berekening een studievoortgang van 100 procent. In hoofdstuk 4 wordt uitgebreid op deze materie ingegaan.

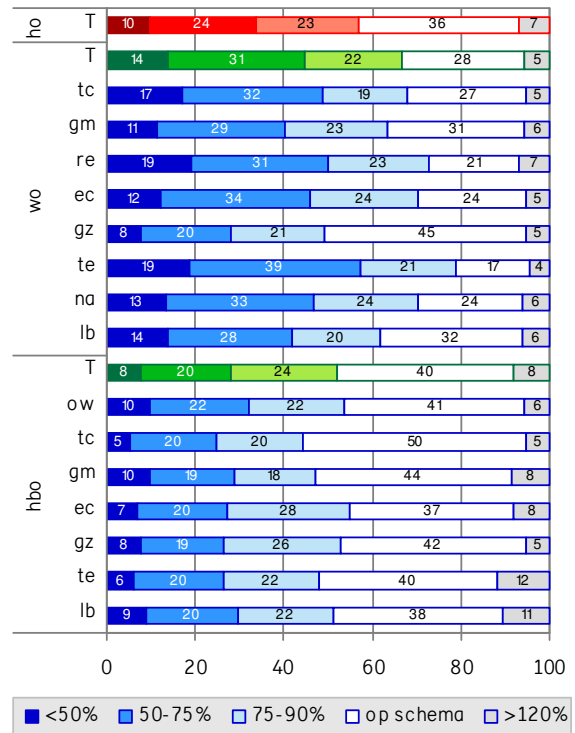
Figuur 16 toont de studievoortgang per studierichting opgedeeld in vijf categorieën:

- <50% gerealiseerd
- 50-75% gerealiseerd
- 75-90% gerealiseerd
- op schema (tussen 90 en 120%)
- >120% gerealiseerd

In totaal loopt 36 procent van de studenten op schema (28% in het wo; 40% in het hbo). Tien procent loopt achter op schema (heeft minder dan de helft van de geprogrammeerde onderdelen succesvol afgerond). Zeven procent loopt sterk voor op het programma.

In het hbo zijn de verschillen tussen de sectoren vrij klein, met uitzondering van de sector Taal & Cultuur (inclusief Kunst) waar een relatief groot deel (50%) op schema loopt.

In het wo lopen relatief weinig studenten op schema in de sector Techniek (17%) en Recht (21%). Relatief veel wo-studenten in de sector Gezondheidszorg lopen op schema (45%). In het hbo behalen mannen iets meer voortgang dan vrouwen (gemiddeld 91% versus 89%). In het wo is de studievoortgang van vrouwen beter dan die van mannen (83% versus 80%).

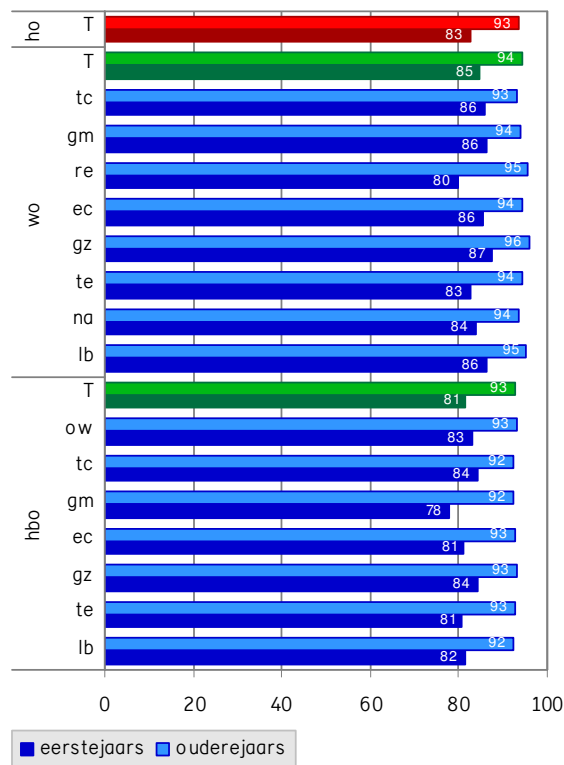
Figuur 16: Studievoortgang: percentage van de geprogrammeerde studielast behaald

Aan studenten is gevraagd hoe groot zij de kans schatten (in procenten) dat ze het einddiploma van hun studie behalen (Figuur 17).

De kans dat men het diploma haalt, schatten studenten in op 91 procent. Verschillen tussen de sectoren zijn zeer gering. Naarmate een student vordert in de studie, schat deze de kans op het behalen van het einddiploma groter in.

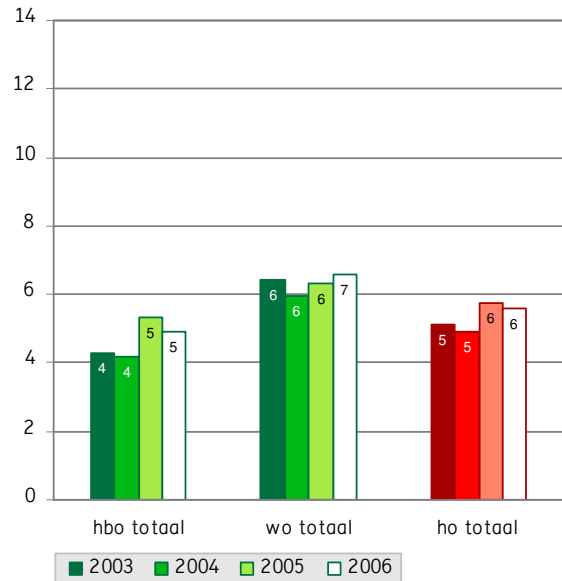
Naarmate de inzet van de student groter is, stijgt de geschatte kans op het behalen van het einddiploma.

Verder schatten uitwonende studenten hun kans groter in dan thuiswonende studenten.

Figuur 17: Kans afstuderen voltijdstudenten (%)

Aan studenten is gevraagd hun motivatie aan het begin van de opleiding te duiden. In totaal begon zes procent van de voltijdstudenten ongemotiveerd aan de opleiding (Figuur 18: 5% in het hbo, 7% in het wo). Verschillen tussen hbo en wo zijn klein. Deeltijders zijn over de gehele linie meer gemotiveerd dan voltijders.

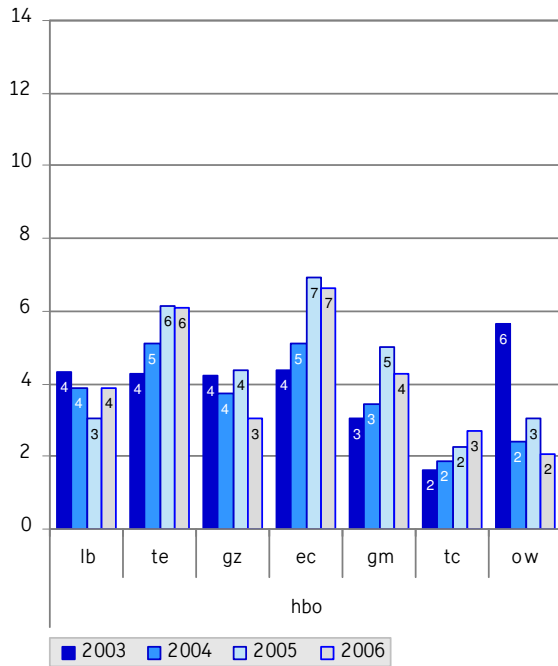

Figuur 18: Voltijdstudenten (%) die ongemotiveerd aan de opleiding beginnen: trend 2003-2006

Een vergelijking van de *motivatie* aan het begin van de opleiding met de motivatie op dit moment leert ons dat deze afneemt gedurende de studie. Zo'n 43 procent van de voltijders kampt met motivatieverlies gedurende de opleiding (ongeveer 4600 studenten), bij 17 procent nam de motivatie toe. Het motivatieverlies is in het hbo groter dan in het wo.

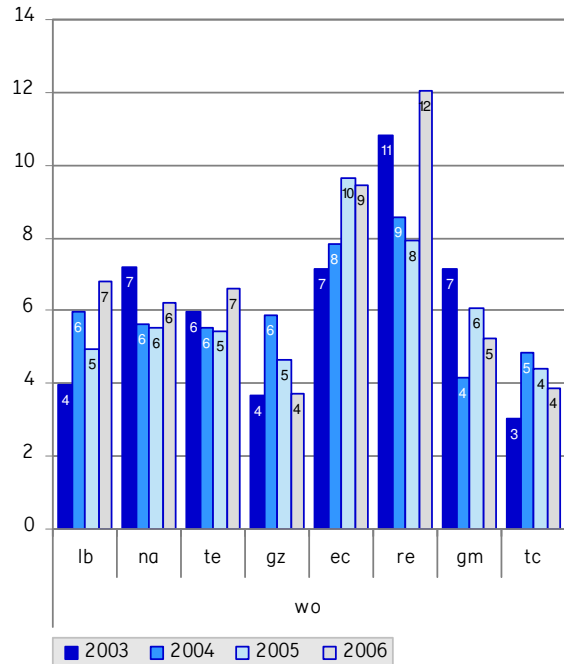
Aan de 4600 voltijdstudenten die hun motivatie zagen afnemen is gevraagd wat hieraan ten grondslag lag. De belangrijkste redenen van deze *afgenomen motivatie* zijn: slechte administratie/organisatie (35%), opleiding niet uitdagend (28%), slechte docenten (21%), opleiding maakt beloften niet waar (19%), verkeerd beeld van de opleiding bij aanvang (16%) en het niveau van de opleiding is te laag (15%).

In de sectoren Onderwijs (2%) en Taal & Cultuur (incl. Kunst, 3%) zien we relatief weinig studenten die ongemotiveerd met de opleiding starten (Figuur 19).

Figuur 19: Voltijdstudenten in het hbo (%) die ongemotiveerd aan de opleiding beginnen: trend 2003-2006

In het wo waren studenten in 2006 bij aanvang van de opleiding het meest gemotiveerd in de sectoren Gezondheidszorg en Taal & Cultuur (4%) en het minst gemotiveerd in de sectoren Recht (12%) en Economie (9%): zie Figuur 20.

Figuur 20: Voltijdstudenten in het wo (%) die ongemotiveerd aan de opleiding beginnen: trend 2003-2006

De motivatie van studenten hangt nauw samen met de inzet die zij plegen voor hun opleiding. Figuur 21 (totaal), Figuur 22 (hbo) en Figuur 23 (wo) geven de percentages voltijdstudenten weer die zich onvoldoende inzetten voor de studie. De meting heeft plaatsgevonden aan de hand van elf stellingen:

- ik gebruik alle beschikbare tijd zoveel mogelijk om snel af te studeren;
- ik probeer steeds een zo hoog mogelijk cijfer te halen;
- ik vind het moeilijk om zelfstandig mijn studie te plannen;
- mijn bezigheden buiten mijn studie verhinderen mij volledig op te gaan in mijn studie;

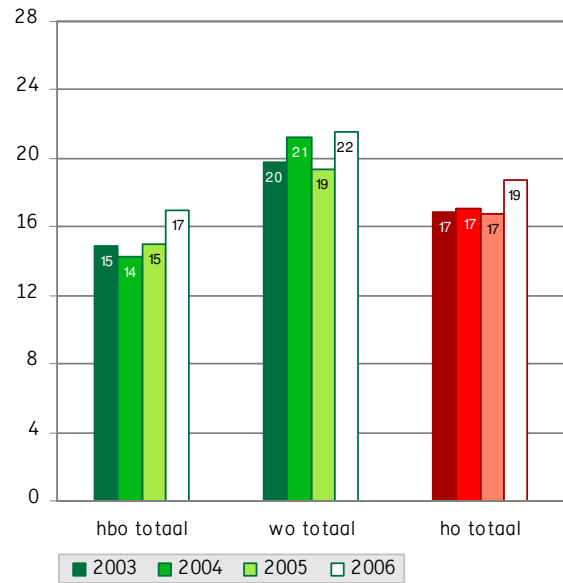
- waarom zou ik de studie sneller afronden dan nodig is, het is de mooiste tijd van mijn leven;
- ik kan alleen bij vlagen goed studeren;
- ik ben tevreden over de studieprestaties die ik tot nu toe heb geleverd;
- ik vind het moeilijk me in te spannen voor oninteressante studieonderdelen;
- ik heb de neiging verplichtingen uit te stellen;
- mijn zelfdiscipline is goed;
- ik zou eigenlijk meer tijd moeten besteden aan mijn studie.

De antwoorden zijn, nadat deze in dezelfde richting zijn gecodeerd, samengevoegd tot één factor Inzet. Gemiddeld genomen toont 19 procent van de studenten in het hoger onderwijs onvoldoende inzet (Figuur 21). Vanaf 2003 is dit percentage gestegen. In vergelijking met uitwonende studenten is de inzet onder thuiswonende studenten beter.

Over het algemeen zetten hbo-studenten zich meer in voor hun studie dan wo-studenten. In 2006 toonden 17 procent van de hbo-studenten onvoldoende inzet tegen 22 procent van de wo-studenten.

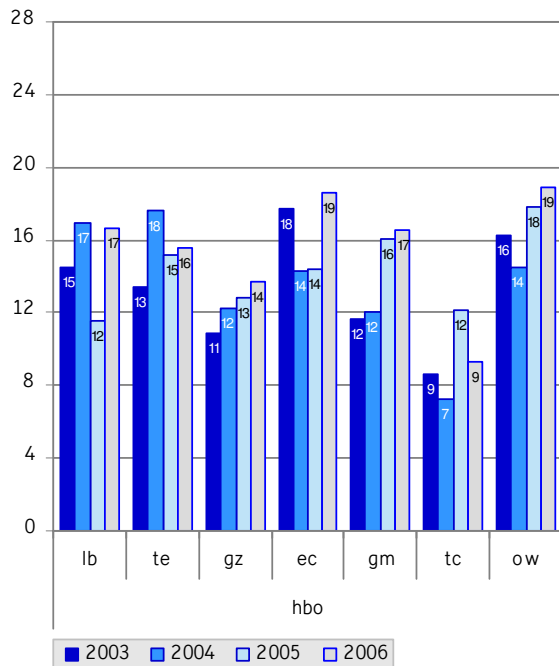
Vijftien procent van de thuiswonende studenten toont onvoldoende inzet tegen 22 procent van de uitwonenden. Mannen (23%) tonen vaker onvoldoende inzet dan vrouwen (14%). Deeltijdstudenten zetten zich meer in dan voltijdstudenten. Het aantal studenten met onvoldoende inzet neemt af naarmate men verder gevorderd is in de studie.

Door de jaren heen fluctueert het percentage studenten dat zich onvoldoende inzet minimaal (ongeveer 16% in het hbo en ongeveer 20% in het wo). Wel lijkt sinds 2005 het percentage ongemotiveerden meer te zijn gestegen dan in de andere jaren.

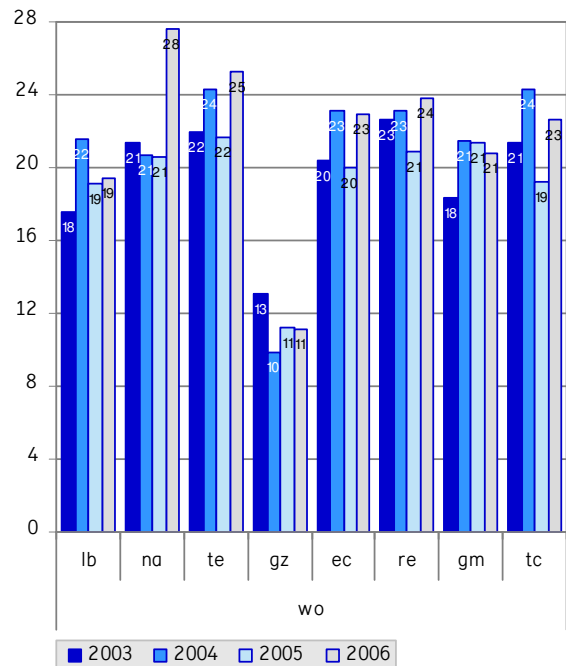
Figuur 21: Voltijdstudenten (%) met onvoldoende inzet (totaal): trend 2003-2006

Figuur 22 laat zien dat in 2006 in het hbo de sectoren Economie (19%) en Onderwijs (19%) het hoogste percentage hbo-studenten kennen met onvoldoende inzet en de hbo-sector Taal & Cultuur (9%) het laagste.

Figuur 22: Voltijdstudenten in het hbo (%) met onvoldoende inzet: trend 2003-2006

Het wo kent meer studenten die weinig inzet tonen dan het hbo. In het wo is de inzet van studenten in de sector Gezondheidszorg veel beter dan in de andere sectoren (11 procent van de studenten Gezondheidszorg geeft aan zich onvoldoende in te zetten). In de overige sectoren ligt dit percentage veel hoger. In bijna alle overige wo-sectoren toont een kwart van de studenten onvoldoende inzet, met een hoog percentage ongemotiveerden in de sector Techniek (28%).

Figuur 23: Voltijdstudenten in het wo (%) met onvoldoende inzet: trend 2003-2006

2.3 Kwaliteit en studeerbaarheid

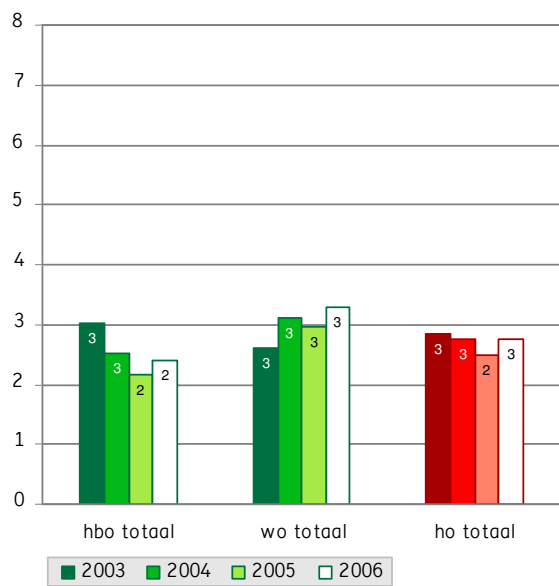
De tevredenheid van studenten is gemeten aan de hand van drie indicatoren: de ervaren *werkdruk*, *studeerbaarheid* en de *toegankelijkheid van docenten*. De *werkdruk* of zwaarte van de studie is gemeten aan de hand van de volgende stellingen (naar dezelfde richting gecodeerd):

- er bleef naast de studie voldoende tijd over voor andere zaken;
- ik had voldoende tijd om me voor te bereiden op colleges/werkgroepen;

- ik had voldoende tijd om me voor te bereiden op tentamens;
- ik had grote moeite de stof onder de knie te krijgen;
- ik vond de werkdruk niet erg groot;
- ik kon het studietempo niet bijbenen;
- de studie was voor mij te moeilijk;
- leervakken gaven mij problemen;
- het ontbrak mij aan studievaardigheden.

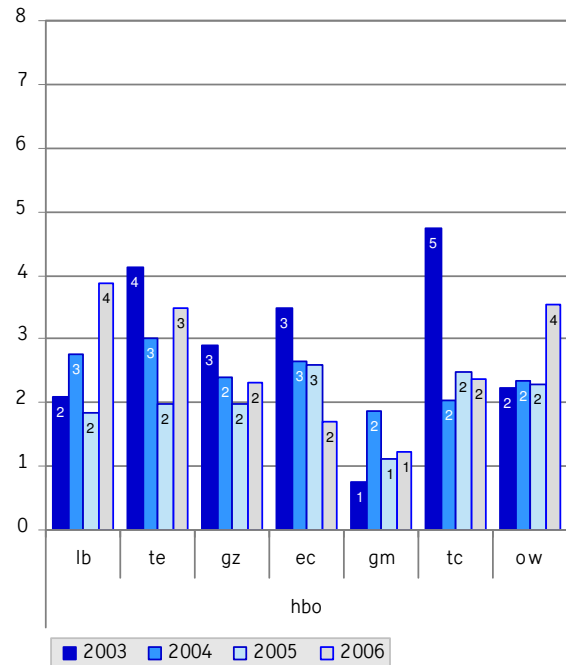
Studenten ervaren doorgaans weinig werkdruk (Figuur 24). Ongeveer drie procent heeft last van een hoge werkdruk.

Dit geringe percentage blijft redelijk stabiel over de jaren heen. Er zijn weinig verschillen tussen hbo- en wo-studenten wat betreft de door hen ervaren werkdruk.

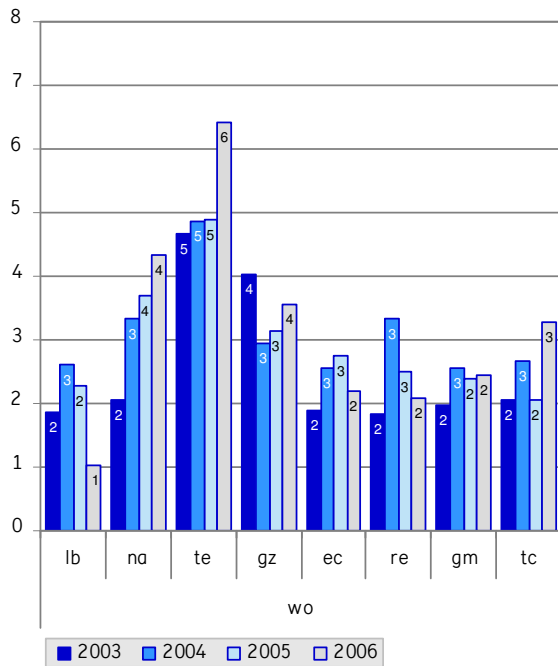
Figuur 24: Voltijdstudenten (%) die een hoge werkdruk ervaren (totalen): trend 2003-2006

Figuur 25 toont het percentage voltijdstudenten in het hbo dat een hoge werkdruk ervaart. In de sector Landbouw en Onderwijs is het percentage met een hoge werkdruk iets hoger dan in de overige sectoren (4%). In de sector Gedrag & Maatschappij is deze groep het kleinst (1%).

Figuur 25: Voltijdstudenten in het hbo (%) die een hoge werkdruk ervaren: trend 2003-2006

Figuur 26 geeft het percentage studenten met een hoge werkdruk in het wo. Het percentage studenten met een hoge werkdruk is in de sectoren Techniek en Natuur (resp. 6,4% en 4,3%) en in iets mindere mate bij Gezondheidszorg (3,5%) iets hoger dan in de andere sectoren.

Figuur 26: Voltijdstudenten in het wo (%) die een hoge werkdruk ervaren: trend 2003-2006

Om *studeerbaarheid* te meten is studenten gevraagd aan te geven of de opleiding te volbrengen is in de tijd die ervoor staat aan de hand van de volgende stellingen:

- er is te veel overlap tussen de verschillende studieonderdelen;
- de samenhang in het onderwijsprogramma is onduidelijk;
- ik ben tevreden over de inhoud van het studieprogramma;
- er is voldoende ruimte voor invulling van keuzemogelijkheden binnen de studie;
- de diverse studieonderdelen sluiten goed op elkaar aan;

- de studiebelasting is goed verdeeld over het studiejaar;
- de boeken en studiematerialen bieden onvoldoende steun;
- de syllabi waren van slechte kwaliteit;
- het is onduidelijk wat je moet doen ter voorbereiding van een tentamen;
- de tentameneisen zijn vaak onduidelijk;
- bij tentamenvoorbereiding kan ik meestal niet goed inschatten of ik de stof voldoende beheers;
- tentamens waren zwaarder dan ik in redelijkheid had kunnen verwachten;
- tentamens kwamen niet overeen met de tentameneisen;
- belangrijke delen van de stof zijn te kort voor het tentamen behandeld;
- de opleiding biedt voldoende voorbereiding op een toekomstige loopbaan;
- in de opleiding wordt voldoende aandacht besteed aan de beroepsmogelijkheden;
- de opleiding sluit goed aan bij het werk dat ik later wil gaan doen;
- door mijn opleiding krijg ik een goed beeld van het beroep dat ik er later mee kan uitoefenen.

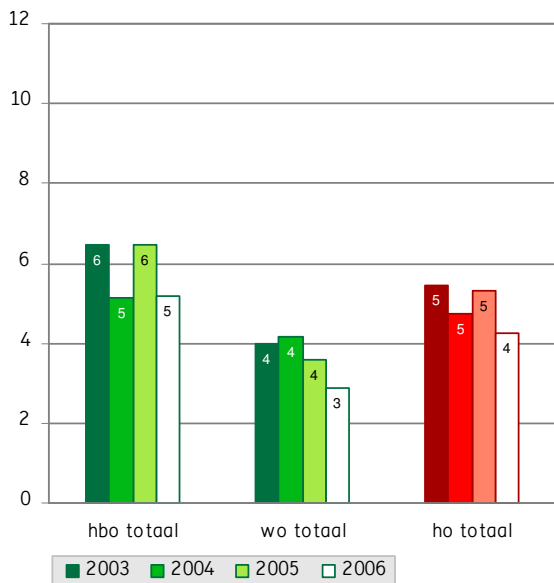
De antwoorden zijn in dezelfde richting gecodeerd en samengevoegd tot één factor *studeerbaarheid*.

Vanwege zeer kleine verschillen tussen de sectoren in hbo en wo zijn deze figuren achterwege gelaten.

Wanneer studenten een hoge werkdruk ervaren is hun oordeel over de *studeerbaarheid* van de opleiding doorgaans negatiever. Van de studenten die een hoge werkdruk ervaren is 19 procent negatief over de *studeerbaarheid* tegenover 4 procent van de studenten die geen hoge werkdruk ervaren. Ditzelfde gaat op voor studenten die hun docenten slecht toegankelijk vinden. Ongeveer 17 procent van hen is negatief over de *studeerbaarheid*.

Door vier procent van de voltijdstudenten in het hoger onderwijs wordt er een negatief oordeel uitgesproken over de studeerbaarheid (Figuur 27).

Hbo-studenten zijn over het algemeen (5%) iets negatiever over de studeerbaarheid dan wo-studenten (3%). Studenten die nog bij hun ouders wonen laten zich negatiever uit over de studeerbaarheid van hun opleiding dan uitwonende studenten. Deeltijdstudenten beoordelen de studeerbaarheid van hun opleiding positiever dan voltijdstudenten. In het hbo zijn studenten in de sector Onderwijs het beste te spreken over de studeerbaarheid en studenten Landbouw het minst. In het wo zijn er weinig verschillen tussen sectoren. Ook zijn excessen van de proportie ontevreden studenten over de studeerbaarheid (zoals bijvoorbeeld in de sector Recht in 2004) in 2006 vrijwel afwezig.

Figuur 27: Voltijdstudenten (%) met negatief oordeel over studeerbaarheid (totalen): trend 2003-2006

Aan de hand van acht stellingen is aan studenten gevraagd hun oordeel te geven over de docenten. De antwoorden zijn gecodeerd in dezelfde richting en samengevoegd tot één factor die is benoemd als *toegankelijkheid van docenten*.

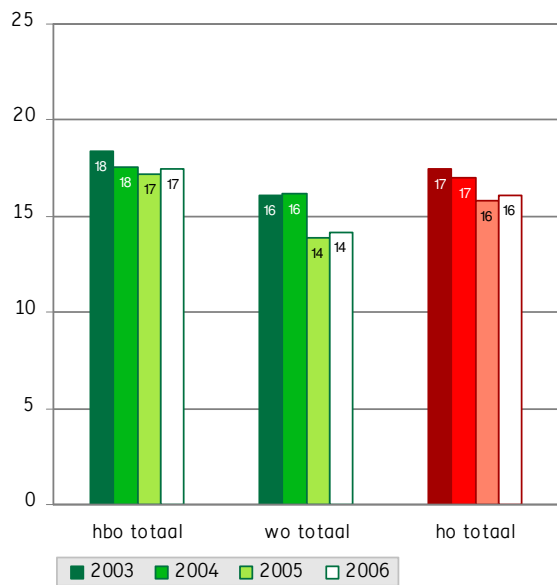
- de docenten bieden voldoende steun bij problemen met de leerstof;
- de docenten geven in het algemeen helder en begrijpelijk college;
- docenten zijn niet of nauwelijks geïnteresseerd in hun studenten;
- docenten stellen het op prijs wanneer je hen buiten colleges/werkgroepen benadert met vragen;
- er zijn voldoende mogelijkheden om invloed uit te oefenen op het onderwijs;
- het is gemakkelijk contact te leggen met docenten;
- de docenten zijn inspirerend;
- de docenten geven je snel te horen of je goed of niet goed werkt.

Vergeleken met de andere twee indicatoren (werkdruk, studeerbaarheid) ligt het percentage studenten dat docenten negatief beoordeelt hoger (Figuur 28).

Zo'n 16 procent van de voltijdstudenten in het hoger onderwijs ervaart hun docenten als slecht toegankelijk. Binnen het hbo ligt dit iets hoger (17%) dan binnen het wo (14%).

Studenten zijn kritischer over de toegankelijkheid van docenten naarmate men langer studeert. Dertien procent van de eerstejaars beoordeelt hun docenten als slecht toegankelijk tegenover 17 procent van de oudejaars. Autochtone studenten ervaren docenten als meer toegankelijk dan allochtone studenten. Ongeveer 31 procent van de studenten die een hoge werkdruk ervaren vinden hun docenten slecht toegankelijk, tegenover 16 procent van degenen die geen hoge werkdruk ervaren.

Van de studenten die de studeerbaarheid als slecht beoordelen vindt 65 procent hun docenten slecht toegankelijk tegenover 14 procent van de studenten dat de studeerbaarheid positief beoordeelt.

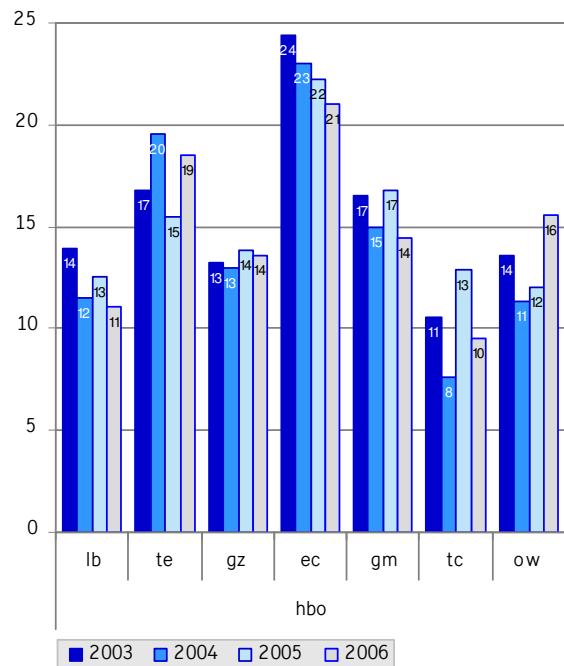

Figuur 28: Voltijdstudenten (%) die docenten als slecht toegankelijk ervaren (totalen): trend 2003-2006

Figuur 29 geeft de percentages hbo-studenten weer die de toegankelijkheid van de docenten negatief beoordelen.

In het hbo is er de meeste kritiek op de toegankelijkheid van docenten in de sector Economie (21%) en in iets mindere mate in de sector Techniek (19%). Studenten in de sector Taal & Cultuur (10%) en Landbouw (11%) hebben de minste kritiek op de toegankelijkheid van hun docenten.

Vanaf 2003 is binnen de hbo-sector Economie een trend naar meer toegankelijkheid van docenten te zien.

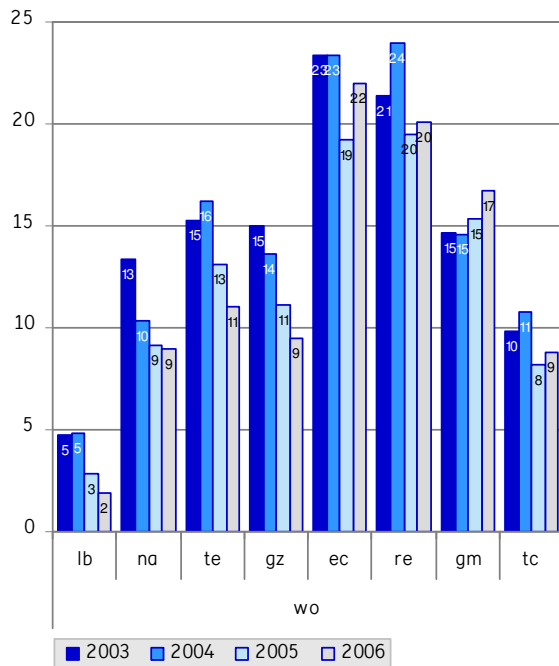

Figuur 29: Voltijdstudenten in het hbo (%) die docenten als slecht toegankelijk ervaren: trend 2003-2006

Sinds 2003 is het aantal wo-studenten dat docenten als slecht toegankelijk ervaart, afgenomen van 16 naar 14 procent.

Figuur 30 toont het percentage wo-studenten met een negatief oordeel over de toegankelijkheid van docenten naar sector.

De groep ontevreden studenten is het kleinst in de sector Landbouw (2%) en het grootst bij Economie (22%) en Recht (20%).

Figuur 30: Voltijdstudenten in het wo (%) die docenten als slecht toegankelijk ervaren: trend 2003-2006

2.4 Budget en studiefinanciering

Ieder jaar wordt door de IB-Groep het norminkomen voor studenten vastgesteld (zie Tabel 9). Op basis van dit norminkomen worden vervolgens de studiefinancieringsbedragen berekend. Binnen het Nederlandse studiefinancieringsstelsel wordt de opleiding van studenten door drie partijen bekostigd: overheid, ouders en studenten zelf.

Het norminkomen is in 2006 vastgesteld op ruim 615 euro voor uitwonende en ruim 437 euro voor thuiswonende studenten.

Tabel 9: Normbedragen studiefinanciering hoger onderwijs 01-01-2006 t/m 31-08-2006

	uitwonend	thuiswonend
budgetopbouw		
levensonderhoud	563,29	385,45
boeken en leermiddelen	52,42	52,42
onderwijsretributie	124,67	124,67
budget	740,38	562,54
financieringsbronnen		
basisbeurs	248,48	89,24
maximale aanvullende beurs (of veronderstelde ouderbijdrage)	225,88	207,28
basislening	266,02	266,02
toeslagen		
éénoudertoeslag	416,22	416,22
partnertoeslag	520,14	520,14

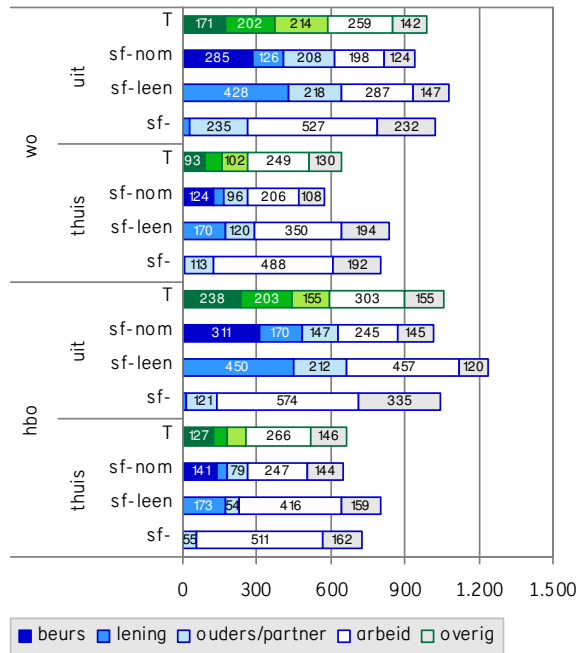
Bron: IB-Groep.

Een overzicht van de maandelijkse financiële inkomsten van voltijdstudenten wordt in Figuur 31 getoond. Uitwonende wo-studenten hebben een gemiddeld inkomen van 990 euro en uitwonende hbo-studenten van 1055 euro. Dit ligt hoger dan het norminkomen zoals deze door de IB-Groep is vastgesteld. Thuiswonende hbo'ers hebben een maandelijks inkomen van 665 euro en wo'ers van 642 euro.

Allereerst vergelijken we de studenten die in de *nominale fase* van hun studie zitten. Thuiswonende hbo'ers hebben meer inkomen dan thuiswonende wo'ers, als gevolg van meer studiefinanciering en meer inkomsten uit arbeid.

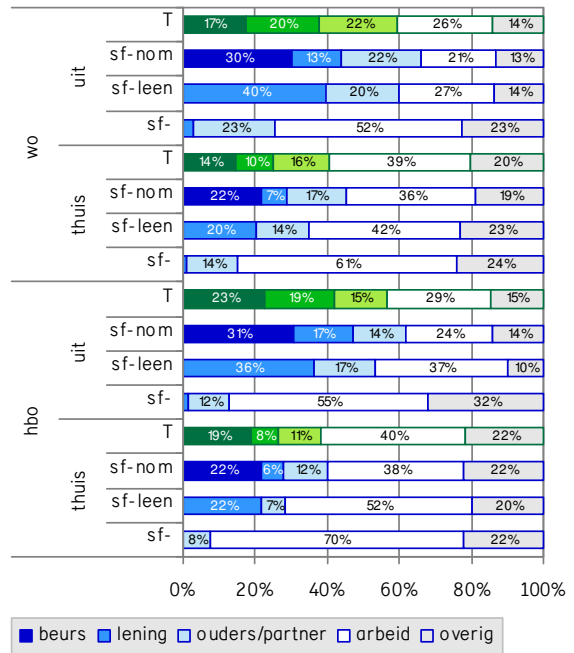
De hogere ouderbijdrage van wo-studenten compenseert dit verschil enigszins, maar niet substantieel. Het bedrag dat door thuiswonende studenten in de nominale fase wordt geleend is beperkt (42 euro per maand).

Bij de uitwonende studenten in de nominale fase ligt dit iets anders. Het financiële inkomen van hbo'ers binnen deze groep is hoger dan dat van wo'ers. Hbo'ers ontvangen een lagere ouderlijke bijdrage dan wo'ers, maar genereren hogere inkomsten uit beurs, lening, arbeid en overige bronnen.

Figuur 31: Maandelijkse financiële inkomsten (netto) van voltijdstudenten (€)

Figuur 32 geeft het relatieve aandeel van de afzonderlijke inkomstenbronnen weer in het totale financiële inkomen (inkomsten in natura uitgezonderd).

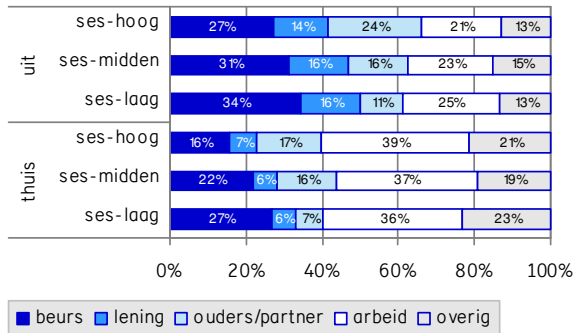
Figuur 32: Maandelijkse financiële inkomsten (netto) van voltijdstudenten (% van diverse bronnen ten opzichte van het totale inkomen)

Een analyse van het aandeel van de diverse bronnen binnen het totaalinkomen van hbo- en wo-studenten binnen vergelijkbare studiefinancieringregimes en vergelijkbare woonsituaties levert het volgende beeld:

- Het percentage *ouderlijke bijdrage* (ten opzichte van het totale inkomen) is voor wo-studenten (thuis- en uitwonenden) in de leenfase *groter* dan voor hbo-studenten.
- Het aandeel inkomsten uit *arbeid* (ten opzichte van het totale inkomen) is voor wo-studenten (thuis- en uitwonenden) in de leenfase *kleiner* dan voor hbo-studenten.

- Voor alle wo-studenten geldt dat het aandeel *beurs* in hun totale inkomen iets *kleiner* is dan dat van hbo-studenten.

In Figuur 33 wordt het aandeel van inkomstenbronnen ten opzichte van het totale financiële inkomen weergegeven voor voltijdstudenten in de nominale fase uitgesplitst naar sociaaleconomische herkomst.

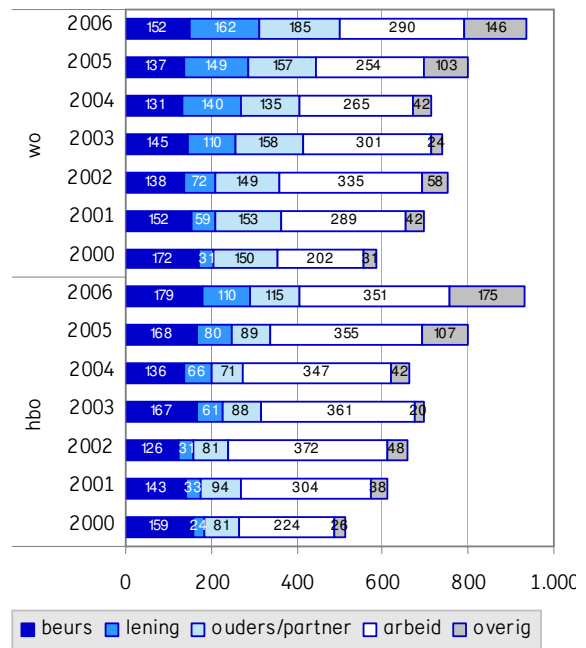
Figuur 33: Samenstelling van maandelijkse financiële inkomsten (netto) van voltijdstudenten (nominale fase) naar sociaaleconomische herkomst

Hieruit kan het volgende worden geconcludeerd:

- Het totale financiële inkomen van uitwonenden uit lagere sociale milieus is hoger dan dat van uitwonenden uit hogere sociale milieus.
- De bijdragen in natura die de verschillende groepen studenten ontvangen, zorgen voor nivellerend effect op het totale inkomen.
- Onder het aandeel studenten met een beurs is het beursinkomen voor lagere sociale milieus hoger dan voor hogere sociale milieus; dit geldt sterker voor thuiswonenden dan voor uitwonenden.

- Zowel het aandeel ouderlijke bijdrage als de hoogte van de ouderlijke bijdrage is hoger voor de hogere sociale milieus dan voor de lagere sociale milieus; dit geldt in sterkere mate voor uitwonenden en voor studenten uit de hoogste milieus.

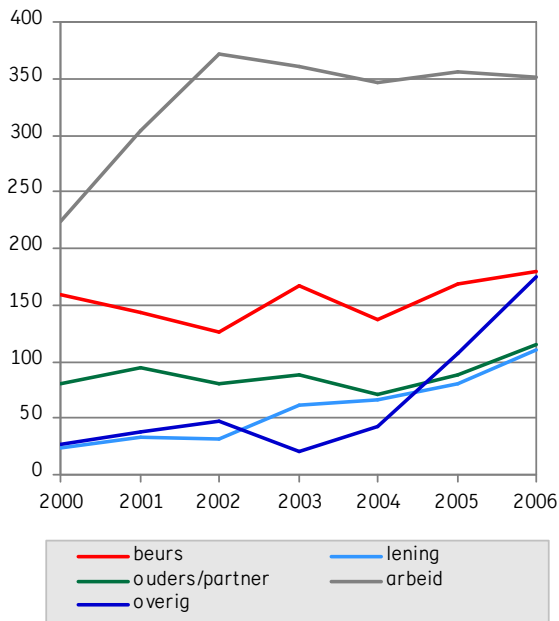
Figuur 34 toont de inkomsten van deeltijd- en voltijdstudenten opgesplitst naar soort hoger onderwijs sinds de start van de Studentenmonitor in 2000.

Figuur 34: Trends inkomsten (€) sinds 2000, vt en dt

Figuur 35 (hbo) en Figuur 36 (wo) geven een grafische weergave van de ontwikkeling van het inkomen van alle studenten sinds 2000. In deze figuren valt het volgende op:

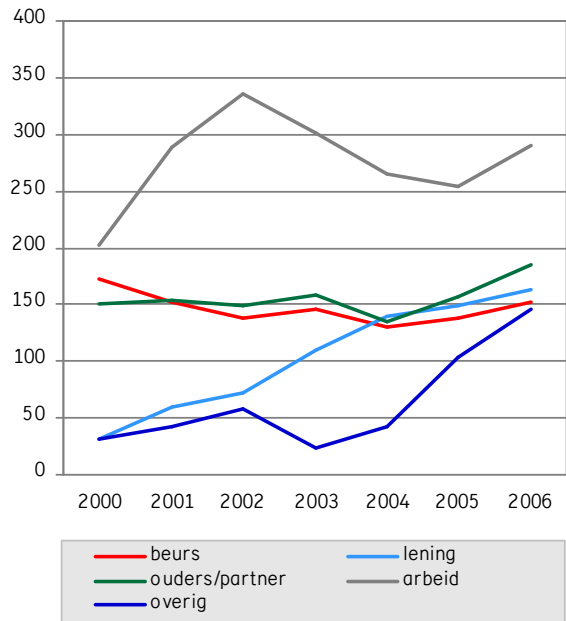
- De inkomsten uit een beurs (basisbeurs en aanvullende beurs) zijn sinds 2000 redelijk stabiel gebleven. Het bedrag dat studenten lenen is echter fors toegenomen, sterker in het wo dan in het hbo.
- De ouderlijke bijdrage (in het wo hoger dan in het hbo – voor een deel veroorzaakt door de woonsituatie van de studenten) is licht gestegen. De stijging in het wo is groter dan die in het hbo.

Figuur 35: Trends inkomsten per inkomstenbron in hbo sinds 2000, vt en dt

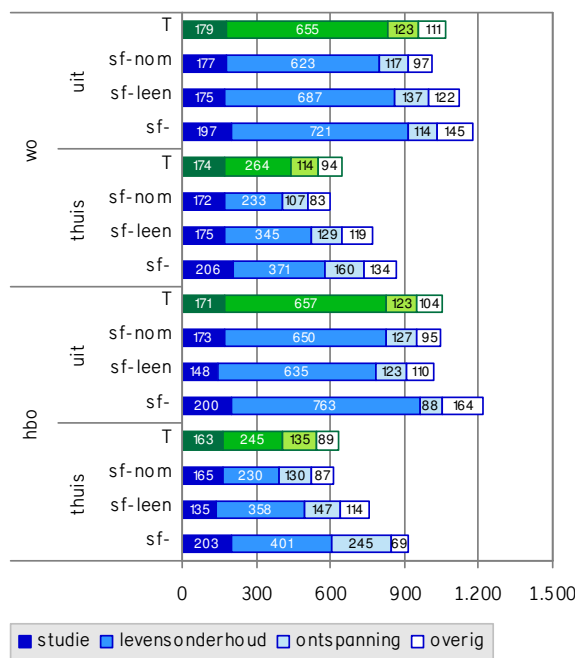
- De inkomsten uit arbeid zijn in het hbo gestegen en na 2002 gestabiliseerd. In het wo was in 2002 het inkomen uit arbeid hoog en is sinds 2002 een daling zichtbaar.

- De categorie *overig* is gestegen in vergelijking met voorgaande jaren. Dit heeft onder andere te maken met wijziging van de vraagstelling.

Figuur 36: Trends inkomsten per inkomstenbron in wo sinds 2000, vt en dt

Figuur 37 toont de maandelijkse uitgaven. Uitwonende voltijdstudenten in het hoger onderwijs spenderen gemiddeld ruim 1100 euro per maand. Thuiswonende studenten geven maandelijks gemiddeld 670 euro uit. Dit verschil wordt vooral veroorzaakt door kosten van levensonderhoud dat voor uitwonenden dubbel zo hoog is als voor uitwonenden.

Figuur 37: Maandelijkse uitgaven van voltijdstudenten (€)

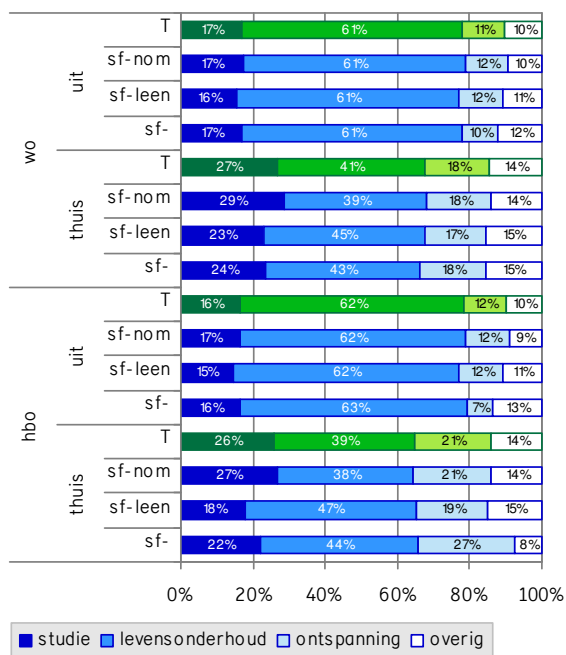
Uitwonende studenten zonder recht op studiefinanciering (beurs en lening) hebben de hoogste uitgaven. Voor deeltijdstudenten (niet weergegeven in figuur) liggen de maandelijkse uitgaven hoger dan voor voltijdstudenten.

Studenten met ouders met een bovengemiddeld inkomen spenderen per maand meer geld dan studenten van ouders met een ondergemiddeld inkomen.

Autochtone studenten geven maandelijks minder geld uit dan allochtone studenten en vrouwen geven maandelijks minder uit dan mannen.

In vergelijking met voorgaande jaren zijn de maandelijkse uitgaven ieder jaar met gemiddeld 30 euro gestegen.

Het aandeel van de afzonderlijke uitgavenposten in het totaal aan uitgaven is weergegeven in Figuur 38.

Figuur 38: Maandelijkse uitgaven van voltijdstudenten (% van diverse posten ten opzichte van de totale uitgaven)

Levensonderhoud is verreweg de grootste uitgavenpost (ongeveer 60% – ongeveer 650 euro – voor de uitwonende studenten en ongeveer 40% – ongeveer 250 euro – voor de thuiswonenden).

De studiekosten liggen gemiddeld op ongeveer 170 euro per maand. Het relatieve aandeel van studiekosten is voor thuiswonende studenten ongeveer een kwart van het inkomen tegenover 16 à 17 procent voor uitwonenden.

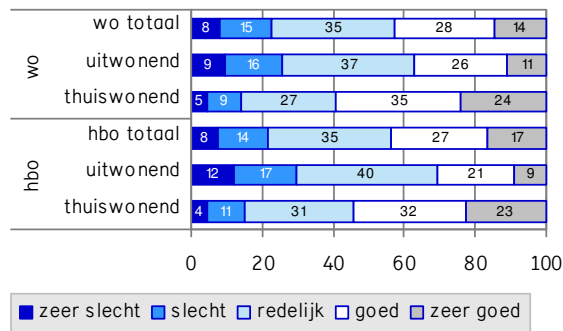
Uit een analyse van de verhouding tussen financiële inkomsten (exclusief inkomsten in natura) en uitgaven van *uitwonende voltijdstudenten* blijkt dat zij gemiddeld ongeveer 85 euro per maand tekort komen.

Het tekort is voor studenten in de nominale fase groter dan voor studenten in de leenfase. Voor autochtone studenten is het tekort groter dan voor allochtone studenten.

Voor wo-studenten is er een grotere onbalans tussen inkomsten en uitgaven dan voor hbo-studenten.

Vanzelfsprekend is er een relatie tussen het tekort en het oordeel over de financiële situatie. Studenten met een tekort van 20 euro per maand beoordelen hun financiële situatie als *goed*. *Redelijk* noemt men de financiën bij een financieel gat van ongeveer 90 euro. Studenten met een financieel tekort van ruim 160 euro beschouwen hun financiële positie als *slecht*.

Het oordeel van voltijdstudenten over de eigen financiële situatie wordt getoond in Figuur 39.

Figuur 39: Oordeel financiële situatie voltijdstudenten (%)

Uitwonende studenten oordelen negatiever over hun financiële situatie dan thuiswonende studenten.

Dit resultaat ligt in lijn met voorgaande jaren. Tussen hbo- en wo-studenten zijn er amper verschillen in de waardering van hun financiële situatie.

Mannen beoordelen hun financiële situatie positiever dan vrouwen. Studenten met een studielening bij de IB-Groep (excl. 0-lening) beoordelen hun financiële situatie slechter dan studenten zonder lening.

In totaal 12 procent van de studenten met een studielening beoordeelt zijn of haar financiële situatie als *zeer slecht* tegenover vier procent van de studenten zonder studielening.

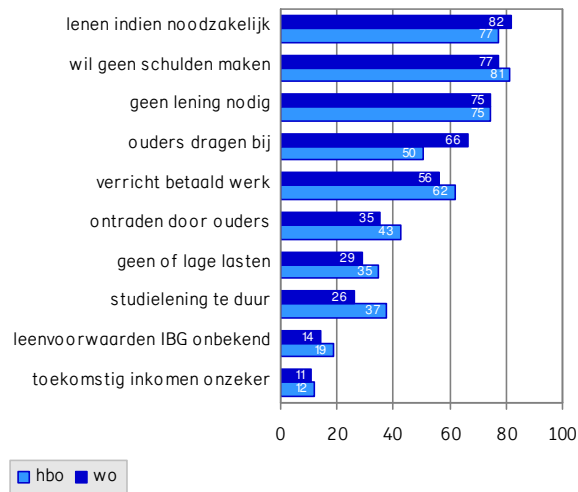
Naarmate de lening hoger is, wordt de financiële situatie slechter beoordeeld. Het oordeel over de financiële situatie wordt iets positiever naarmate studenten meer geld verdienen uit arbeid.

Uit de studiefinancieringsgegevens van de IB-Groep, peildatum februari 2006 blijkt dat ongeveer 33 procent van de studiefinancieringsgerechtigde studenten een studielening heeft⁴.

Dit percentage ligt hoger onder uitwonende studenten (47%) dan onder thuiswonende studenten (16%). Verder blijkt dat 42 procent van de wo-studenten een lening heeft tegen 28 procent van de hbo-studenten. Ouderejaars studenten hebben vaker een lening dan eerstejaars studenten (37% tegenover 24%).

Figuur 40 toont de belangrijkste argumenten van studenten om niet of in beperkte mate gebruik te maken van de mogelijkheid tot lenen. Zij konden meerdere argumenten aangeven.

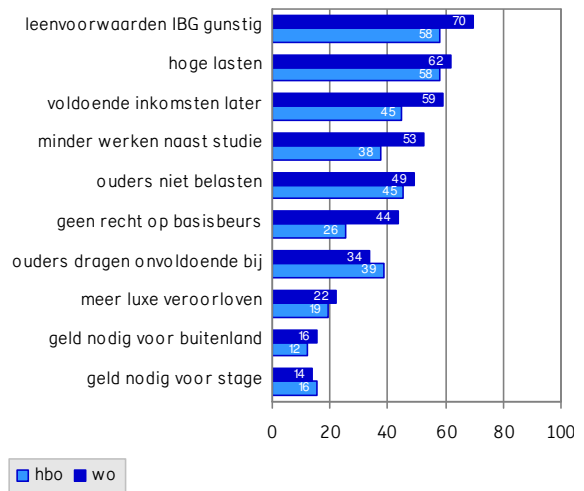
⁴ Studenten met een 0-lening worden wel gerekend tot de studiefinancieringsgerechtigden, maar niet tot de 'leners'.

Figuur 40: Belangrijke argumenten tegen een studielening (% studiefinancieringsgerechtigde voltijdstudenten)

Als belangrijkste argument noemt 82 procent van de wo'ers dat zij alleen lenen indien dit echt *noodzakelijk blijkt*. Door 81 procent van de hbo'ers wordt er niet geleend omdat zij *geen (grote) schulden willen maken*. Deze reden wordt vaker aangegeven door vrouwen dan door mannen. Driekwart van de studenten (vooral thuiswonenden) vindt een lening *niet nodig*. Voor hbo'ers vormt het *verrichten van betaalde arbeid* (62%) een belangrijkere reden om niet te lenen en voor wo'ers de *bijdrage die de ouders leveren* (66%). Verder is het opvallend dat hbo'ers een studielening vaker als *te duur* aanmerken dan wo'ers (37% tegenover 26%). Zo'n 17 procent van de studenten wordt weerhouden van het afsluiting van een lening bij de IB-Groep vanwege *onbekendheid met de leenvoorwaarden*.

De belangrijkste argumenten om wél een lening af te sluiten zijn weergegeven in Figuur 43.

Figuur 41: Belangrijke redenen om te lenen (% studiefinancieringsgerechtigde voltijdstudenten)

De *gunstige leenvoorwaarden* van de IB-Groep vormen de belangrijkste reden om te lenen voor 70 procent van de wo-studenten en 58 procent van de hbo'ers. *Noodzakelijkheid en zekerheid* vormen andere belangrijke argumenten.

In totaal vindt 60 procent van de studenten een lening *noodzakelijk om de lasten te betalen* en 59 procent van de wo'ers en 45 procent van de hbo'ers denkt in de *toekomst voldoende geld* te verdienen om het geleende bedrag terug te kunnen betalen. Andere redenen zijn een *tekort aan inkomsten uit arbeid, ouderlijke bijdrage* of *basisbeurs*. Door de helft van de wo-studenten wordt geleend om *minder te hoeven werken*.

De helft van de studenten wil hun *ouders niet belasten* en 34 procent van de wo'ers en 39 procent van de hbo'ers vindt de *ouderlijke bijdrage onvoldoende*.

Voor 36 procent is het *wegvallen van de basisbeurs* een reden om een lening bij de IB-Groep af te sluiten. Het *veroorloven van luxe* vindt één op de vijf studenten een argument om een lening af te sluiten. *Stage of buitenlandverblijf* is voor ongeveer 15 procent van de studenten een reden om te lenen.

Ouderejaars en mannen lenen vaker dan eerstejaars en vrouwen omdat ze in de toekomst voldoende inkomsten denken te vergaren. Verder noemen uitwonenden vaker noodzakelijke hoge lasten als reden dan eerstejaars.

2.5 Tijdbesteding

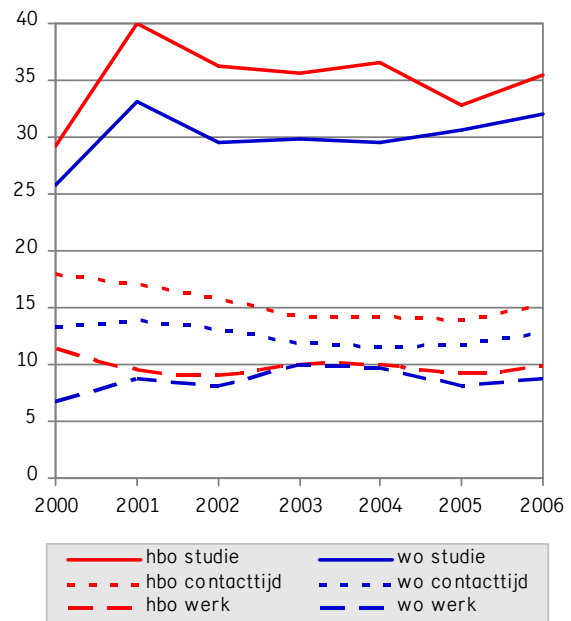
Recentelijk staan de thema's onderwijstijd en tijdbesteding in de belangstelling. In het publieke debat wordt regelmatig de zorg geuit over de *zesjescultuur* en de tijd die studenten besteden aan betaalde arbeid. Studenten daarentegen klagen over een afname van contacttijd en een te grote vrijblijvendheid in de opleiding.

De tijd die studenten aan hun studie besteden is trendmatig weergegeven in Figuur 42. Het betreft hier alleen de voltijdstudenten⁵.

De tijdbesteding aan de studie kende in 2001 een hoogtepunt met gemiddeld 40 uur in het hbo en ruim 33 uur per week in het wo.

⁵ Databronnen: Studentenmonitoren 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005 en 2006.

Daarna heeft zich een daling ingezet. Sinds 2002 stabiliseert zich de tijdbesteding enigszins (rond de 35 uur in het hbo en 30 uur per week in het wo).

Figuur 42: Trends in tijdbesteding aan studie en betaalde arbeid (alle studenten) sinds 2000 (alleen voltijdstudenten)

Het aantal contacturen laat in het hbo een overwegend dalende lijn zien van 18 naar 15 uur met de laagste waarde in 2005 (13,9 uur). In het wo is een iets stabiel beeld te zien. Daar fluctueert het aantal uren dat studenten besteden aan onderwijscontacten tussen de 11,5 uur (2004) en 13,9 uur (2001).

De tijdbesteding aan betaalde arbeid is berekend gemiddeld voor alle studenten (niet-werkende studenten kregen de waarde '0').

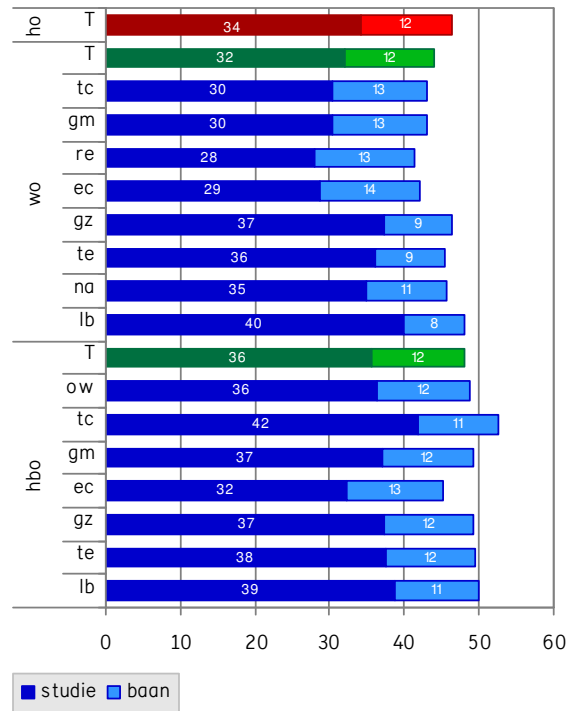
Hbo'ers werken gemiddeld ongeveer tien uur per week. Wo'ers besteden met gemiddeld negen uur per week iets minder tijd aan betaalde arbeid. Elders in dit rapport wordt nader aandacht besteed aan de verschillen in tijdbesteding (zie hoofdstuk 4).

Tweederde van de voltijdstudenten heeft in het studiejaar 2005-2006 een inkomen ontvangen uit een betaalde baan. Dit percentage is in het hbo (69%) hoger dan in het wo (61%). Van de werkenden (excl. bestuurswerk) hebben meer thuiswonenden dan uitwonenden een betaalde baan (69% versus 63%). Van de vrouwen werkt 67 procent tegenover 65 procent van de mannen. Ongeveer 67 procent van de autochtonen studenten heeft in 2005-2006 een betaalde baan tegenover 59 procent van de allochtone studenten. Bij eerstejaars en ouderejaars is de arbeidsparticipatie ongeveer gelijk.

Figuur 43 geeft (alleen voor werkende voltijdstudenten) de verhouding weer in tijdbesteding aan studie en baan. Studenten binnen de wo-sector Landbouw maken met een 40-urige studieweek de meeste uren. Wo-studenten Recht en Economie besteden met gemiddeld 28 en 29 uur per week de minste tijd aan hun studie. Voor hbo-studenten is de studieweek het langst in de sector Techniek (42 uur) en het kortst in de sector Economie.

Tijdbesteding aan betaalde arbeid gaat ten koste van de studie. In het wo is dit verband sterker dan in het hbo (zie ook hoofdstuk 4).

Tussen de sectoren is er tevens een verschil in het aantal uren dat een student betaald werk verricht. Zo verricht een wo-student Economie wekelijks 14 uur betaalde arbeid (29 uur studie) tegenover acht uur voor een student Landbouw (40 uur studie).

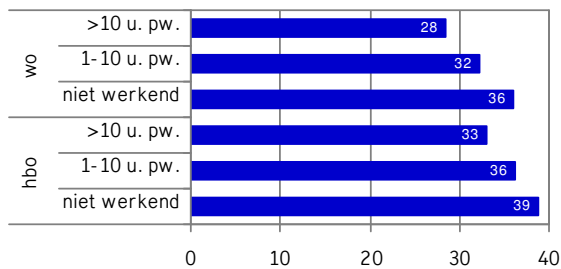
Figuur 43: Verhouding tijdbesteding aan studie en werk voltijdstudenten (alleen werkende studenten, %)

Binnen de groep werkende voltijdstudenten zien we een aantal verschillen tussen onderscheiden groepen.

- Hbo'ers besteden meer tijd aan studie en iets meer tijd aan betaalde arbeid dan wo-studenten.
- Thuiswonende studenten werken gemiddeld minder uren dan uitwonende studenten. Thuis- en uitwonende studenten besteden gemiddeld even veel tijd aan hun studie.
- Mannelijke studenten besteden minder tijd aan hun studie en meer aan betaald werk dan vrouwelijke studenten.

- Eerder constateerden we dat de arbeidsparticipatie van autochtone studenten groter is dan die van allochtone studenten. Van de werkenden besteden autochtone studenten ook meer tijd aan betaalde arbeid dan allochtone studenten. De tijdbesteding aan studie is voor beide groepen gelijk.
- Ouderejaars besteden meer tijd aan hun studie dan eerstejaars. Werkende ouderejaarsstudenten werken gemiddeld meer uren per week dan werkende eerstejaarsstudenten.

Het negatieve verband tussen de tijd die studenten besteden aan studie en werk blijkt uit Figuur 44 en Figuur 45.

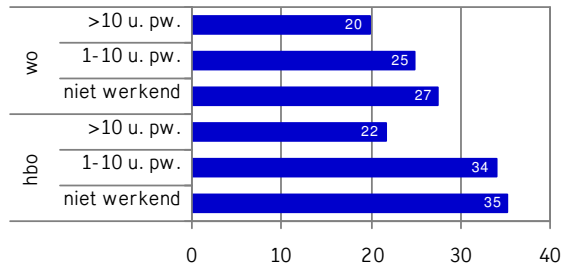
Figuur 44: Tijdbesteding voltijdstudenten aan studie naar aantal uren werk (gemiddeld per week, %)

Naarmate studenten meer uren per week besteden aan betaalde arbeid (voltijd en deeltijd), besteden zij minder uren aan hun studie.

Niet werkende wo-studenten studeren gemiddeld 36 uur tegenover 28 uur voor wo-studenten met een werkweek van meer dan tien uur. Niet-werkende hbo-voltijdstudenten besteden gemiddeld twaalf uur per week meer aan hun studie dan hbo'ers die meer dan tien uur per week werken.

Het negatieve verband tussen studie en werk is sterker voor deeltijdstudenten dan voor voltijdstudenten. Zowel in het hbo als het wo besteden deeltijders beduidend minder tijd aan hun studie als zij meer dan tien uur per week werken.

De verschillen in tijdbesteding aan studie zijn in het hbo voor de drie groepen werkende deeltijdstudenten groter dan in het wo.

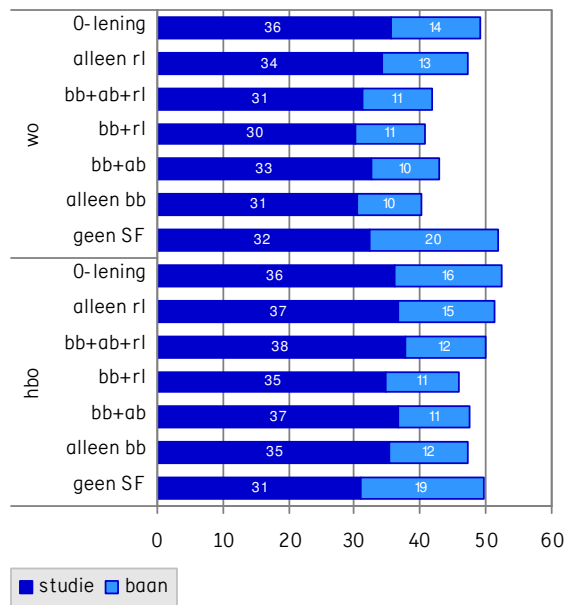
Figuur 45: Tijdbesteding deeltijdstudenten aan studie naar aantal uren werk (gemiddeld per week, %)

Figuur 46 geeft de tijdbesteding aan studie en werk weer voor werkende voltijdstudenten.

Onder wo-studenten die recht hebben op studiefinanciering (0-lening, rl, bb, ab) bestaat de weektaak (arbeid en studie) voor ongeveer 74 procent uit studie. Terwijl wo-studenten die geen recht meer hebben op studiefinanciering ongeveer 62 procent van hun week studeren.

Voor hbo-studenten geldt hetzelfde beeld.

Zowel hbo- als wo-studenten besteden het grootste gedeelte van hun tijd aan hun studie wanneer zij zowel een basisbeurs als aanvullende beurs krijgen.

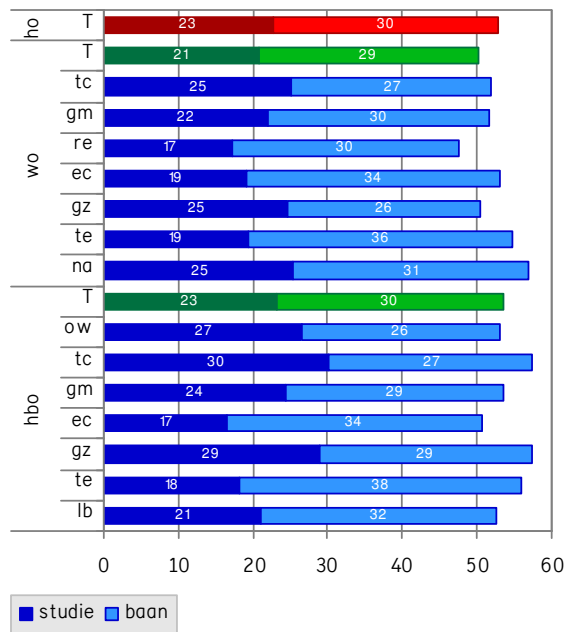
Figuur 46: Verhouding tijdbesteding aan studie en werk voltijdstudenten (gemiddeld per week) naar aard studiefinanciering (alleen werkenden, %)

Een analyse naar de relatie tussen tijdbesteding en studiefinanciering van voltijdstudenten geeft de volgende resultaten.

- Het percentage studenten met een lening dat betaalde arbeid verricht is kleiner (61% werkend) dan het percentage werkenden zonder lening (68% werkend).
- Werkende leners besteden evenveel tijd aan arbeid als werkende niet-leners. Leners besteden evenveel tijd aan hun studie als niet-leners.
- Er is geen verschil in arbeidsparticipatie van studenten met en zonder een aanvullende beurs. Wel besteden werkende studenten met een aanvullende beurs minder tijd aan werk.

- Studenten met een aanvullende beurs besteden over het geheel genomen ook meer tijd aan hun studie.
- De arbeidsparticipatie alsook de tijdbesteding aan de studie van studenten met en zonder basisbeurs is gelijk. Werkende studenten met een basisbeurs werken minder uren (11 uur) dan werkende studenten zonder basisbeurs (15 uur).
- Studiefinancieringsgerechtigde studenten besteden meer tijd aan studie dan voltijdstudenten die geen recht hebben op studiefinanciering. Werkende voltijdstudenten zonder recht op studiefinanciering werken meer uren (19 uur) dan werkende studenten met recht op studiefinanciering (10 uur). De arbeidsparticipatie van beide groepen is gelijk.
- De arbeidsmarktparticipatie van studenten in de leenfase is gelijk aan die van studenten in de nominale fase. Werkende studenten in de leenfase besteden meer tijd aan betaalde arbeid (14 uur) dan werkende studenten in de nominale fase (11 uur). Studenten in de nominale fase besteden meer tijd aan hun studie dan studenten in de leenfase.

Figuur 47 toont de verhouding in tijdbesteding voor deeltijders. Waar voltijdstudenten het gros van hun week studeren, verrichten deeltijdstudenten het merendeel van hun week betaalde arbeid. Van hen besteden hbo'ers aan zowel studie als arbeid meer uren dan wo-studenten. Onder hbo'ers hebben studenten Gezondheidszorg de drukste week (29 uur studie, 29 uur werk) en studenten Economie de rustigste (17 uur studie, 34 uur werk). Studenten Taal & Cultuur reserveren met 53 procent de meeste tijd voor hun studie en studenten Techniek met 32 procent de minste.

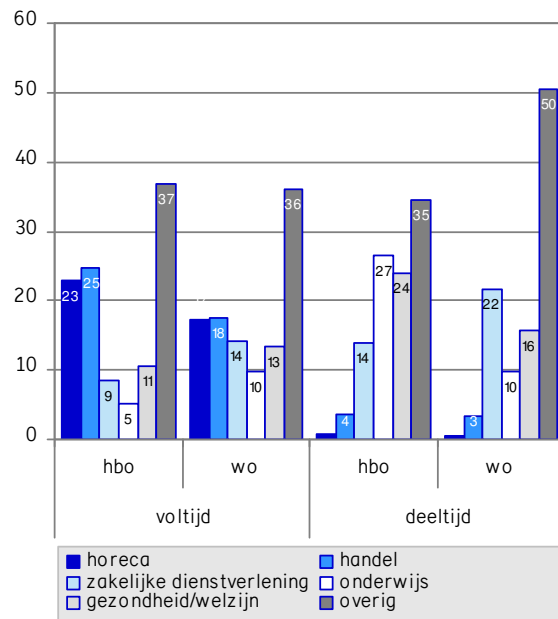

Figuur 47: Verhouding tijdbesteding aan studie en werk deeltijdstudenten (gem. per week, alleen werkenden, %)

Van de deeltijdstudenten in het wo besteden studenten Gezondheidszorg het grootste deel van hun week aan studie (49%) en studenten Techniek, Recht en Economie (allen 36%) het kleinste deel.

Studenten Natuur hebben de drukste week en besteden 25 uur per week aan hun studie en zijn 31 uur per week aan het werk. Met zeventien uur studeren en 30 uur werken hebben deeltijdstudenten Recht de rustigste werkweek.

De arbeidsmarktsectoren waar studenten in het hoger onderwijs werken zijn weergegeven in Figuur 48.

Figuur 48: Verdeling werkende studenten over de arbeidsmarktsectoren (%)

De verschillen tussen deeltijd- en voltijdstudenten zijn groter dan tussen hbo- en wo-studenten. Dit hangt samen met het karakter van de arbeidsovereenkomst.

Voltijdstudenten hebben veelal bijbanen in de Horeca en Detailhandel; deeltijders werken vooral in arbeidsmarktsectoren Onderwijs, Gezondheidszorg/welzijnszorg en Financiële/zakelijke dienstverlening. Deeltijdstudenten werken nauwelijks in de Horeca. Een groot deel van de hbo-deeltijders werkt in het Onderwijs (27%).

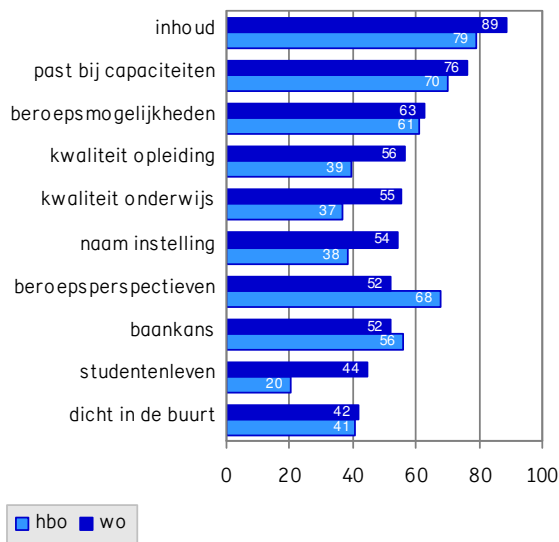
In het wo werkt de grootste groep deeltijdstudenten (22%) in de Financiële/zakelijke dienstverlening.

2.6 Studiekeuze en aansluiting

Om na te gaan welke overwegingen ten grondslag liggen aan de studiekeuze kregen studenten in het hoger onderwijs achttien stellingen voorgelegd waarbij zij konden aangeven in welke mate de motieven een rol hebben gespeeld bij de studiekeuze.

De tien belangrijkste studiekeuzemotieven van voltijdstudenten worden in Figuur 49 getoond.

Voor zowel hbo- als wo-studenten (89% en 79%) is *inhoudelijke interesse* in de opleiding het belangrijkste studiekeuzemotief. Daarna wordt door 76 procent van de wo-studenten en 70 procent van de hbo-studenten het feit dat de opleiding *aansluit bij de capaciteiten* genoemd. Op de derde plaats staan in het wo de *brede beroepsmogelijkheden* die de opleiding biedt en in het hbo de *beroepsperspectieven*.

Figuur 49: Belangrijkste studiekeuzemotieven voltijdstudenten bij aanvang van de opleiding (%)

Hbo-studenten hechten bij het maken van hun studiekeuze meer belang aan de rol van beroepsgerichte factoren (*beroepsperspectieven* en een *goede kans op een baan*) dan wo-studenten. Verder spelen voor hbo'ers de studiebegeleiding, het aanbod van projectonderwijs en de geringe moeilijkheidsgraad een grotere rol dan voor wo-studenten.

Wo-studenten hechten meer dan hbo'ers aan de *kwaliteit* van de opleiding en het onderwijs en de *goede naam* van de instelling.

Daarnaast speelt voor wo-studenten het wetenschappelijke karakter (*theoretische grondslagen, onderzoeksvaardigheden*) van de opleiding een grotere rol dan voor hbo-studenten.

Voor vrouwelijke studenten zijn bij de studiekeuze de aansluiting van de opleiding bij hun *capaciteiten* en de *inhoudelijke interesse* belangrijker dan voor mannelijke studenten. Voor mannen is de studiekeuze meer dan voor vrouwen ingegeven door arbeidsmarktperceptieven (*goede kans op een baan* en het perspectief op een *hoog salaris*).

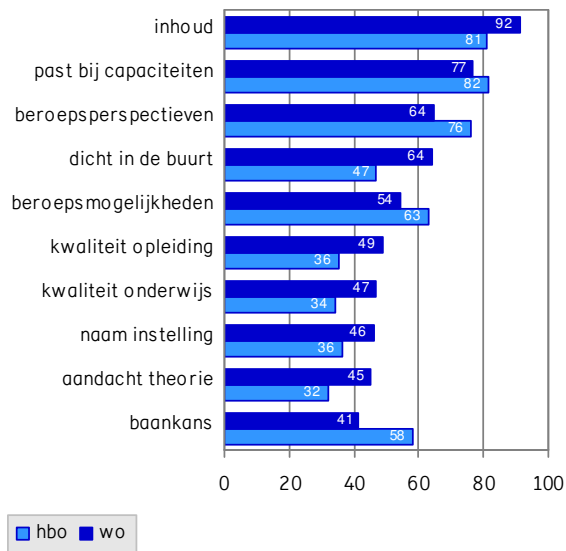
De studiekeuzemotieven van deeltijdstudenten verschillen op sommige aspecten van die van voltijdstudenten (zie Figuur 50).

Inhoudelijke interesse en *aansluiting bij de capaciteiten* zijn ook voor deeltijders het meest belangrijk.

Voor hbo- en wo-deeltijders is bij de studiekeuze de aantrekkelijkheid van de *beroepsperspectieven* vaker een belangrijk motief dan voor voltijdstudenten.

Deeltijdstudenten baseren over het algemeen hun studiekeuze meer dan voltijdstudenten op pragmatische motieven zoals een *goede aansluiting, beroepsperspectieven* en een opleiding met een *verkorte onderwijsroute*. Onder de deeltijders zijn tussen hbo- en wo-studenten een aantal verschillen te benoemen.

Hbo-deeltijders vinden bij hun studiekeuze het feit dat de opleiding *aansluit bij hun capaciteiten*, de *beroepsperspectieven*, *brede beroepsmogelijkheden* en een *goede kans op een baan* belangrijker dan wo-deeltijders. Andersom wordt door wo-deeltijders meer dan door hbo-deeltijders gekozen op basis van *kwaliteit* (opleiding, instelling, goede naam) en *inhoudelijke interesse*.

Figuur 50: Belangrijkste studiekeuzemotieven deeltijdstudenten bij aanvang van de opleiding (%)

Van de ruim 10.000 geënquêteerde voltijdstudenten heeft ruim 40 procent na afronding van hun vooropleiding toegang tot een technische studie. Dit percentage ligt voor vrouwen lager (29%) dan voor mannen (54%). Van deze groep stroomt ongeveer 48 procent (59% van de mannen en 28% van de vrouwen) daadwerkelijk door naar een bètatechnische opleiding.

De opleidingen geneeskunde, tandheelkunde en andere opleidingen in de sector Gezondheidszorg worden hier niet toe gerekend.

Aan voltijdstudenten die niet voor een technische opleiding kiezen – terwijl zij wel toegang hebben – is gevraagd naar de reden hiervoor (Figuur 51). Mannen hebben andere argumenten om af te zien van een bètaopleiding dan vrouwen.

Van de vrouwen kiest 38 procent niet voor een technische opleiding vanwege onaantrekkelijke beroepsperspectieven (tegenover 25% van de mannen) en het feit dat een bètaopleiding als te weinig maatschappelijk wordt beschouwd (36% vrouwen, 28% mannen).

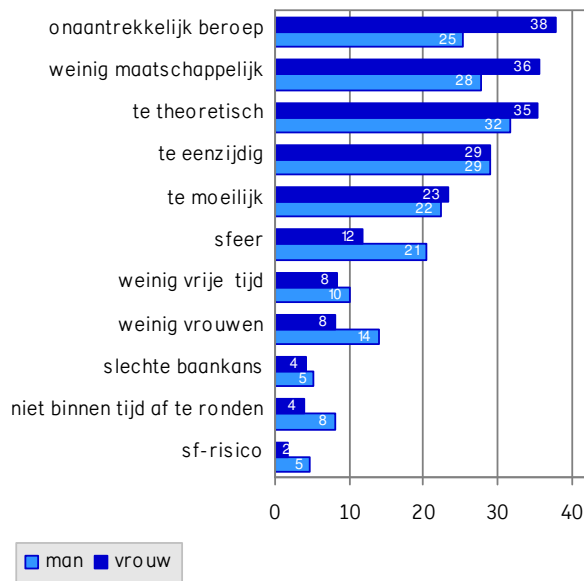
Het *theoretisch gehalte* was voor 35 procent van de vrouwen een belangrijke reden om af te zien van een bètaopleiding. Deze reden was voor de mannen het meest belangrijk (32%) om niet te kiezen voor een bètaopleiding.

Eenzijdigheid en de *moeilijkheidsgraad* is voor drie van de tien studenten (zowel mannen als vrouwen) een argument *tegen* een bètastudie.

Verder spreekt voor 21 procent van de mannen de *sfeer onder studenten* niet aan en vindt 14 procent het *bepaalde aantal vrouwelijke studenten* een reden om geen technische opleiding te volgen.

Hbo-studenten worden meer dan wo'ers weerhouden van een bètastudie vanwege het *theoretische karakter*, het *financiële risico* (in verband met studiefinanciering) en de *moeilijkheidsgraad*.

Vrouwen die afzien van een bètastudie terwijl zij wel toegang hebben, kiezen massaal voor een opleiding in de sector Gezondheidszorg (45%), Gedrag & Maatschappij (18%) en Economie (13%). Mannen wijken vooral uit naar Economie (36%) en Gezondheidszorg (22%).

Figuur 51: Belangrijkste argumenten (mannen en vrouwen) tegen de keuze voor bètatechniek (alleen voltijdstudenten met bètatoegang, %)

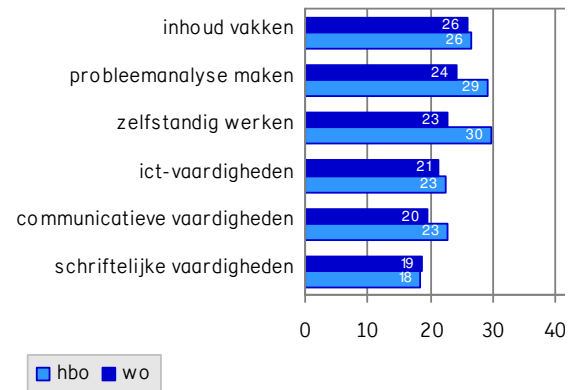
Van de ruim 2200 eerstejaars die een oordeel gaven over de aansluiting tussen het voortgezet en het hoger onderwijs oordelen zes van de tien studenten op ten minste één van de aansluitingsvragen negatief.

Figuur 52 toont de redenen van dit negatieve oordeel uitgesplitst naar soort hoger onderwijs.

Voor hbo- en wo-studenten verschillen de aspecten waarover zij negatief oordelen: hbo'ers ondervinden vooral aansluitingsproblemen bij het *zelfstandig aanpakken en plannen van studietaken* (30%) en het maken van een *probleemanalyse* (29%).

Wo'ers hebben de meeste problemen met de *inhoudelijke aansluiting* (26%).

Vrouwen noemen vaker aansluitingsproblemen bij het maken van een *probleemanalyse* dan mannen (31% versus 24%).

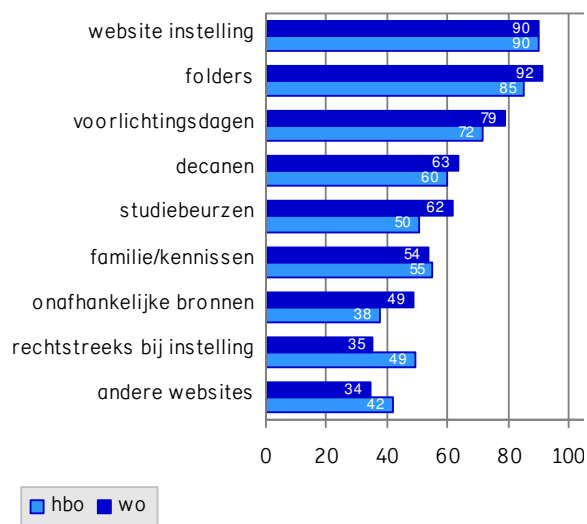

Figuur 52: Percentage eerstejaars voltijdstudenten met negatief oordeel over aansluiting voortgezet en hoger onderwijs

Figuur 53 toont de informatiebronnen die eerstejaars voltijdstudenten raadpleegden bij hun studiekeuze.

Er zijn weinig verschillen in het gebruik van studiekeuzeinformatie tussen hbo'ers en wo'ers. Gemiddeld raadplegen studenten ruim vijf verschillende bronnen. Minder dan twee procent gebruikt geen enkele van de weergegeven bronnen. *Instellingswebsites* zijn voor de studenten de belangrijkste informatiebron (90%), direct gevolgd door *schriftelijke informatie* (87%). Driekwart oriënteert zich via *voorlichtingsdagen of vakantiecurssussen* (74%).

Zeventien procent van de studenten is negatief over de geraadpleegde informatiebronnen. Er zijn geen duidelijke verschillen in de beoordeling van hbo- en wo-studenten. Vrouwen uiten zich positiever over de geraadpleegde bronnen dan mannen en thuiswonenden zijn positiever dan uitwonenden.

Figuur 53: Geraadpleegde informatiebronnen bij studiekeuze (% voltijdstudenten)

2.7 Internationalisering

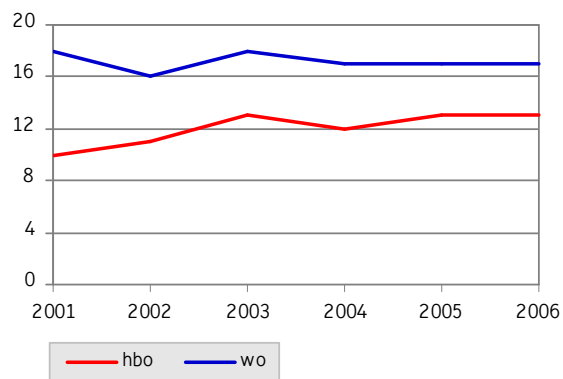
Internationalisering in het hoger onderwijs kent een lange geschiedenis. Een aantal ontwikkelingen hebben internationalisering de laatste jaren in een stroomversnelling gebracht. In de Internationaliseringsbrief Hoger Onderwijs *Koers op kwaliteit* worden twee drijvende krachten genoemd. Allereerst het toenemend belang van Europa voor het hoger onderwijsbeleid in Nederland en vice versa. De Bolognaverklaring markeerde de start van hervormingen in het Europese hoger onderwijs (de omzetting naar het BaMa-stelsel). Aan hoger onderwijs en onderzoek wordt groot belang gehecht voor het verwezenlijken van de Lissabondoelstelling van de Europese Unie om in 2010 de meest concurrerende kenniseconomie ter wereld te zijn.

Daarnaast zijn Nederlandse universiteiten voor een substantieel deel van hun onderzoeksfinanciering afhankelijk van de EU kaderprogramma's. Gevolg hiervan is meer onderlinge samenhang tussen onderzoeksprioriteiten van de EU en het instellingsbeleid.

Tenslotte zorgt toenemende grensoverschrijdende regionale samenwerking tussen hoger onderwijsinstellingen voor meer internationalisering. Ook de opkomst van economische machten zoals China en India speelt een rol bij internationalisering.

Als gevolg van een beperkte hoger onderwijs capaciteit kiezen studenten uit deze landen steeds vaker voor een opleiding in het hoger onderwijs in het westen. Nederlandse instellingen spelen in toenemende mate in op deze vraag.

Figuur 54 toont de percentages voltijdstudenten met studiegerelateerde buitenlandervaring sinds 2001⁶.

Figuur 54: Percentage voltijdstudenten met stage- of onderwijservaring in het buitenland: 2001-2006

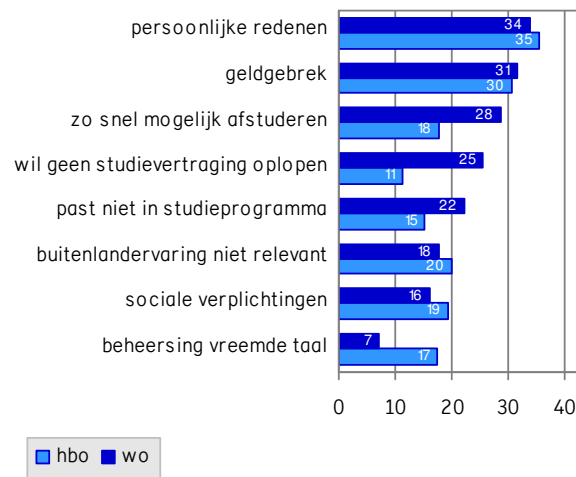
⁶ Deeltijders zijn buiten beschouwing gelaten. Van deze groep heeft ruim 7 procent studiegerelateerde buitenlandervaring.

Internationalisering is in het wo meer aan de orde dan in het hbo (gemiddeld 17% versus 12%). In het wo is het percentage redelijk stabiel; in het hbo is dit stijgend (van 10% in 2001 naar 13% in 2006).

Studenten in de sector Landbouw hebben de meeste buitenlandervaring opgedaan (39% in het hbo en 30% in het wo), gevolgd door wo-studenten in de sectoren Economie, Gezondheidszorg en Taal & Cultuur (ongeveer 20%). Studenten in de sector Recht (wo) en de hbo-sectoren Techniek, Onderwijs, Gedrag & Maatschappij en Gezondheidszorg zijn het minst voor studietoelinden naar het buitenland geweest (10%).

De helft van de studenten in het hbo en 39 procent in het wo heeft geen buitenlandervaring opgedaan noch plannen in die richting.

Figuur 55 toont de belangrijkste redenen van studenten om af te zien van een studiegerelateerd buitenlandverblijf.

Figuur 55: Redenen van voltijdstudenten om af te zien van stage- of onderwijservaring in het buitenland (%)

Zowel hbo- als wo-studenten worden het vaakst weerhouden van een verblijf in het buitenland vanwege *persoonlijke redenen* (35%).

Voor 31 procent is *geldgebrek* een reden om af te zien van een studiegerelateerd buitenlandverblijf. Ongeveer één op de vijf studenten gaat niet naar het buitenland omdat ze zo *snel mogelijk willen afstuderen* (22%), omdat buitenlandervaring *niet relevant* geacht wordt (19%), het *niet past in het studieprogramma* (18%) of om *sociale verplichtingen* (18%).

Voor uitwonende studenten is *geldgebrek* een vaker genoemde reden om af te zien van een studiegerelateerde buitenlandervaring dan voor thuiswonende studenten (34% en 28%).

Allochtonen noemen deze reden vaker dan autochtonen (36% en 30%). Het risico van *studievertraging* is voor 17 procent van de ouderejaars een reden tegenover 13 procent van de eerstejaars.

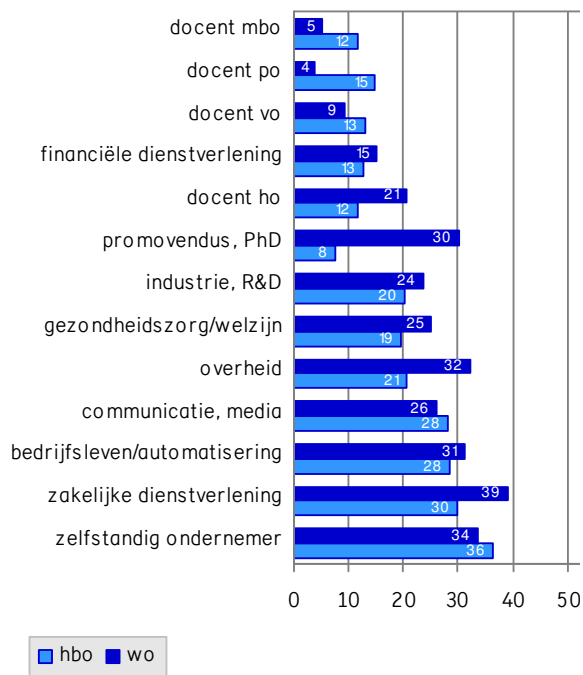
Onvoldoende beheersing van een vreemde taal wordt vaker genoemd door thuiswonenden en eerstejaars (18% en 19%) dan uitwonenden en ouderejaars (10% en 12%).

2.8 Toekomstperspectief

Hoe ziet een student zijn of haar toekomstperspectief idealiter? In 2006 kregen studenten een aantal mogelijke beroepen of toekomstbeelden voorgelegd. Figuur 56 geeft de resultaten van voltijdstudenten, onderscheiden naar soort hoger onderwijs.

Het meest in trek is het *zelfstandig ondernemerschap*. Volgens één op de drie studenten is dit een toekomstbeeld dat bij hen past. Verder vindt men een baan in de zakelijke dienstverlening, in het bedrijfsleven of in de automatisering interessant (30%).

Tussen 20 en 30 procent van de studenten ziet voor zichzelf een toekomst in de communicatie/media, als ambtenaar (overheid), in de gezondheidszorg of welzijn of in de industrie of R&D.

Figuur 56: Toekomstperspectief voltijdstudenten (%)

Een wetenschappelijke carrière (als promovendus, of PhD) is voor 17 procent van de studenten een wenselijk toekomstbeeld, doceren in het hoger onderwijs (hbo of universiteit) wordt door 15 procent aantrekkelijk gevonden. De financiële dienstverlening past in het toekomstbeeld van 14 procent van de voltijders. Tenslotte het onderwijs. Zo'n 15 procent ziet toekomst in een docentschap in het hoger onderwijs; voor 12 procent lokt het voortgezet onderwijs.

Tien procent ambieert een baan als leerkracht in het primair onderwijs en negen procent vindt een baan als docent in het middelbaar beroepsonderwijs aantrekkelijk.

Er zijn verschillen tussen hbo en wo. Leerkracht in het primair onderwijs vinden hbo'ers aantrekkelijker (15%) dan wo'ers (4%). Iets kleiner zijn de verschillen bij docentschap in het middelbaar beroepsonderwijs (12% en 5%) of in het voortgezet onderwijs (13% en 9%).

Wo-studenten zien meer toekomst in een baan in de wetenschap dan hbo'ers (30% tegenover 8%). Dit geldt ook voor een baan bij de overheid (32% tegenover 21%), in de zakelijke dienstverlening (39% tegenover 30%), als docent in het hoger onderwijs (21% tegenover 12%) of in de gezondheidszorg of welzijn (25% tegenover 19%).

Mannen kiezen veel vaker dan vrouwen voor een baan in het bedrijfsleven of de automatisering (42% tegenover 17%), de industrie of R&D (31% tegenover 12%), als zelfstandig ondernemer (42% tegenover 29%), in de financiële dienstverlening (40% tegenover 27%). Voor vrouwen is een baan als leerkracht in het primair onderwijs aantrekkelijker (15% tegenover 5%) of een functie in de gezondheidszorg of welzijn (31% tegenover 12%).

2.9 Studenttypen

In 2006 voerde TNS NIPO in opdracht van het Ministerie van OCW een onderzoek uit naar studentprofielen⁷.

⁷ Nijhof, M. & Mazor, L. (2006). Studenten gesegmenteerd, Statistisch zakboek met studentprofielen. Amsterdam: TNS NIPO.

Aan de hand van 20 stellingen zijn studenten ingedeeld in vijf segmenten (Idealisten, Statuszoekers, Normatieven, Zelfontplooiers, Vakgeïnteresseerden). De segmenten zijn geconstrueerd via twee dimensies: motivatie (intrinsiek/extrinsiek) en de sociale dimensie (op de ander gericht/affiliatie en op zichzelf gericht/individualiteit). De zo totstandgekomen studenttypen zijn door TNS NIPO als volgt omschreven (cit.).

Idealisten

"Idealisten zijn intrinsiek gemotiveerd. Ze zien hun studie als een kans op het verder ontplooiën van zichzelf en de maatschappij. Ze zijn sociaal geëngageerd, willen mensen helpen. De studie is een uitdaging voor Idealisten, ze houden van afwisseling, zelfstandigheid, ze zijn kritisch en willen zich niet aan regels houden. Zij zijn van mening dat studeren niet het allerbelangrijkste is omdat je jezelf ook met andere dingen kunt ontwikkelen. Sociale contacten en gezelligheid zijn heel belangrijk voor Idealisten." Zij zijn het meer dan anderen eens met de volgende stellingen.

- Ik heb bewust voor een studie gekozen waarmee ik anderen (later) kan helpen.
- Door te studeren kan ik een (betere) bijdrage leveren aan de maatschappij.
- Studeren stelt mij in staat anderen te helpen.
- Als je de kans krijgt om te studeren, vind ik het belangrijk om hiermee later iets goeds terug te doen voor de maatschappij/anderen.
- In mijn toekomstige baan vind ik het belangrijker dat ik nuttig kan zijn voor de maatschappij, dan dat ik een hoog salaris verdien.

Qua studieresultaten lopen Idealisten minder vaak vertraging op en is het behalen van zo hoog mogelijke cijfers van groter belang dan gemiddeld onder de studenten het geval is.

Idealisten doen vaker dan gemiddeld aan vrijwilligerswerk en besteden zeer waarschijnlijk mede hierdoor minder tijd aan betaald werk dan de gemiddelde student.

Vakgeïnteresseerden

"Vakgeïnteresseerden hebben een intrinsieke motivatie voor een bepaald vak en studeren om (nog meer) kennis te vergaren die daaraan verbonden is. Ze zijn toegewijd en ze zijn doelgericht. Vaak is het vak en de studie verbonden met hun hobby. Ze vinden contact met anderen belangrijk, niet per definitie om hier zelf van te leren maar eerder vanuit de behoefte kennis over te dragen op anderen". Dit blijkt uit de positieve reactie op onderstaande stellingen:

- Ik heb mijn studie bewust gekozen vanuit mijn passie voor het vak.
- Studeren betekent voor mij kennis en inzicht vergaren over het vak dat ik heel graag wil uitoefenen.
- Van jongs af aan heb ik mij altijd al zeer geïnteresseerd in het vak dat ik wil uitoefenen; mijn studie is een logische stap om dit te kunnen doen.
- Ik ben ook buiten mijn studie graag bezig met het vak waarvoor ik studeer.

Op het gebied van studievertraging verschilt deze groep niet van de rest. Net als Idealisten hebben Vakgeïnteresseerden minder vaak een bijbaan. De tijd die deze groep aan een bijbaan besteedt, verschilt niet van de rest. De verdeling tussen mannen en vrouwen is voor de groep Vakgeïnteresseerden ook niet anders dan voor de andere profielen.

Zelfontplooiers

"Zelfontplooiers worden gedreven door een innerlijke behoefte aan kennis, door het leren van nieuwe dingen en daarmee zichzelf als mens te ontwikkelen.

Studeren is voor hen geen middel tot een bepaald achterliggend doel (baan, status et cetera) maar een doel op zichzelf. Zij zijn dus intrinsiek gemotiveerd.

Zij hechten waarde aan het zichzelf onderscheiden van de massa en een eigen mening te hebben, zijn kritisch en zijn op zoek naar dynamiek, uitdaging, verandering of afwisseling en vrijheid. Ze staan open voor nieuwe dingen en vinden contact met medestudenten belangrijk." Zij reageren positiever dan anderen op onderstaande stellingen.

- Studeren vind ik belangrijk: het is een kans om mij in brede zin te ontwikkelen.
- Studeren is voor mij een op zichzelf staand doel.
- De reden dat ik studeer, is om mijzelf te kunnen ontplooiën.
- Mijzelf verrijken is voor mij het belangrijkste tijdens mijn studie; mijn beroepsperspectief staat voor mij meer op de achtergrond.

Zelfontplooiers zijn vaker te vinden in de economische onderwijssector en het kunstonderwijs, minder vaak in het pedagogische onderwijs. Zelfontplooiers veranderen vaker van studie dan de gemiddelde student. Ook hecht deze groep veel waarde aan het behalen van hoge punten en minder aan enkel het behalen van de studiepunten. Zelfontplooiers hebben vaker een bijbaan dan gemiddeld, maar besteden hier niet meer tijd aan dan de andere studenten.

Normatieven

"Normatieven zijn extrinsiek gemotiveerd en op anderen gericht: zij studeren omdat het hoort (van hun sociale omgeving en/of de maatschappelijke omgeving). De studie biedt hen zekerheid voor hun bestaan, het biedt hen betere kansen in de toekomst dan wanneer zij meteen zouden zijn gaan werken na de middelbare school. Dit geeft hen een veilig gevoel ten aanzien van de toekomst.

Zij vinden studeren niet echt leuk, ze zien het als een noodzakelijk kwaad waar je niet echt om heen kunt." Normatieven antwoorden positief op onderstaande stellingen.

- Studeren is een noodzakelijk kwaad.
- Een belangrijke reden om te gaan studeren is dat dit van mij verwacht werd.
- Ik kijk uit naar het moment waarop ik klaar ben met studeren.
- Ik vind het belangrijk dat mijn studie zo min mogelijk van mijn eigen vrije tijd in beslag neemt.

Binnen het hbo zijn Normatieven meer vertegenwoordigd in het technisch onderwijs, binnen het wo zijn Normatieven meer in het economisch onderwijs te vinden. Ten aanzien van studievoortgang zijn Normatieven eerder gericht op het behalen van studiepunten dan het behalen van zo hoog mogelijke cijfers. De tijd die Normatieven aan hun studie besteden ligt lager dan gemiddeld. Deze groep is minder vaak lid van studentenverenigingen en zijn vaker van het mannelijke geslacht dan van het vrouwelijke.

Statuszoekers

"Statuszoekers zijn op zichzelf gericht en hebben een extrinsieke motivatie: de studie is voor hen een instrument voor het bereiken van een gouden toekomst en betekent voor hen toegang tot status."

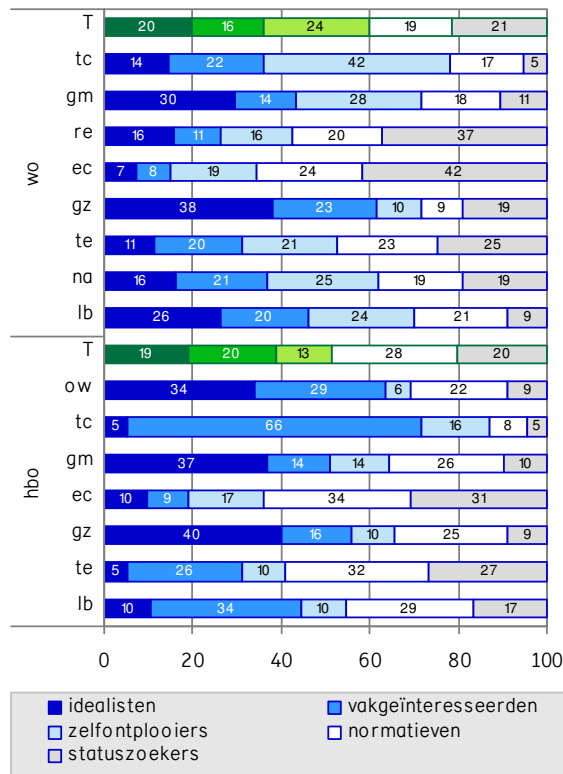
Zij vinden de onderstaande stellingen belangrijker dan anderen.

- Ik heb bewust voor een studie gekozen die mij verzekert van een goed betaalde baan.
- Mijn studie opent voor mij de deuren naar een baan met aanzien.
- Ik vind het belangrijk dat mijn studie een zeker aanzien in de maatschappij heeft.

Uit het profiel van de Statuszoekers blijkt dat zij vooral te vinden zijn in de sectoren Economie en Recht.

Minder treffen we de Statuszoeker aan bij Taal & Cultuur of in het kunstonderwijs. Statuszoekers zijn vaak individualistisch en laten zich niet graag leiden door anderen. Statuszoekers steken gemiddeld de meeste tijd in hun bijbaan, zij doen dit ook vaker dan gemiddeld voor het geld.

Figuur 57 toont de verdeling van de verschillende studenttypen naar sector voor hbo en wo afzonderlijk.

Figuur 57: Studentprofielen (% voltijdstudenten) naar soort hoger onderwijs en sector

Er zijn weinig Idealisten in de sectoren Techniek (hbo), Taal & Cultuur (hbo) en Economie (wo). Idealisten zijn oververtegenwoordigd bij Gezondheidszorg (hbo en wo), Gedrag & Maatschappij (hbo en wo) en Onderwijs (hbo). De groep Idealisten bevat veel vrouwen. Idealisten zijn iets oververtegenwoordigd bij de groep studenten met ouders met een ondergemiddeld inkomen.

Vakgeïnteresseerden zitten met name in de sectoren Landbouw (hbo) en Taal & Cultuur (hbo) en relatief weinig bij Economie in het hbo. In het wo studeren verhoudingsgewijs meer Zelfontplooiers dan in het hbo. In het wo volgen Zelfontplooiers vooral een opleiding in de sector Taal & Cultuur. De sector Gezondheidszorg (wo) herbergt relatief weinig Zelfontplooiers. Zelfontplooiers komen iets meer voor in de groep leners dan in de groep niet-leners. Zij wonen vaker zelfstandig.

Studenten die tot de Normatieven type gerekend kunnen worden zijn iets minder te vinden in het wo dan in het hbo. Ze zijn vooral zwaar ondervertegenwoordigd in de hbo-sector Taal & Cultuur. Normatieven zijn vaker mannen en wonen vaker nog thuis. Bij allochtone studenten zijn de Normatieven oververtegenwoordigd. De financiële situatie van de Normatieven is redelijk tot slecht.

Statuszoekers zijn ondervertegenwoordigd bij Gezondheidszorg (hbo), Gedrag & Maatschappij (hbo), Taal & Cultuur (hbo en wo) en Landbouw (wo) en oververtegenwoordigd bij Economie (hbo en wo) en Recht (wo). Zij zijn vaker mannen en wonen vaker nog thuis. Hun ouders hebben een bovengemiddeld inkomen. Hun financiële situatie is redelijk tot goed.

In hoofdstuk 4 en hoofdstuk 5 wordt door middel van nadere analyses aandacht besteed aan deze studenttypen.

2.10 Samenvatting

Deze paragraaf bevat in vogelvlucht de belangrijkste resultaten van de Studentenmonitor 2006. In deze samenvatting laten we de meest in het oog springende uitkomsten de revue passeren.

Studentkarakteristieken

Allereerst zijn persoonskenmerken en de sociaaleconomische herkomst van studenten vergeleken en beschreven.

- De totale studentenpopulatie bestaat uit iets meer vrouwen dan mannen. Vrouwen zijn oververtegenwoordigd in Gezondheidszorg, Gedrag & Maatschappij en Onderwijs. Mannen zijn juist te vinden in de sectoren Techniek en de wo-sector Natuur.
 - In totaal studeert 14 procent in deeltijd (19% in hbo en 6% in wo).
 - De gemiddelde leeftijd van voltijdstudenten was in studiejaar 2005-2006 22 jaar en 11 maanden.
 - Het aandeel allochtone studenten is het grootst bij Economie (hbo) en Recht (wo).
 - In totaal 44 procent van de voltijdstudenten woont tijdens de studie nog bij hun ouders. Aanzienlijk meer hbo-studenten dan wo-studenten zijn thuiswonend, en eerstejaars en jongere studenten wonen vaker thuis dan ouderejaars.
 - Hbo-studenten komen doorgaans uit een lager sociaal milieu dan wo'ers. Ouders van wo-studenten zijn doorgaans hoger opgeleid dan ouders van hbo-studenten, en verdienen maandelijks ook meer.
- Het grootste deel van de ouders van studenten in het hoger onderwijs heeft een opleiding aan het hbo afgemaakt.
 - Zo'n 8,4 procent van de studenten kampt met een beperking. Hieronder vallen studenten die aangeven dat zij een handicap, een (chronisch) lichamelijke ziekte, een (chronisch) psychische ziekte, een functiebeperking of een andere ziekte of aandoening hebben.

Studievoortgang, motivatie en inzet

- De studievoortgang is gemeten aan de hand van het aantal behaalde studiepunten, het maximaal aantal te behalen studiepunten, de opleidingsduur in maanden en de verbruikte opleidingstijd in maanden. Iets meer dan een derde van de studenten loopt op schema, in het hbo meer dan in het wo. Extremen zien we in de sectoren Techniek en Recht (relatief weinig studenten op schema) en bij Gezondheidszorg, waar relatief veel studenten op schema lopen.
- Er zijn maar weinig studenten die verwachten hun diploma niet te halen (9%). De kans op het halen van een eindexamen wordt hoger ingeschat door studenten die verder zijn gevorderd in de studie, die een grotere inzet tonen en die uitwonend in plaats van thuiswonend zijn.
- De meeste voltijdstudenten beginnen gemotiveerd aan de opleiding (94%). Deeltijders zijn meer gemotiveerd dan voltijders. De motivatie neemt gedurende de opleiding af. De belangrijkste redenen hiervoor: slechte organisatie/administratie en de opleiding wordt niet uitdagend gevonden.
- De motivatie van studenten hangt nauw samen met de inzet die zij plegen voor de opleiding.

- Gemiddeld genomen toont 19 procent van de studenten in het hoger onderwijs onvoldoende inzet. Sinds 2003 is dit percentage stijgende.
- Inzet is hoger onder studenten die thuis wonen, onder hbo-studenten, onder vrouwen en onder deeltijdstudenten. Hoewel de motivatie van studenten afneemt tijdens de studie, neemt het aantal studenten dat zich voldoende inzet toe naarmate men vordert in de opleiding.

Kwaliteit en studeerbaarheid

- De meeste studenten (97%) ervaren weinig werkdruk. Het geringe percentage studenten dat toch een hoge werkdruk ervaart, blijft redelijk stabiel over de jaren heen.
- Studeerbaarheid wordt doorgaans positief beoordeeld (96%). Hbo-studenten zijn iets negatiever over de studeerbaarheid dan wo-studenten, en ook thuiswonenden en voltijdstudenten zijn negatiever dan uitwonende studenten en deeltijders. Het oordeel over de studeerbaarheid van een opleiding is negatiever wanneer studenten een hogere werkdruk ervaren en wanneer studenten docenten slecht toegankelijk vinden.
- Zo'n 15 procent van de studenten oordeelt negatief over de toegankelijkheid van de docenten. In het hbo is men hierover iets kritischer dan in het wo. Studenten zijn kritischer over de toegankelijkheid van docenten naarmate zij langer studeren. Ook allochtonen en studenten die een hoge werkdruk ervaren zijn negatiever over de toegankelijkheid van hun docenten.

Budget en studiefinanciering

- Thuiswonende hbo'ers hebben meer inkomen dan thuiswonende wo'ers, want zij ontvangen meer studiefinanciering en meer inkomsten uit arbeid. Ook uitwonende hbo'ers hebben een hoger financieel inkomen dan uitwonende wo'ers.
- Uitwonende hbo'ers ontvangen een lagere ouderlijke bijdrage maar genereren meer inkomsten uit beurs, lening, arbeid en overige bronnen.
- Wo-studenten in de leenfase ontvangen meer ouderlijke bijdrage dan dezelfde groep in het hbo.
- Wo-studenten in de leenfase genereren minder inkomsten uit arbeid dan vergelijkbare hbo'ers.
- Voor alle wo-studenten geldt dat het aandeel beurs in hun totale inkomen kleiner is dan dat van hbo-studenten.
- Het totale financiële inkomen van uitwonenden uit lagere sociale milieus is hoger dan dat van een vergelijkbare groep studenten met een hogere sociaaleconomische achtergrond. Giften in natura hebben hierbij een nivellerend effect.
- Studenten uit lagere sociale milieus ontvangen een hoger bedrag aan beurs, terwijl studenten uit hogere sociale milieus een hogere ouderlijke bijdrage ontvangen.
- De inkomsten uit een beurs (basisbeurs en aanvullende beurs) zijn sinds 2000 stabiel gebleven. het leenbedrag is echter fors toegenomen, sterker in het wo dan in het hbo. De ouderlijke bijdrage is eveneens licht gestegen.
- De inkomensstijging in het wo is groter dan in het hbo.
- De inkomsten uit arbeid zijn in het hbo gestegen en na 2002 gestabiliseerd. In het wo was in 2002 het inkomen uit arbeid hoog en is sinds 2002 een daling zichtbaar.

- Studenten ontvangen steeds minder inkomsten uit betaalde arbeid, hetzelfde bedrag aan (aanvullende) beurs, iets meer ouderlijke bijdrage, en fors meer uit een studielening.
- De maandelijkse uitgaven zijn ieder jaar met gemiddeld 30 euro gestegen. Studenten komen hierbij gemiddeld ongeveer 85 euro per maand te kort. Dit tekort sluit aan bij de oordelen van de student over de eigen financiële situatie.
- Een derde van de studenten leent bij de IB-Groep, vooral wo'ers, ouderejaars en uitwonenden.
- Studenten lenen niet omdat zij geen lening nodig hebben en geen grote schulden willen maken. Daarnaast is voor hbo'ers een studielening vaker te duur, en geldt voor 17 procent van de studenten dat zij geen lening afsluiten vanwege onbekendheid met de leenvoorwaarden.

Tijdbesteding

- De tijd die studenten besteden aan studie is stijgende: in 2001 kende de tijd die studenten aan hun opleiding besteden een hoogtepunt met gemiddeld 40 uur per week in hbo en 33 uur in wo. Dit is na een daling in de tussenliggende jaren gestabiliseerd (35 uur in het hbo en 30 uur in het wo).
- Wo-studenten besteden gemiddeld 9 uur per week aan betaalde arbeid; hbo-studenten gemiddeld 10 uur per week. Tijdbesteding aan betaalde arbeid gaat doorgaans ten koste van de studie.
- Voltijdstudenten hebben vooral banen in de Horeca en Detailhandel, deeltijdstudenten werken vooral in de sectoren Onderwijs, Gezondheidszorg/welzijnzorg en Financiële dienstverlening.

Studiekeuze en aansluiting

- Inhoudelijk interesse en aansluiting van de opleiding bij de capaciteiten zijn de belangrijkste motieven voor studiekeuze.
- Van de vrouwen ziet 72 procent af van een bèta-technische opleiding (41% van de mannen), ondanks het feit dat hun vakkenpakket wel toegang geeft.
- Vrouwen worden weerhouden door onaantrekkelijke beroepsperspectieven en een gering maatschappelijk karakter van bètaopleidingen. Het theoretisch gehalte van de opleiding belet mannen in het volgen van een bètaopleiding. Eenzijdigheid en moeilijkheidsgraad wegen voor zowel mannen als vrouwen zwaar.
- De aansluiting tussen het voortgezet en hoger onderwijs wordt door 6 van de tien studenten op één van de gevraagde punten negatief beoordeeld. Hbo'ers ondervinden vooral aansluitingsproblemen bij het zelfstandig aanpakken van en plannen van studietaken, wo'ers hebben de meeste problemen met de inhoudelijke aansluiting.

Internationalisering

- Van de wo-voltijders heeft 17 procent studiegereleerde buitenlandervaring; van de hbo'ers 13 procent.
- Ondanks de aandacht voor het thema internationalisering valt er sinds 2001 nauwelijks een stijging van dit percentage waar te nemen. Sinds een aantal jaren is dit een stabiel resultaat.
- Ongeveer 40 procent van de wo- en de helft van de hbo-studenten heeft geen plannen voor een stage- of onderwijservaring in het buitenland. Dit is vooral te wijten aan persoonlijke redenen, aan geldgebrek of de wens zo snel mogelijk af te studeren.

Toekomstperspectief

- Het ideale toekomstperspectief van de student geeft een gevarieerd beeld. Het meest populair is het zelfstandig ondernemerschap, maar ook ziet een redelijk aantal studenten voor zichzelf een baan in de zakelijke dienstverlening of in het bedrijfsleven of de automatisering.
- Wo'ers vinden een baan in de wetenschap en bij de overheid duidelijk aantrekkelijker dan hbo'ers, mannen kiezen vaker dan vrouwen voor een baan in het bedrijfsleven of de automatisering.

3 Motieven voor masterkeuze

3.1 Inleiding en vraagstelling

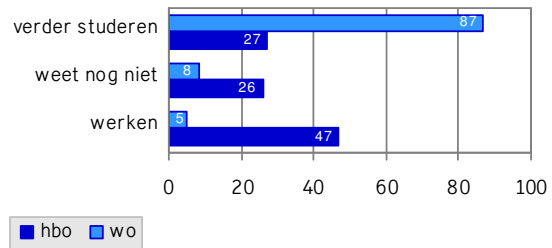
In 1999 zijn Europese afspraken gemaakt om tot een vergelijkbaar onderwijssysteem met vergelijkbare diploma's te komen. In Nederland is de invoering van het BaMa-stelsel in 2002 (gefaseerd) gestart.

Een hbo-bachelor duurt in de regel vier jaar, een wo-bachelor drie jaar. De wo-master duurt één of twee jaar. In dit hoofdstuk doen we verslag van de positie van masterstudenten, de opleiding die zij gaan volgen na hun bachelor en de overwegingen die hierbij een rol spelen? In paragraaf 3.2 bekijken we voor hbo- en wo-studenten de plannen die zij hebben na de bachelor: gaan ze werken of verder studeren en zijn hierin verschillen tussen studenten te constateren? Paragraaf 3.3 en 3.4 gaan vervolgens in op de keuze voor een master: welke master wordt gekozen en waarom? In paragraaf 3.5 bespreken we in hoeverre studenten te maken krijgen met specifieke toelatingseisen bij een master. We sluiten af met paragraaf 3.6 waarin we kijken naar de tevredenheid over de informatievoorziening rond de keuze voor een master.

3.2 Werken of verder studeren?

Voltijdstudenten hebben uiteenlopende plannen na afronding van hun bachelor. Voor wo-studenten liggen deze anders dan voor hbo-studenten.

Figuur 58 laat zien dat de grote meerderheid (87%) van wo-studenten na afronding van hun bachelor wil verder studeren tegenover een kwart van de hbo-studenten. Bijna de helft van de hbo-studenten is van plan met het bachelordiploma op zak een baan te gaan zoeken, iets wat slechts vijf procent van de wo-studenten ook wil.

Figuur 58: Plannen na de bachelor (% voltijd-bachelorstudenten)

Verschillen tussen studenten

Ook binnen de groep hbo- en wo-studenten zijn er verschillen (Tabel 10: hbo en Tabel 11: wo). In de twee tabellen valt allereerst het verschil naar sector op.

In het hbo willen studenten in de sectoren Economie het vaakst verder studeren. Studenten Landbouw en Onderwijs zijn meer dan anderen geneigd na de bachelor te gaan werken.

In het wo wil de overgrote meerderheid van studenten Natuur en Gezondheidszorg na het behalen van het bachelordiploma verder studeren. Dit percentage is in het wo het laagst onder de studenten Taal & Cultuur. In deze sector is niet zozeer het percentage dat wil gaan werken maar het percentage dat nog geen concreet perspectief heeft na afronding van de bachelor groter dan in de andere sectoren.

Ouderejaars (met name hbo) willen vaker na de bachelor gaan werken dan eerstejaars. Ongeveer een derde van de eerstejaars in het hbo en ruim 10 procent van de eerstejaars in het wo heeft nog geen duidelijke plannen.

Tabel 10: Plannen na de bachelor: hbo

	werken	verder studeren	weet niet
Landbouw	60*	14*	26*
Techniek	50*	26*	24*
Gezondheidszorg	44*	25*	31*
Economie	43*	30*	27*
Gedrag & Maatschappij	50*	19*	31*
Taal & Cultuur	45*	24*	32*
Onderwijs	58*	23*	19*
man	48	27	25
vrouw	48	25	27
eerstejaars	37*	26*	36*
ouderejaars	52*	25*	23*
nominale fase	42*	29*	28*
leenfase	70*	15*	15*
autochtoon	48*	25*	27*
allochtoon	46*	30*	24*
thuiswonend	45*	28*	27*
uitwonend	51*	23*	26*
Idealisten	54*	20*	26*
Vakgeïnteresseerden	50*	26*	24*
Zelfontplooiers	44*	29*	28*
Normatieven	51*	23*	26*
Statuszoekers	40*	32*	28*
totaal	48	26	26

© Studentenmonitor 2006. Rijpercentages. * p<0,05; **p<0,01.

De keuze voor een vervolg hangt samen met de studie-financieringsfase: studenten in de leenfase willen vaker dan studenten in de nominale fase gaan werken.

Het verschil naar etniciteit is in het hbo tegengesteld aan dat in het wo. In het hbo willen allochtone studenten in verhouding vaker verder studeren na het behalen van het bachelordiploma, in het wo willen zij juist relatief vaker werken dan autochtone studenten.

Uitwonende hbo-studenten willen minder vaak verder studeren dan thuiswonende hbo-studenten. Dat verschil is er tussen uit- en thuiswonende wo-studenten niet.

In zowel het hbo als in het wo is er een onderscheid naar type student. Statuszoekers (*studie als instrument voor gouden toekomst*) en Zelfontplooiers (*jezelf ontwikkelen als mens*) willen relatief het vaakst verder studeren. Idealisten (studeren om de maatschappij te verbeteren) en Normatieven (*studeren omdat het hoort*) het minst vaak. Met name Idealisten willen wanneer zij hun bachelor in het hbo volgen, gaan werken.

In het wo onderscheiden de studenttypen zich wat betreft hun toekomstperspectief veel minder (Tabel 11). Binnen de groep studenten zonder vastomlijnde plannen domineren de Normatieven. Bijna 20 procent van deze groep heeft nog geen idee over hun toekomst na de bachelor.

Tabel 11: Plannen na de bachelor: wo

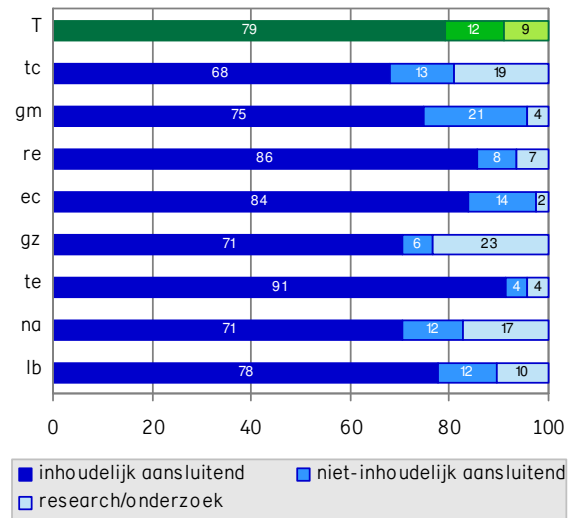
	werken	verder studeren	weet niet
Landbouw	4*	89*	7*
Natuur	2*	90*	8*
Techniek	6*	86*	8*
Gezondheidszorg	3*	91*	6*
Economie	6*	87*	7*
Recht	6*	85*	9*
Gedrag & Maatschappij	3*	87*	10*
Taal & Cultuur	7*	80*	12*
man	6	85	9
vrouw	4	87	9
eerstejaars	3*	84*	13*
ouderejaars	6*	87*	8*
nominale fase	3*	89*	8*
leenfase	11*	80*	9*
autochtoon	5*	87*	9*
allochtoon	9*	81*	11*
thuiswonend	4	88	9
uitwonend	6	85	9
Idealisten	4*	89*	7*
Vakgeïnteresseerden	4*	90*	7*
Zelfontplooiers	4*	89*	7*
Normatieven	8*	73*	19*
Statuszoekers	5*	89*	6*
totaal	5	86	9

© Studentenmonitor 2006. Rijpercentages. * p<0,05; **p<0,01.

3.3 Keuze voor een master

Bijna 80 procent van de masterstudenten kiest voor een opleiding die inhoudelijk aansluit op de bachelor (dit is niet altijd ook de wettelijke doorstroommaster).

Zo'n 12 procent kiest voor een niet-inhoudelijk aansluitende master en minder dan 10 procent voor een researchmaster (Figuur 59).

Figuur 59: Typering masteropleiding (% voltijd-masterstudenten)

Verschillen tussen sectoren

Bij uitsplitsing naar sector zijn er verschillen in het type master. Bètastudenten stromen door naar een tweejarige master in Natuur en Techniek of Gezondheidszorg (dit zijn sectoren die van oudsher een vijfjarig studieprogramma bieden). Zo volgt 23 procent van de studenten een master in de sector Gezondheid en 17 procent in de sector Natuur.

De groep studenten die voor een inhoudelijk aansluitende master kiest, is in de sector Techniek het hoogst (91%) en in de sectoren Natuur en Gezondheidszorg het laagst (71%).

In de sector Taal & Cultuur is de researchmaster populair (doorstroom van 19%). In de sectoren Gedrag & Maatschappij, Recht en Economie zijn er duidelijk minder studenten die een researchmaster volgen. Binnen de sector Gedrag & Maatschappij bevindt zich (met 21%) de grootste groep studenten die een niet-inhoudelijk aansluitende master volgt. Met vier procent is dat aandeel in de sector Techniek veruit het kleinst.

Overige verschillen tussen studenten

Naast verschillen tussen sectoren zijn er meer verschillen tussen studenten in hun keuze voor een bepaald type master (Tabel 12).

Mannen kiezen meer dan vrouwen voor een inhoudelijk aansluitende master. Researchmasters en niet-inhoudelijk aansluitende masters worden meer door vrouwen dan door mannen gekozen. Allochtone studenten kiezen vaker voor een niet-inhoudelijk aansluitende master dan autochtone studenten. Dit geldt ook meer voor uitwonende studenten (die vaker een niet-inhoudelijk aansluitende master kiezen) en meer voor hbo-doorstromers dan voor vwo'ers.

Er zijn ook verschillen naar studentprofiel. Vakgeïnteresseerden (studeren om meer kennis te vergaren voor een bepaald vak) en Zelfontplooiers (jenzelf ontwikkelen als mens) volgen relatief vaak een researchmaster. Vakgeïnteresseerden volgen het minst vaak een niet-aansluitende master.

Statuszoekers (studie als instrument voor een gouden toekomst) en Normatieven (studeren omdat het hoort) volgen vaker een inhoudelijk aansluitende master.

Tabel 12: Type master naar studentprofiel

	inhoudelijk aansluitend	niet-inhoudelijk aansluitend	research
man	82*	11*	7*
vrouw	76*	13*	10*
autochtoon	80*	11*	9*
allochtoon	70*	22*	8*
thuiswonend	86*	8*	6*
uitwonend	77*	13*	10*
directe instroom (vwo)	80*	11*	9*
hbo-doorstroom	71*	22*	7*
Idealisten	79	13	8
Vakgeïnteresseerden	80	8	12
Zelfontplooiers	72	15	13
Normatieven	83	14	3
Statuszoekers	85	11	4
totaal	79	12	9

© Studentenmonitor 2006. * p<0,05; **p<0,01.

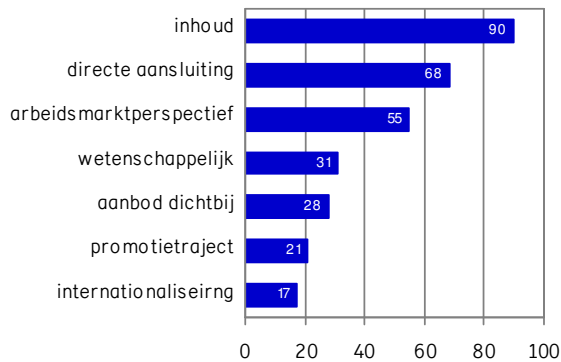
Zelfde of andere universiteit?

Zo'n 70 procent van de studenten volgt de master aan dezelfde universiteit waar ze ook de bachelor volgden. Tweederde van de studenten die een niet-aansluitende master kiezen, veranderen doorgaans ook van instelling.

Studenten die de keuze maken voor een inhoudelijk aansluitende master of voor een researchmaster kiezen deze master meestal aan dezelfde universiteit als waar zij ook de bachelor volgden.

3.4 Motieven bij masterkeuze

Figuur 60 laat de belangrijkste redenen zien om te kiezen voor een bepaalde masteropleiding. Voor 90 procent van de studenten is het feit dat de master *inhoudelijk interessant* is het belangrijkste. Bijna 70 procent noemt de *directe aansluiting op de bachelor* en iets meer dan de helft de *kansen op de arbeidsmarkt* als belangrijke keuzemotieven.

Figuur 60: Keuzemotieven masteropleiding (% voltijd-masterstudenten)

Verschillen tussen sectoren

Economie- en Rechtenstudenten vinden het belangrijker dan anderen dat de masteropleiding die ze kiezen *goede kansen biedt op de arbeidsmarkt* (Tabel 13). In de sectoren Economie en Taal & Cultuur is *inhoudelijke interesse* minder uitgesproken dan in de andere sectoren. Dat de master wordt *aangeboden in de eigen woonplaats* wordt het belangrijkste gevonden door Rechtenstudenten.

Studenten Techniek, Gezondheidszorg en Rechten vinden de *inhoudelijke aansluiting van de master op de bacheloropleiding* belangrijker dan andere studenten. Studenten Gedrag & Maatschappij hechten hieraan het minste belang.

Tabel 13: Keuzemotieven masteropleiding naar sector (%)

	lb	na	te	gz	ec	re	gm	tc
inhoudelijk interessant	93	88	94	93	81	92	94	86
aansluiting op bachelor	68	66	78	74	65	75	61	64
kansen op arbeidsmarkt	43	53	48	53	74	69	57	36
carrière in wetenschap	51	43	33	62	14	22	22	37
aangeboden in woonplaats	24	23	31	31	28	38	24	30
toegang promotietraject	29	34	20	45	7	15	15	26
kansen op buitenlandverblijf	38	14	22	21	9	21	14	12
geen van deze motieven	1	3	1	1	7	1	1	2

© Studentenmonitor 2006. Percentages studenten die betreffend motief belangrijk vonden; alleen voltijdstudenten master wo.

De kans die een master biedt op een tijd studeren of stage lopen in het *buitenland* is voor een klein deel van de studenten een belangrijk keuzemotief met uitzondering van de studenten in de sector landbouw, een sector die van oudsher internationaal georiënteerd is. Voor studenten Economie is dit motief het minst belangrijk.

De bijdrage die een master levert aan een *carrière in de wetenschap* laat de enige verschillen tussen sectoren zien. Studenten Economie hechten hier weinig waarde aan. Voor studenten Gezondheidszorg staat dit juist in de top-3 van belangrijkste keuzemotieven. Dit verschil zien we ook bij het motief *toegang tot een promotietraject*.

Verschillen naar type masteropleiding

Studenten die kiezen voor een inhoudelijk aansluitende master vinden meer dan anderen het feit dat de *opleiding wordt aangeboden in de eigen woonplaats* van belang bij de keuze voor een master. Vanzelfsprekend vinden zij ook de *aansluiting op de bachelor* van groter belang (Tabel 14).

Voor studenten die een researchmaster of onderzoeksgeoriënteerde master zijn gaan volgen, zijn de *kans op verblijf in het buitenland*, een *wetenschappelijke carrière* en de *toegang tot een promotietraject* meer van belang dan voor andere studenten.

Tabel 14: Keuzemotieven masteropleiding naar type master (%)

	inhoudelijk aansluitend	niet-inhoudelijk aansluitend	research
inhoudelijk interessant	90	87	91
aansluiting op bachelor	80	12	43
kansen op arbeidsmarkt	55	56	48
carrière in wetenschap	26	23	83
aangeboden in woonplaats	30	17	26
toegang promotietraject	16	16	64
kans op buitenlandverblijf	17	15	23
geen van deze motieven	2	5	4

© Studentenmonitor 2006. Percentages studenten die betreffend motief belangrijk vinden; alleen voltijdstudenten master wo.

Verschillen naar achtergrondkenmerken

Vrouwen hechten iets meer dan mannen aan een *carrière in de wetenschap*, mannen juist iets meer aan *kansen op de arbeidsmarkt* (Tabel 15).

Voor allochtone studenten zijn *kansen op de arbeidsmarkt*, de *kans op een buitenlandverblijf* en de kans op een *wetenschappelijke carrière*, al dan niet in de vorm van een promotietraject, meer zwaarwegende redenen dan voor autochtone studenten.

Voor autochtone studenten zijn *inhoudelijke interesse* en het feit dat de masteropleiding wordt *aangeboden in de eigen woonplaats* belangrijker dan voor allochtone studenten.

De grootste verschillen tussen thuis- en uitwonende studenten zien we bij de waarde die gehecht wordt aan *kansen op de arbeidsmarkt* (thuis meer dan uit), en het aangeboden worden van de masteropleiding in *de woonplaats* (uit meer dan thuis).

Tabel 15: Keuzemotieven masteropleiding naar geslacht, etniciteit en woonsituatie (%)

	geslacht		etniciteit		woonsituatie	
	M	V	aut.	all.	thuis	uit
inhoudelijk interessant	88	91	91	80	86	91
aansluiting op bachelor	68	69	69	60	75	66
kansen op arbeidsmarkt	57	52	54	62	63	52
carrière in wetenschap	29	33	30	39	26	33
aangeboden in woonplaats	28	29	28	29	16	32
toegang promotietraject	21	20	19	31	19	21
kans op buitenlandverblijf	17	17	16	21	11	19
geen van deze motieven	3	2	2	6	1	3

© Studentenmonitor 2006. Percentages studenten die betreffend motief belangrijk vinden; alleen voltijdstudenten master wo.

Verschillen naar studentprofielen

Er zijn ook verschillen naar studentprofiel (Tabel 16). Vakgeïnteresseerden hechten het meest aan de *inhoudelijke kant* van de master. Normatieven vinden dit beduidend minder belangrijk.

Statuszoekers kiezen hun masteropleiding vaker dan anderen op basis van de *kansen op de arbeidsmarkt*. Zelfontplooiers doen dat het minst.

De *aansluiting op de bachelor* is voor Vakgeïnteresseerden een belangrijker overweging bij de keuze voor de masteropleiding dan voor de andere studenten.

Normatieven en Statuszoeker zijn bij hun masterkeuze veel minder dan andere studenten geïnteresseerd in de mogelijkheden voor een *carrière in de wetenschap*. Dit geldt ook voor de *toegang tot een promotietraject*.

Voor Vakgeïnteresseerden is het in vergelijking met de andere profielen iets minder van belang dat de master wordt *aangeboden in de eigen woonplaats*.

De kans die een master geeft op een *verblijf in het buitenland* is voor Idealisten meer een overweging bij hun masterkeuze dan voor andere studenten. Vakgeïnteresseerden hechten hieraan het minste belang.

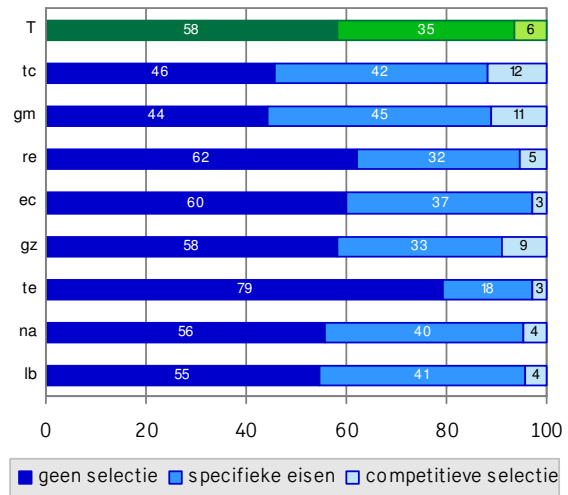
Tabel 16: Keuzemotieven masteropleiding, naar studentprofiel (%)

	Idealisten	Vakgeïnteresseerden	Zelfontplooiers	Normatieven	Statuszoekers
inhoudelijk interessant	92	95	95	65	89
aansluiting op bachelor	69	75	66	60	69
kansen op arbeidsmarkt	53	51	45	48	78
carrière in wetenschap	32	38	37	19	20
aangeboden in woonplaats	31	23	29	25	31
toegang promotietraject	24	25	22	14	15
kans op buitenlandverblijf	21	12	16	18	18
geen van deze motieven	2	0	1	10	3

© Studentenmonitor 2006. Percentages studenten die betreffend motief belangrijk vinden; alleen voltijdstudenten master wo.

3.5 Selectieve toelating

Figuur 61 toont in hoeverre er sprake is geweest van selectie bij toelating tot de master. Voor meer dan de helft van de masterstudenten was dit niet het geval. Eén op de drie masterstudenten moest voldoen aan *specifieke eisen* en zes procent werd geconfronteerd met een *competitieve toelatingsselectie*.

Figuur 61: Wel of geen sprake van selectieve toelating masteropleiding (% voltijd-masterstudenten)

Verschillen tussen sectoren

Deze competitieve toelatingsselectie komt het meest voor in de sector Taal & Cultuur (12%) en de sector Gedrag & Maatschappij (11%).

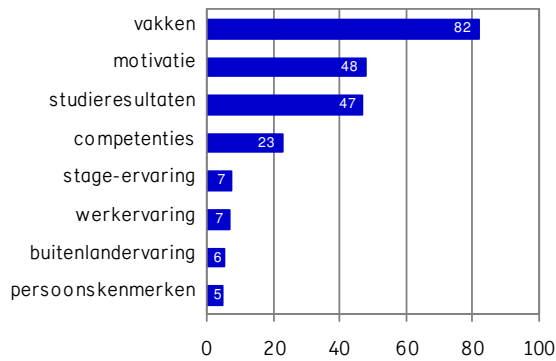
Studenten in de sectoren Economie en Techniek hebben er het minst mee te maken (3%).

De grootste groep studenten die selectievrij kan instromen in de master, bevindt zich in de sector Techniek (79%).

Van de studenten die aangeven dat er geen sprake is van een selectieve toelating volgt 90 procent een inhoudelijk aansluitende master. Bij de toelating tot een researchmaster wordt een competitieve selectie veel meer toegepast dan bij andere masters.

Toelatingseisen

Aan masterstudenten die selectief zijn toegelaten is gevraagd waaruit de selectie bestond.

Figuur 62: Toelatingseisen masteropleiding (% voltijdstudenten masteropleiding met toelatingseis)

Figuur 62 geeft aan dat bij de meerderheid van de studenten die te maken kregen met toelatingseisen eisen werden gesteld aan de *samenstelling van het vakkenpakket*. Verder noemt ongeveer de helft van de studenten dat *studieresultaten* en *motivatie* als toelatingseis van belang zijn. Bijna een kwart van de studenten moet feitelijk kunnen aantonen dat zij beschikken over specifieke competenties.

Tabel 17: Toelatingseisen master naar sector (%)

	lb	na	te	gz	ec	re	gm	tc
afgesloten studieonderdelen	73	87	75	86	83	75	85	83
motivatie	50	59	23	59	27	37	46	76
studieresultaten (cijfers)	63	46	43	58	39	41	38	61
aantoonbare competenties	17	18	17	29	11	32	27	31
relevante stage-ervaring	19	9	7	9	4	7	5	7
relevante werkervaring	10	6	1	7	4	8	9	9
buitenlandervaring	10	4	7	4	2	1	7	8
persoonskenmerken	4	4	2	7	1	6	5	7

© Studentenmonitor 2006. Percentages. Alle verschillen zijn significant.

Voor zover er sprake was van selectieve toelating blijken de sectoren Landbouw, Techniek en Rechten minder vaak dan andere sectoren de *afronding van bepaalde vakken* als eis te stellen (voor ongeveer driekwart geldt dat overigens wél).

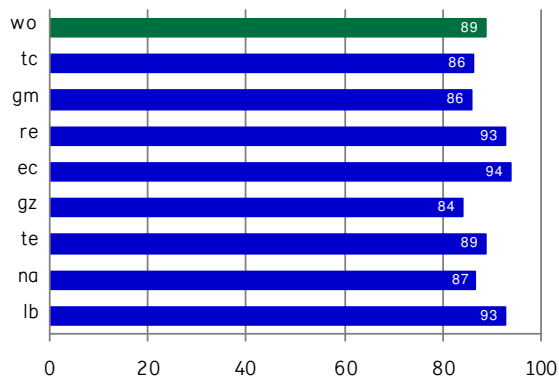
In de sector Taal & Cultuur is in driekwart van de gevallen een overtuigende *motivatie* een relevant criterium, iets wat in de sectoren Techniek en Economie bij maar een kwart van de studenten aan de orde is.

Het palet aan toelatingseisen is voor studenten Landbouw het meest divers. *Voldoende studieresultaten* maken voor bijna tweederde van de studenten in deze groep het verschil tussen toelating of afwijzing. Ook het kunnen aantonen van bepaalde *competenties*, het hebben van relevante *stage-*, *werk-* en *buitenlandervaring* zijn toelatingseisen waar studenten Landbouw beduidend vaker dan studenten uit andere sectoren mee te maken krijgen.

Selectie op *persoonskenmerken* komt in geen van de sectoren vaak voor. Studenten uit de sectoren Gezondheidszorg, Taal & Cultuur en Rechten hebben hier nog het meest mee te maken, studenten Economie en Techniek het minst.

3.6 Tevredenheid over informatievoorziening

Ten slotte is aan masterstudenten gevraagd of zij tevreden zijn over de informatievoorziening over de mogelijkheden bij keuze van een master. De meerderheid van de masterstudenten is tevreden over de informatie die ze kregen (Figuur 63).

Figuur 63: Tevredenheid informatievoorziening masteropleiding (% voltijd-masterstudenten)

Economiestudenten zijn het meest tevreden over de informatievoorziening bij keuze voor een masteropleidingen; studenten uit de sectoren Gezondheidszorg en Natuur zijn dat iets minder (Figuur 63).

Allochtone studenten geven aan minder tevreden te zijn dan autochtone studenten (Tabel 18).

Tabel 18: Tevredenheid over informatievoorziening

	tevreden	ontevreden
man	88	12
vrouw	89	11
autochtoon	89*	11*
allochtoon	85*	15*
Idealisten	89*	11*
Vakgeïnteresseerden	89*	11*
Zelfontplooiers	93*	7*
Normatieven	75*	25*
Statuszoekers	91*	9*
totaal	89	11

© Studentenmonitor 2006. Rijpercentages. * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$.

Tussen mannen en vrouwen is er geen verschil. De tevredenheid over de informatievoorziening varieert eveneens naar studentprofiel. Normatieven zijn het minst tevreden, Zelfontplooiers en Statuszoekers het meest.

3.7 Samenvatting

In dit hoofdstuk is gekeken naar de motieven van studenten om door te stromen naar een masteropleiding en is een nadere analyse gedaan naar de redenen voor de keuze voor een aansluitende en niet-aansluitende master. In deze paragraaf worden de belangrijkste redenen beknopt samengevat.

Doorstroom

- Bijna de helft van de hbo-studenten en slechts vijf procent van de wo-studenten is van plan met het bachelordiploma op zak een baan te gaan zoeken.
- De keuze hangt eveneens samen met de studiefinancieringsfase; studenten met een studielening willen beduidend vaker gaan werken dan studenten in de nominale fase.

Soort master

- Het merendeel van de studenten kiest voor een aansluitende master. Een veel kleiner deel (12%) begint aan een niet-aansluitende master en een nog kleiner deel (iets minder dan 10%) kiest voor een researchmaster.
- Het merendeel van de studenten volgt de master aan dezelfde universiteit waar ze ook de bacheloropleiding volgen.

Motieven voor masterkeuze

- Studenten hechten vooral waarde aan het feit dat de masteropleiding inhoudelijk interessant is. Ook de directe aansluiting op de bachelor en de kansen op de arbeidsmarkt (dit laatste vooral voor studenten Recht en Economie) zijn belangrijke keuzemotieven.
- Studenten die kiezen voor een aansluitende master vinden het aanbod in de eigen woonplaats belangrijk. Studenten die een researchmaster zijn gaan volgen, hechten waarde aan de kans op een verblijf in het buitenland, een wetenschappelijke carrière en de toegang tot een promotietraject.
- Vrouwen hechten meer dan mannen aan een carrière in de wetenschap, mannen juist meer aan kansen op de arbeidsmarkt.

Toelatingseisen

- Voor meer dan de helft van de masterstudenten is er geen sprake van een selectieve toelating.
- Een klein deel (met name studenten aan een researchmaster) heeft te maken met een competitieve toelatingselectie.
- De meerderheid van deze groep moet specifieke studieonderdelen afgerond hebben. Dit geeft aan dat veel masteropleidingen een aansluitend curriculum nastreven. Bij helft van de studenten heeft de eis betrekking op eerder behaalde studieresultaten en motivatie. Bijna een kwart moet zijn competenties aantoonbaar maken.

Oordeel over de informatievoorziening van de master

- De meerderheid (ruim 90%) van de masterstudenten is tevreden over de informatie die zij kregen of vonden over de masteropleidingen.

- Allochtone studenten geven aan iets minder tevreden te zijn over de informatievoorzieningen dan autochtone studenten.

4 Studievoortgang en leengedrag

4.1 Inleiding

Het hoger onderwijsbeleid is sinds eind jaren tachtig sterk gericht op het bevorderen van de studievoortgang. De gemiddelde studieduur van de in 2005 afgestudeerden lag op iets meer dan 64 maanden in het wo en 52 maanden in het hbo (CBS Statline). Langer dus dan de 48 maanden die eigenlijk voor een studie staan. In dit hoofdstuk gaan we na welke studentkenmerken van invloed zijn op de studievoortgang en de tijdbesteding aan studie en betaalde arbeid. Ook kijken we in dit hoofdstuk naar het leengedrag en de financiële strategieën van studenten.

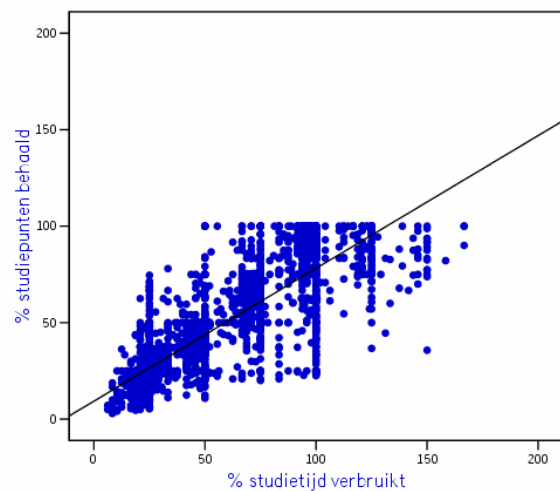
4.2 Ontwikkeling van studievoortgang

In de Studentenmonitor 2006 is met betrekking tot studievoortgang naar het volgende gevraagd:

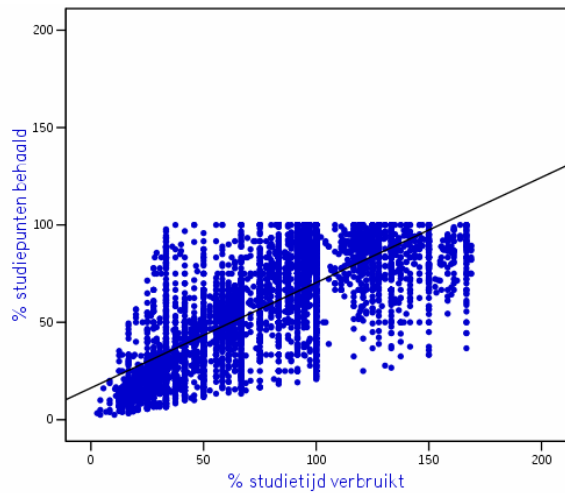
- het aantal behaalde studiepunten;
- de totale studielast van de opleiding;
- het aantal maanden dat zij staan ingeschreven voor de opleiding;
- de totale nominale studieduur van de opleiding.

Op basis van deze gegevens is berekend hoeveel procent van de totale studielast reeds is behaald en hoeveel procent van de opleidingsduur is verbruikt. De studievoortgang is berekend door het percentage van de studiepunten dat is behaald te delen door het percentage van de opleidingsduur die is verbruikt, uitgaande van de nominale studieduur.

Figuur 64 en Figuur 65 geven afzonderlijk voor hbo en wo de samenhang weer tussen het percentage van het totaal aantal behaalde studiepunten en het percentage van de verbruikte opleidingsduur. In de twee plaatjes is goed te zien dat relatief meer studietijd wordt verbruikt dan dat er studiepunten worden behaald. Dezelfde trend zien we wanneer we de correlatie tussen studieduur en behaalde studiepunten berekenen. Wanneer een student volledig op schema ligt, zou dit een correlatiecoëfficiënt van 1 hebben gegeven. In het geval van de hbo-studenten ligt de correlatiecoëfficiënt echter op 0,84 en voor de wo-studenten nog iets lager, op 0,78.

Figuur 64: Hbo: samenhang tussen het percentage van het totaal aantal studiepunten behaald en het percentage van de opleidingsduur verbruikt: waargenomen metingen en lineaire curve

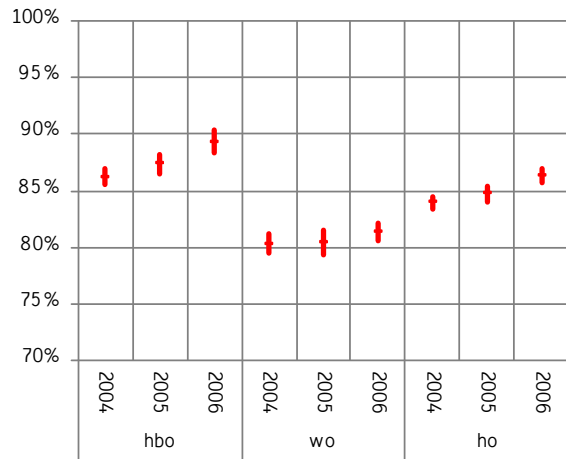
Figuur 65: Wo: samenhang tussen het percentage van het totaal aantal studiepunten behaald en het percentage van de opleidingsduur verbruikt: waargenomen metingen en lineaire curve

Studievoortgang in 2004, 2005 en 2006

Omdat in de Studentenmonitor 2004 en 2005 studievoortgang op eenzelfde manier is gemeten als dit jaar, kunnen we verschillen tussen deze jaren bekijken.

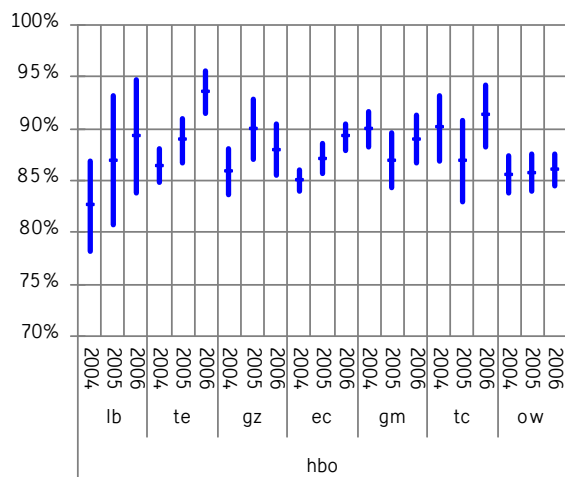
De studievoortgang in zowel het hbo als het wo is ten opzichte van vorig jaar verder verbeterd (Figuur 3). In het hoger onderwijs is er een stijging waar te nemen van 83,9 procent in 2004 naar 84,7 procent in 2005 naar 86,4 in 2006.

In het wo blijft de studieprogressie van studenten achter bij het hbo. In het hbo zien we een stijging sinds 2004 van 86,2 naar 87,4 naar 89,3 procent en in het wo van 80,3 naar 80,4 naar 81,4 procent.

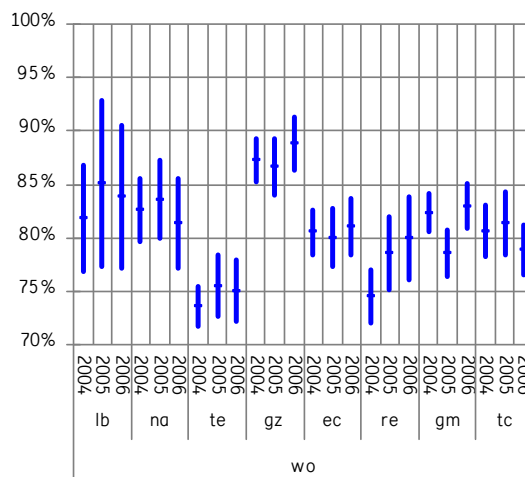

Figuur 66: Studievoortgang in het hoger onderwijs (totaal), 2004 t/m 2006, 95%-betrouwbaarheidsintervallen

Figuur 67 toont de verschillen in studievoortgang tussen de diverse sectoren in het hbo. De studievoortgang is het sterkst verbeterd in de sector Techniek, in deze sector is de voortgang dit jaar het gunstigst. Ook in de sectoren Landbouw, Economie, Gedrag & Maatschappij en Taal & Cultuur zien we een verbetering ten opzichte van vorig jaar. Alleen in de sector Gezondheidszorg zien we dit jaar na een verbetering in 2005, een verslechtering van de studievoortgang in 2006. In de sector Onderwijs is resultaat al drie jaar zo goed als stabiel.

Figuur 67: Studievoortgang in het hbo, 2004 t/m 2006, 95%-betrouwbaarheidsintervallen

Figuur 68: Studievoortgang in het wo, 2004 t/m 2006, 95%-betrouwbaarheidsintervallen

In het wo zijn de verschillen in studieprogressie groter, (Figuur 68); met name de sector Techniek blijft achter bij de overige sectoren. De sectoren Landbouw en Gezondheidszorg kennen de meest gunstige studievoortgang (alhoewel het resultaat in de sector Landbouw iets verslechterd is ten opzichte van vorig jaar). Naast een verbetering van de progressie in de sector Gezondheidszorg is de studievoortgang ten opzichte van vorig jaar eveneens verbeterd in de sectoren Economie, Recht en Gedrag & Maatschappij. Het resultaat van studievoortgang is iets verslechterd in de sector Taal & Cultuur.

Tabel 3 geeft het gemiddelde percentage studievoortgang per sector weer. Zoals hiervoor geconstateerd is de studievoortgang van studenten in de sector Techniek in het hbo is het hoogst (en bovendien sterk gestegen sinds 2004): de studievoortgang is hier in 2006 gemiddeld 93,5 procent. Opvallend genoeg komt diezelfde sector er in het wo het slechtst vanaf met een gemiddelde studievoortgang van 75 procent.

Ook binnen de sector Taal & Cultuur in het hbo (vooral kunstopleidingen) is een stijging waar te nemen evenals in de wo-sector Gedrag & Maatschappij.

Tabel 19: Studievoortgang 2005 en 2006: gemiddelden naar sector

	2005	2006	verschil
HBO			
Landbouw	86,9	89,3	2,4
Techniek	88,8	93,5	4,7
Gezondheidszorg	90,0	87,9	-2,0
Economie	87,1	89,2	2,1
Gedrag & Maatschappij	86,9	89,0	2,1
Taal & Cultuur	86,9	91,2	4,3
Onderwijs	85,8	86,0	0,2
HBO totaal	87,4	89,3	2,0
WO			
Landbouw	85,1	83,9	-1,2
Natuur	83,6	81,4	-2,2
Techniek	75,5	75,0	-0,5
Gezondheidszorg	86,7	88,8	2,2
Economie	80,0	81,0	1,0
Recht	78,5	80,0	1,4
Gedrag & Maatschappij	78,6	83,0	4,4
Taal & Cultuur	81,3	78,8	-2,5
WO totaal	80,4	81,4	1,0
HO			
HO totaal	84,7	86,4	1,7

© Studentenmonitor 2006.

4.3 Studievoortgang verklaard

Bivariate samenhang

Tabel 20 toont de studievoortgang van voltijdstudenten naar een aantal achtergrondkenmerken. De studievoortgang van vrouwen is in het hbo slechter dan die van de mannen. In het is wo dit precies omgekeerd; hier doen de vrouwen het juist beter. Thuiswonende studenten doen het overwegend beter dan uitwonende studenten.

Allochtone studenten in het hbo hebben een iets slechtere studievoortgang dan autochtone studenten, in het wo is hier geen verschil in te herkennen.

Studenten met een beperking in het hbo hebben een iets slechtere studievoortgang dan studenten zonder beperking. In het wo is daarin geen verschil. Hbo-studenten die op de basisschool doubleerden, doen het in het hbo beter dan studenten die niet bleven zitten. Studenten die bleven zitten in het voortgezet onderwijs (zowel in het hbo als in het wo) hebben een slechtere studievoortgang dan studenten die in het wo niet doubleerden.

Tabel 20: Gemiddelde studievoortgang van voltijdstudenten naar achtergrondkenmerken (hbo, wo en totaal)

	hbo		wo		totaal	
	voortgang	N	voortgang	N	voortgang	N
Geslacht						
man	91,3	3.013	79,6	1.902	(n.s.)	4.915
vrouw	87,5	3.234	83,3	1.844	(n.s.)	5.078
Woonsituatie						
thuiswonend	90,5	3.473	84,2	1.017	89,0	4.490
uitwonend	88,0	2.775	80,3	2.729	84,2	5.504
Etniciteit						
autochtoon	90,3	5.246	(n.s.)	3.190	87,1	8.436
allochtoon	84,3	1.001	(n.s.)	556	82,4	1.558
Beperking						
nee	89,7	5.726	(n.s.)	3.461	86,6	9.187
ja	85,8	521	(n.s.)	285	83,6	806
Doubleren po						
nee	88,7	5.524	(n.s.)	3.614	85,8	9.138
ja	94,0	702	(n.s.)	130	92,2	831
Doubleren vo						
nee	90,4	4.614	82,5	3.071	87,2	7.685
ja	86,1	1.611	76,4	673	83,3	2.284

© Studentenmonitor 2006. Gewogen voor steekproefafwijkingen. Alles significant $p < 0,05$, tenzij anders aangegeven.

Tabel 21 toont de studievoortgang van studenten naar studiekenmerken en financiën. Studenten zonder lening bij de IB-Groep hebben een betere studievoortgang dan studenten met een lening.

Lenende studenten in de nominale fase hebben op hun beurt een betere studievoortgang dan lenende studenten in de leenfase.

Tabel 21: Gemiddelde studievoortgang van voltijdstudenten naar studiekenmerken (hbo, wo en totaal)

	hbo		wo		totaal	
	voortgang	N	voortgang	N	voortgang	N
Recht op studiefinanciering						
niet sf-gerechtigd	(n.s.)	312	(n.s.)	340	84,4	652
sf-gerechtigd	(n.s.)	5.935	(n.s.)	3.406	86,5	9.341
Fase waarin student leent						
geen lening	90,2	4.750	83,1	2.471	87,8	7.222
lening nominale fase	89,2	1.037	79,2	673	85,2	1.710
lening leenfase	81,1	461	76,6	601	78,6	1.062
Tijdbesteding werk						
niet werkend	89,4	1.030	(n.s.)	844	85,9	1.873
1-10 u. p.w.	90,4	2.020	(n.s.)	1313	87,4	3.333
>10 u. p.w.	87,7	1.867	(n.s.)	951	85,3	2.818
Buitenlandervaring						
nee	(n.s.)	5.252	80,9	3.083	(n.s.)	8.334
ja	(n.s.)	744	84,7	556	(n.s.)	1.300
Buitenlandplannen						
nee	90,3	3.227	(n.s.)	1.534	87,3	4.762
ja	88,7	2.766	(n.s.)	2.103	85,7	4.869
Studentprofiel						
Idealisten	87,9	1.179	84,6	736	86,6	1.915
Vakgeïnteresseerden	93,0	1.195	81,3	615	89,1	1.810
Zelfontplooiers	90,3	792	80,6	900	85,1	1.692
Normatieven	85,1	1.744	76,3	651	82,7	2.396
Statuszoekers	92,5	1.257	83,4	803	89,0	2.060

© Studentenmonitor 2006. Gewogen voor steekproefafwijkingen. Alles significant $p < 0,05$, tenzij anders aangegeven.

Het hebben van een betaalde baan heeft alleen in het hbo een significant effect op de studievoortgang. Hoe meer een hbo-student betaald werk verricht naast de studie, des te lager is de studievoortgang.

Wo-studenten met buitenlandervaring liggen iets beter op schema in hun studie dan studenten zonder buitenlandervaring. In het hbo vertonen juist studenten met plannen om voor hun studie naar het buitenland te gaan een slechtere studievoortgang.

Tot slot maakten we een uitsplitsing naar studentprofiel. In het hbo vertonen de Vakgeïnteresseerden de beste studievoortgang, in het wo de Idealisten. De slechtste studievoortgang zien we in beide sectoren bij de Normatieven, studenten die studeren omdat dat nu eenmaal van hen verwacht wordt.

Determinanten in samenhang

Tabel 22 toont het verklaringsmodel voor de studievoortgang van hbo-studenten. De effectmaten geven allemaal de unieke inbreng weer van het afzonderlijk studentkenmerk (dat betekent dat bij elk apart kenmerk is gecorrigeerd voor de invloed van alle ander kenmerken). Initieel zijn alle karakteristieken uit de vorige tabellen opgenomen. Het kenmerk met de meeste verklaringskracht is door het programma als eerste gekozen. De studentkarakteristieken zonder significante inbreng zijn weggelaten.

Soms kan het voorkomen dat de relatie tussen kenmerken en studievoortgang in een multivariate analyse zich niet meer voordoet of dat er een geheel andere relatie zichtbaar wordt. Dit heeft te maken met het feit dat effecten van een kenmerk op studievoortgang worden geneutraliseerd door andere kenmerken.

Samen verklaren deze kenmerken 10,4 procent van de studievoortgang.

Tabel 22: Verklaringsmodel studievoortgang van hbo-studenten: gestandaardiseerde (B) en ongestandaardiseerde regressiecoëfficiënten

	B	β	t
(Constant)	35,74		5,36 **
Achtergrondkenmerken			
geslacht (0=man; 1=vrouw)	-5,32	-0,09	-4,78 **
etniciteit (0=autochtoon; 1=allochtoon)	-30,59	-0,34	-4,82 **
Studiekenmerken			
opleidingsvorm (0=vt; 1=dt)	-7,27	-0,07	-3,03 **
doubleren po	-4,52	-0,04	-2,34 *
opleiding in ho afgerond (0=nee; 1=ja)	15,28	0,13	6,73 **
inzet en motivatie			
gemiddeld tentamencijfer	2,43	0,05	2,46 **
inzet	6,06	0,15	7,11 **
kans behalen eindexamen	2,38	0,12	6,26 **
tijdbesteding betaalde arbeid	-0,22	-0,07	-3,26 **
Financiën			
leenfase (0=nee; 1=ja)	3,85	0,04	2,00 *
Studentprofiel			
Idealisten	-2,80	-0,09	-5,04 **
Statuszoekers	1,80	0,06	3,11 **
Interactie-effect			
opleidingsvorm * etniciteit	24,41	0,30	4,31 **

© Studentenmonitor 2006. Gewogen voor steekproefafwijkingen. R=0,32; R²=0,10; * p<0,05; **p<0,01; N=2.941.

Mannelijke hbo-studenten hebben een significant betere studievoortgang dan vrouwelijke hbo-studenten. Allochtonen juist een slechtere dan autochtonen. Deeltijdstudenten hebben overwegend ook een slechtere studievoortgang dan voltijdstudenten. Onderin de tabel is het interactie-effect van etniciteit en opleidingsvorm opgenomen. Dat interactie-effect is positief, wat wil zeggen dat allochtone deeltijders het juist beter doen dan autochtone deeltijdstudenten. Een klas overdoen in het basisonderwijs heeft hier in tegenstelling tot de eerder besproken bivariate analyses (als alle kenmerken in samenhang worden bestudeerd) een negatief effect op de studievoortgang.

Dit is een voorbeeld van een initiële samenhang die in een multivariate analyse omkeert.

Al eerder een opleiding afgerond hebben in het hoger onderwijs, heeft juist een positief effect. Inzet en motivatie zijn ook duidelijk van invloed op de studievoortgang: naarmate studenten een hoger gemiddeld tentamencijfer hebben, meer inzet tonen en de kans groter inschatten dat ze hun diploma zullen halen, is hun studievoortgang gunstiger.

Financiën hebben ook invloed: hoe meer uren studenten werken, des te slechter is hun studievoortgang.

Hbo-studenten in de leenfase van hun studie vertonen een betere studievoortgang dan hbo-studenten in de nominale fase.

Dezelfde multivariate analyse deden we voor de wo-studenten (Tabel 23). De studievoortgang van studenten is steeds moeilijker te verklaren uit studentkenmerken die in de Studentenmonitor zijn opgenomen. Was het percentage verklaarde variantie in 2004 nog 20 procent; nu kunnen we nog slechts 8,3 procent van de verschillen in studievoortgang verklaren.

Voor wo-studenten is inzet het meest positief van invloed op de studievoortgang. Studenten in hun leenfase laten een slechtere studievoortgang zien dan studenten in de nominale fase. Dit is niet verwonderlijk, omdat studenten in de leenfase hun opleiding niet binnen de nominale studieduur hebben afgerond.

Thuiswonende studenten hebben een betere studievoortgang dan uitwonenden; de studievoortgang van voltijders is beter dan die van deeltijders.

Hoge tentamencijfers en een goede kans het diploma te behalen, zorgen voor een goede studievoortgang.

Studenten die eerder een opleiding in het ho hebben afgerond laten ook een betere studieprogressie zien, wellicht veroorzaakt door vrijstellingen.

Studenten die een lage werkdruk ervaren hebben een betere voortgang dan studenten die een hoge werkdruk percipiëren.

Ook het studentprofiel blijkt relevant te zijn. Zelfontplooiers (zij worden gedreven door een innerlijke behoefte aan kennis, aan het leren van nieuwe dingen, zichzelf als mens te ontwikkelen) hebben een slechtere studieprogressie dan andere studenten.

Tabel 23: Verklaringsmodel studievoortgang van wo-studenten: gestandaardiseerde (B) en ongestandaardiseerde regressiecoëfficiënten

	B	β	t
(Constant)	23,24		2,80 **
Achtergrondkenmerken			
woonsituatie (0=thuis; 1=uit)	-3,06	-0,04	-2,27 *
Studiekenmerken			
opleidingsvorm (0=vt; 1=dt)	-10,80	-0,06	-2,95 **
opleiding in ho afgerond (0=nee; 1=ja)	8,69	0,10	5,01 **
Inzet en motivatie			
gemiddeld tentamencijfer	5,21	0,11	5,26 **
inzet	5,08	0,12	5,61 **
kans behalen einddiploma	1,56	0,07	3,64 **
Tevredenheid			
werkdruk	-2,81	-0,05	-2,76 **
Financiën			
leenfase (0=nee; 1=ja)	-9,62	-0,13	-6,54 **
Studentprofiel			
Zelfontplooiers	-1,78	-0,05	-2,89 **

© Studentenmonitor 2006. Gewogen voor steekproefafwijkingen. R=0,29; R²=0,08; * p<0,05; **p<0,01; N=2.213.

4.4 Tijdbesteding

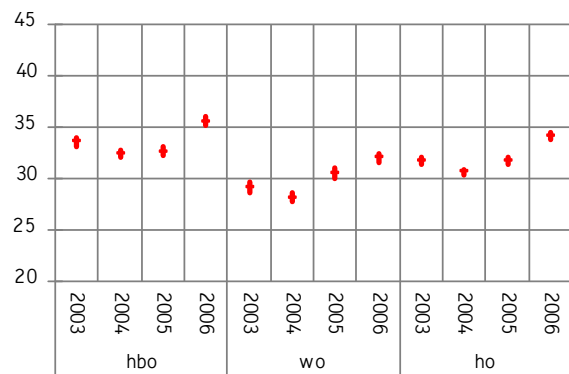
In deze paragraaf bekijken we de trends in tijdbesteding: allereerst de tijdbesteding aan studie, vervolgens de tijdbesteding aan betaalde arbeid.

In de analyses zijn alle studenten meegenomen: niet-werkende studenten hebben de waarde '0' gekregen.

De vraag naar tijdbesteding sinds 2003 in de Studentenmonitor op eenzelfde wijze gesteld, waardoor een trendbeeld mogelijk is. We starten met deze trends. In de tweede helft van de paragraaf bestuderen we achtergrondkenmerken van studenten die een invloed hebben op de tijd die zij besteden aan studie en werk.

Trends in tijdbesteding aan studie

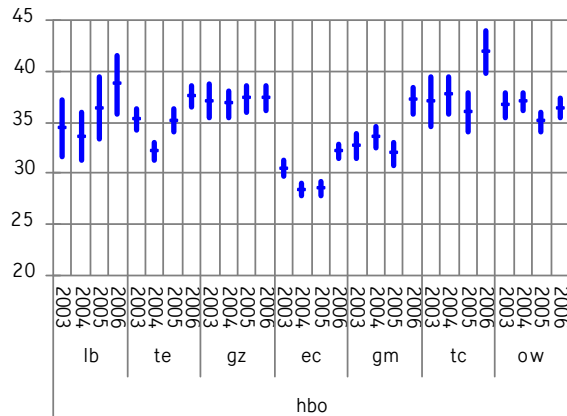
Figuur 69 toont het aantal uren dat studenten gemiddeld per week aan hun studie besteden. In het hbo ligt dat iets hoger dan in het wo. Maar voor beide soorten hoger onderwijs geldt een toename ten opzichte van vorig jaar. In het hbo studeren studenten gemiddeld 35,5 uur, in het wo gemiddeld 32 uur.

Figuur 69: Tijdbesteding aan studie van voltijdstudenten naar soort hoger onderwijs en totaal hoger onderwijs, 2003 t/m 2006, 95%-betrouwbaarheidsintervallen

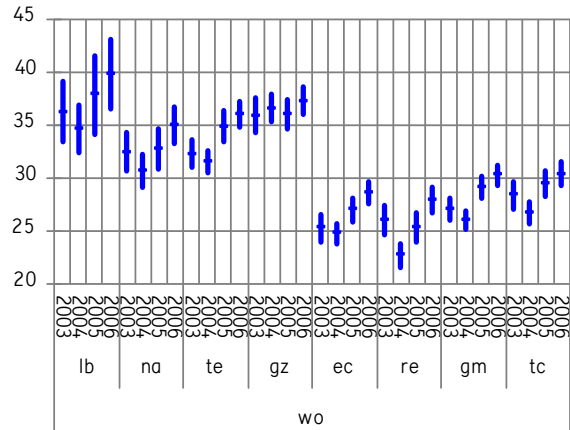
Figuur 70 toont het aantal uren studie per sector in het hbo. De tijdbesteding aan studie is het meest opvallend gestegen in de sector Taal & Cultuur (vooral kunstopleidingen), van ruim 36 uur vorig jaar naar maar liefst bijna 42 uur dit jaar.

Een andere koploper op het gebied van tijdbesteding aan studie is de sector Landbouw. Achterblijver is de sector Economie (alhoewel flink gestegen dit jaar).

Figuur 70: Tijdbesteding aan studie van voltijdstudenten in het hbo, 2003 t/m 2006, 95%-betrouwbaarheidsintervallen

Figuur 71 geeft de gemiddelde wekelijkse tijdbesteding aan studie per sector in het wo weer. In alle sectoren zien we een toename ten opzichte van vorig jaar. Maar de duidelijke scheiding tussen bètawetenschappen (Landbouw, Natuur, Techniek en Gezondheid) en alfa- en gammawetenschappen (Economie, Recht, Gedrag & Maatschappij en Taal & Cultuur) blijft. Studenten uit die eerste categorie besteden meer tijd aan hun studie dan de studenten uit de tweede categorie. De bestede studietijd is het hoogst bij Landbouw (40 uur) en het laagst bij Recht (28 uur).

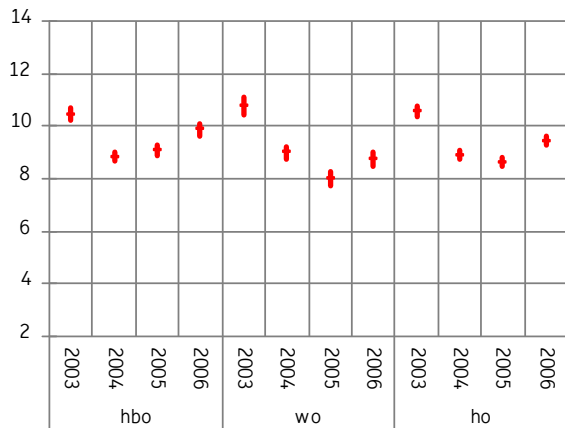

Figuur 71: Tijdbesteding aan studie van voltijdstudenten in het wo, 2003 t/m 2006, 95%-betrouwbaarheidsintervallen

Trends in tijdbesteding aan betaalde arbeid

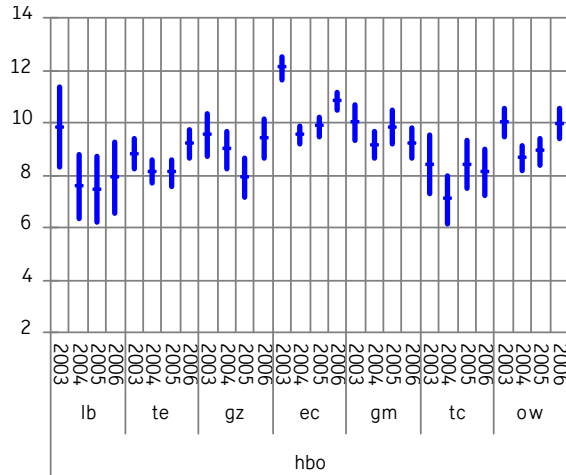
Figuur 72 laat zien dat niet alleen de tijdbesteding aan studie sinds vorig jaar is toegenomen, ook aan betaalde arbeid besteden studenten dit jaar gemiddeld iets meer tijd dan vorig jaar. In het hbo dit jaar gemiddeld ongeveer tien uur en in het wo een kleine negen uur. Ondanks de stijging blijft het de tijd die studenten aan betaalde arbeid besteden nog altijd onder het niveau van 2003.

De tijdbesteding aan werk hangt overigens significant negatief samen met de tijdbesteding aan studie: naarmate studenten meer tijd besteden aan werk, besteden ze minder tijd aan hun studie. Ten opzichte van vorig jaar is de samenhang tussen beide in het hbo iets afgezwakt, van $-0,19$ in 2005 naar $-0,16$ nu. In het wo is de samenhang juist sterker geworden van $-0,14$ in 2005 naar $-0,22$ in 2006.

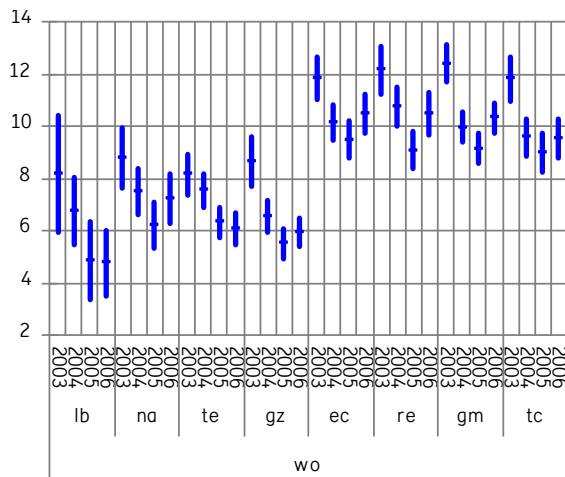
Figuur 72: Tijdbesteding aan betaalde arbeid van voltijdstudenten, hoger onderwijs totaal, 2003 t/m 2006, 95%-betrouwbaarheidsintervallen

Er zijn verschillen tussen sectoren in het hbo (Figuur 73). De variatie in het hbo ligt tussen het maximum van 10,8 uur gemiddeld in de sector Economie en het minimum van 7,9 uur gemiddeld in de sector Landbouw. In de meeste sectoren is de tijdbesteding aan werk ten opzichte van vorig jaar toegenomen, het sterkst in de sector Gezondheidszorg, waar studenten gemiddeld 1,5 uur per week meer gingen werken. Alleen in de sectoren Gedrag & Maatschappij en Taal & Cultuur gingen studenten minder uur per week betaalde arbeid verrichten, respectievelijk 0,6 en 0,3 uur minder dan vorig jaar.

Figuur 73: Tijdbesteding aan betaalde arbeid van voltijdstudenten in het hbo, 2003 t/m 2006, 95%-betrouwbaarheidsintervallen

Figuur 74 geeft per sector de tijd weer die studenten in het wo wekelijks besteden aan betaalde arbeid. We zien in het figuur duidelijk de eerdere constatering geïllustreerd dat de samenhang tussen tijd aan studie en tijd aan werk relatief sterk is in het wo. We zien hier dat de bètastudenten verhoudingsgewijs weinig tijd aan werk besteden en de alfa-/gammastudenten beduidend meer. Studenten Landbouw besteden het minst aantal uren aan het verrichten van betaalde arbeid: gemiddeld 4,8 uur. Studenten in de sectoren Recht en Economie het meest: beide gemiddeld 10,5 uur. In de meeste sectoren zien we ten opzichte van vorig jaar een lichte stijging van het aantal uren werk (het sterkst in de sector Recht). Alleen in de sectoren Techniek en Landbouw nam de tijdbesteding aan werk af.

Figuur 74: Tijdbesteding aan betaalde arbeid van voltijdstudenten in het wo, 2003 t/m 2006, 95%-betrouwbaarheidsintervallen

Tijdbesteding aan studie: verschillen tussen studenten

Tabel 24 geeft het verklaringsmodel voor tijdbesteding aan studie *in het hbo*. Dit model verklaart 12 procent van de verschillen in tijdbesteding aan de studie.

Vrouwen besteden meer tijd aan hun studie dan mannen, studenten met een beperking studeren meer uren per week dan studenten zonder beperking. Naarmate de sociaaleconomische status van studenten hoger is, neemt de tijdbesteding aan studie af. Studenten die thuis wonen studeren meer uren per week dan uitwonende studenten.

Ook gemotiveerde hbo-studenten besteden meer tijd aan hun studie. Naarmate studenten meer gemotiveerd aan hun hbo-opleiding zijn begonnen, een kwalitatief betere inzet tonen en hun afstudeerkans hoger inschatten, besteden ze meer tijd aan de studie.

De negatieve correlatie die we al eerder vonden tussen tijd aan werk en tijd aan studie, blijft ook in het

multivariate model overeind: tijd besteed aan betaalde arbeid gaat ten koste van de tijd voor studie. Hbo-studenten in de leenfase besteden meer tijd aan hun studie dan hbo-studenten in de nominale fase.

Tot slot zien we een verschil naar studentprofiel: Idealisten (intrinsiek gemotiveerde studenten) studeren meer dan andere studenten, Statuszoekers (extrinsiek gemotiveerden) juist minder.

Tabel 24: Verklaringsmodel tijdbesteding in uren aan studie van voltijd hbo-studenten: gestandaardiseerde (B) en ongestandaardiseerde regressiecoëfficiënten

	B	β	t
(Constant)	-3,94		-1,25
Achtergrondkenmerken			
geslacht (0=man; 1=vrouw)	1,26	0,04	2,16 *
beperking (0=nee; 1=ja)	1,96	0,04	2,07 *
sociaaleconomische status	-1,08	-0,07	-3,84 **
woonsituatie (0=thuis; 1=uit)	1,23	0,04	2,15 *
Inzet en motivatie			
motivatie bij start studie	0,71	0,04	2,30 *
inzet	4,22	0,20	9,88 **
kans behalen eindexamen	1,35	0,13	6,65 **
tijdbesteding betaald werk	-0,18	-0,09	-4,91 **
Tevredenheid			
werkdruk	3,52	0,14	7,18 **
Financiën			
leenfase (0=nee; 1=ja)	3,12	0,06	3,17 **
Studentprofiel			
Idealisten	1,05	0,07	3,77 **
Statuszoekers	-1,55	-0,10	-5,35 **

© Studentenmonitor 2006. Gewogen voor steekproefafwijkingen. $R^2=0,12$; alle effecten zijn significant; * $p<0,05$; ** $p<0,01$; $N=2.813$.

Tabel 25 toont het verklaringsmodel voor studietijd voor *wo-studenten*. Dit model verklaart 21 procent van de verschillen in tijdbesteding aan studie.

In het wo zijn minder achtergrondkenmerken van studenten van invloed op de tijdbesteding aan studie dan in het hbo.

Alleen woonsituatie is van invloed: thuiswonenden besteden meer tijd aan hun studie dan uitwonenden.

Tabel 25: Verklaringsmodel tijdbesteding in uren aan studie van voltijd wo-studenten: gestandaardiseerde (B) en ongestandaardiseerde regressiecoëfficiënten

	B	β	t
(Constant)	-19,14		-5,10 **
Achtergrondkenmerken			
woonsituatie (0=thuis; 1=uit)	1,81	0,06	3,10 **
inzet en motivatie			
motivatie op dit moment	0,81	0,05	2,32 *
inzet	6,19	0,34	15,28 **
kans behalen eindexamen	0,62	0,06	2,98 **
tijdbesteding betaald werk	-0,26	-0,13	-6,67 **
Tevredenheid			
toegankelijkheid docenten	1,32	0,06	2,82 **
werkdruk	5,18	0,24	10,71 **
studeerbaarheid	1,52	0,06	2,23 *
frequentie evaluatie	-0,53	-0,05	-2,56 **
Financiën			
leenfase (0=nee; 1=ja)	4,92	0,16	8,12 **
Studentprofiel			
Statuszoekers	-0,68	-0,05	-2,56 **

© Studentenmonitor 2006. Gewogen voor steekproefafwijkingen; $R^2=0,21$; alle effecten zijn significant; * $p<0,05$; ** $p<0,01$; $N=2.138$.

Meer van belang is de kwaliteit van de inzet, motivatie en tevredenheid over de studie. Wo-studenten die gemotiveerd zijn en een kwalitatief hoge inzet tonen studeren meer uren dan ongemotiveerde studenten. Ook maakt de kans die studenten zichzelf geven om het diploma te halen uit: hoe hoger die kans, des te meer wordt er gestudeerd. Zoals we ook al eerder constateerden: tijd aan werk gaat ten koste van tijd aan studie.

Wat betreft de studietevredenheid zien we ook diverse verbanden. Naarmate er beter contact is met docenten, de werkdruk hoger is en de studeerbaarheid beter, steken studenten meer tijd in hun studie.

De frequentie waarmee vakken/cursussen aan opleidingen worden geëvalueerd hangt negatief samen met studietijd. Hoe meer er wordt geëvalueerd, hoe minder er wordt gestudeerd.

Studenten in de leenfase steken meer tijd in hun studie dan studenten in de nominale fase.

En tot slot zien we een effect van studentprofiel: net als bij hbo-studenten besteden Statuszoekers (extrinsiek gemotiveerden) significant minder tijd aan hun studie dan de andere studenten.

Tijdbesteding aan betaalde arbeid: verschillen tussen studenten

De tijd die *hbo-studenten* besteden aan het verrichten van betaald werk, varieert naar een aantal achtergrondkenmerken (Tabel 26). Dit model verklaart 10 procent van de verschillen. Studenten uit een hoger sociaaleconomische milieu besteden minder tijd aan arbeid. Thuiswonende studenten besteden iets meer tijd aan werk dan uitwonende studenten. Naarmate het eindexamen cijfer in het voortgezet onderwijs hoger was, is de tijdbesteding aan werk lager.

Naargelang de motivatie *bij de start van de studie* hoger was, wordt er meer tijd besteed aan werk. Hoe hoger echter de inzet, des te minder tijd studenten besteden aan het verrichten van betaald werk. Naarmate de kans op het behalen van een eindexamen hoger is, wordt er iets meer tijd gestoken in betaald werk. Hoe meer tijd besteed wordt aan studie, des te minder tijd besteden studenten aan betaald werk.

Tabel 26: Verklaringsmodel tijdbesteding in uren aan werk van voltijd hbo-studenten: gestandaardiseerde (B) en ongestandardiseerde regressiecoëfficiënten

	B	β	t
(Constant)	28,04		10,66 **
Achtergrondkenmerken			
sociaaleconomische status	-0,64	-0,08	-4,65 **
woonsituatie (0=thuis; 1=uit)	0,78	0,05	2,65 **
eindexamencijfer VO	-1,76	-0,10	-5,53 **
Inzet en motivatie			
motivatie bij start studie	0,59	0,07	3,88 **
inzet	-1,59	-0,15	-6,94 **
kans behalen eindexamen	0,29	0,06	2,84 **
tijdbesteding studie	-0,04	-0,09	-4,67 **
Tevredenheid			
toegankelijkheid docenten	-0,97	-0,10	-4,97 **
werkdruk	-0,78	-0,06	-3,22 **
frequentie evaluatie	-0,37	-0,07	-3,66 **
Financiën			
lening (0=nee; 1=ja)	0,00	-0,09	-4,46 **
Studentprofiel			
Idealisten	-0,31	-0,04	-2,15 *
Normatieven	-0,33	-0,04	-2,00 *
Zelfontplooiers	0,46	0,06	2,94 **
Statuszoekers	0,53	0,07	3,57 **

© Studentenmonitor 2006. Gewogen voor steekproefafwijkingen. $R^2=0,10$; alle effecten zijn significant; * $p<0,05$; ** $p<0,01$; $N=2.813$.

De tevredenheid over de opleiding is ook van invloed: kwalificeren studenten hun docenten als minder toegankelijk en is de werkdruk laag dan besteden studenten meer tijd aan werken. Studenten aan opleidingen waar frequent cursusevaluaties plaatsvinden, besteden meer tijd aan betaalde arbeid. Studenten met een studielening besteden minder tijd aan betaald werk dan studenten zonder studielening.

Ook ten aanzien van studentprofielen zien we veel variatie: Idealisten (intrinsiek gemotiveerden) en Normatieven (extrinsiek gemotiveerden die studeren omdat het zo hoort) werken minder uren dan anderen.

Zelfontplooiers (gedreven door een innerlijke behoefte aan kennis, aan het leren van nieuwe dingen, zichzelf als mens te ontwikkelen) en Statuszoekers (extrinsiek gemotiveerden die studeren vanwege de status) besteden juist beduidend meer tijd aan betaalde arbeid.

Tabel 27 zet de belangrijkste determinanten voor tijdbesteding aan werk voor de *wo-studenten* op een rij. In het wo zijn slechts zes factoren dominant die samen 11 procent van de verschillen in tijdbesteding verklaren.

Tabel 27: Verklaringsmodel tijdbesteding in uren aan werk van voltijd wo-studenten: gestandaardiseerde (B) en ongestandardiseerde regressiecoëfficiënten

	B	β	t
(Constant)	23,24		13,49 **
Achtergrondkenmerken			
beperking (0=nee; 1=ja)	-1,47	-0,05	-2,63 **
sociaaleconomische status	-0,55	-0,07	-3,64 **
eindexamencijfer VO	-1,45	-0,13	-6,24 **
Inzet en motivatie			
tijdbesteding studie	-0,09	-0,17	-8,12 **
Tevredenheid			
toegankelijkheid docenten	-0,79	-0,07	-3,53 **
Financiën			
leenfase (0=nee; 1=ja)	3,01	0,19	9,22 **

© Studentenmonitor 2006. Gewogen voor steekproefafwijkingen. $R^2=0,11$; alle effecten zijn significant; * $p<0,05$; ** $p<0,01$; $N=2.138$.

Studenten met een beperking besteden minder tijd aan betaalde arbeid. Die tijd aan werk is ook minder naarmate de sociaaleconomische status van de student hoger is. Die tijdbesteding aan werk is eveneens minder voor studenten met een hoog eindexamencijfer in het voortgezet onderwijs. Ook in deze analyse zien we dat naarmate studenten meer tijd besteden aan betaald werk, zij minder uren per week studeren.

Studenten die hun docenten als toegankelijk kwalificeren, besteden minder tijd aan betaalde arbeid. Wo-studenten in de leenfase besteden meer tijd aan betaalde arbeid dan wo'ers in de nominale fase.

4.5 Leengedrag

In de voorgaande paragrafen constateerden we herhaaldelijk een samenhang tussen leengedrag, studievoortgang en tijdbesteding. In deze laatste paragraaf bestuderen we het leengedrag van studenten.

Allereerst besteden we aandacht aan het type student dat leent (Tabel 28). In totaal heeft 38 procent van de hbo-studenten en bijna de helft van de wo-studenten met recht op een studielening ook daadwerkelijk een lening afgesloten bij de IB-Groep. In het hbo hebben studenten Gezondheidszorg het vaakst een lening (bijna driekwart). Studenten Taal & Cultuur hebben het minst vaak een lening (40%). In het wo hebben studenten Taal & Cultuur het vaakst een studielening afgesloten (57%) en studenten Natuur het minst vaak (42%).

Verschil tussen mannen en vrouwen en tussen studenten met en zonder beperking is er niet. Ouderejaars hebben vaker een lening dan eerstejaars, allochtonen vaker dan autochtonen en uitwonenden vaker dan thuiswonenden. Lenen in de nominale fase is wat minder gebruikelijk dan in de leenfase. Zelfontplooiers lenen op grote schaal. In het hbo lenen Idealisten (intrinsiek gemotiveerden) het minst vaak.

Tabel 28: Leengedrag van voltijdstudenten, naar achtergrondkenmerken, hbo en wo

	hbo		wo	
	leent	leent niet	leent	leent niet
totaal	38,1	61,9	48,8	51,2
Sector				
Landbouw	38,2	61,8	45,9	54,1
Natuur	-	-	42,0	58,0
Techniek	34,1	65,9	45,7	54,3
Gezondheidszorg	27,6	72,4	46,0	54,0
Economie	41,3	58,7	42,8	57,2
Recht	-	-	54,1	45,9
Gedrag & Maatschappij	39,2	60,8	51,6	48,4
Taal & Cultuur	60,0	40,0	57,1	42,9
onderwijs	33,1	66,9	-	-
Geslacht				
man	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)
vrouw	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)
Beperking				
nee	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)
ja	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)
Eerstejaars/ouderejaars				
eerstejaars	34,2	65,8	39,6	60,4
ouderejaars	39,6	60,4	51,0	49,0
Etniciteit				
autochtoon	35,9	64,1	48,0	52,0
allochtoon	50,2	49,8	54,7	45,3
Woonsituatie				
thuiswonend	24,8	75,2	27,1	72,9
uitwonend	52,9	47,1	56,0	44,0
Fase waarin student leent				
nominale fase	34,3	65,7	40,8	59,2
leenfase	67,2	32,8	67,7	32,3
Studentprofiel				
Idealisten	29,8	70,2	48,1	51,9
Vakgeïnteresseerden	40,2	59,8	45,2	54,8
Zelfontplooiers	44,9	55,1	53,8	46,2
Normatieven	39,4	60,6	48,8	51,2
Statuszoekers	37,0	63,0	46,4	53,6

© Studentenmonitor 2006. Uitsluitend studenten die recht hebben op studiefinanciering. Alles significant $p < 0,05$, tenzij anders aangegeven.

4.6 Profiel van de lenende student

Op basis van relevante achtergrondkenmerken is met behulp van een logistische regressie een profiel samengesteld van de lenende student. Tabel 29 geeft deze profielvergelijking van lenende studenten versus niet-lenende studenten waarin zichtbaar is welke kenmerken de ene groep van de andere onderscheiden. Allereerst zijn studentkenmerken gelijktijdig ingevoerd. Kenmerken die niet van invloed bleken, zijn verder buiten beschouwing gelaten.

Om de vergelijking te maken, voerden we de volgende kenmerken in: hbo/wo, leenfase, geslacht, studenten met een beperking, buitenlandervaring, leeftijd, eerstejaars/ouderejaars, woonsituatie, kans behalen eindexamen, tijdbesteding studie, tijdbesteding werk, studievoortgang, totale uitgaven, beoordeling eigen financiële situatie, inzet, motivatie start opleiding, motivatie nu, werkdruk en de vijf studentprofielen.

Tabel 29: Het profiel van de lenende student (alleen vol-tijdstudenten)

Indicator	Exp(B)	Dominant profiel: lenen (versus niet-lenen)
leenfase	0,34 **	minder vaak in nominale fase
leeftijd	0,96 **	jonger
woonsituatie	3,48 **	vaker uitwonend
kans afstuderen	1,01 **	grote kans afstuderen
tijdbesteding werk	0,99 **	minder tijd aan betaald werk
uitgaven totaal	1,00 **	iets hogere uitgaven
oordeel financiële situatie	1,47 **	betere financiële situatie
inzet	0,70 **	iets lagere inzet
Idealisten	0,93 *	minder Idealisten
Vakgeïnteresseerden	0,88 **	minder Vakgeïnteresseerden
Zelfontplooiers	1,30 **	meer Zelfontplooiers
Constant	0,08 **	

© Studentenmonitor 2006. Gewogen voor steekproefafwijkingen. * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; Nagelkerke $R^2 = 0,27$.

Op basis van deze analyse kunnen we het profiel van de *lenende* student in vergelijking met de *niet-lenende* student als volgt omschrijven:

- vanzelfsprekend zit de lenende student minder vaak in de nominale fase van de studie;
- naar verhouding jonger;
- woont vaker uit huis
- geeft zichzelf een grotere kans het eindexamen te halen;
- besteedt minder tijd aan betaalde arbeid;
- heeft iets hogere uitgaven;
- beoordeelt zijn/haar financiële situatie positiever;
- toont in de studie minder inzet;
- lenen komt vaker voor bij Zelfontplooiers en minder vaak bij Idealisten en Vakgeïnteresseerden.

Financiële strategie

Aan het eind van dit hoofdstuk nemen we de financiële strategieën van studenten onder de loep. In de vragenlijst is studenten gevraagd of ze bij het plannen van hun studie rekening houden met hun financiële situatie. Studenten konden als antwoord aankruisen:

- ik probeer mijn opleiding zo snel mogelijk af te ronden;
- ik probeer geld bij te verdienen met een bijbaan, ook al doe ik dan langer over mijn opleiding;
- ik ga geld lenen;
- ik heb geen duidelijke strategie;
- nee, ik houd geen rekening met mijn financiële situatie.

Allereerst gaan we na of studenten er verschillende strategieën op nahouden. Tabel 30 laat zien dat tussen hbo-studenten met en zonder beperking geen verschillen zijn in financiële strategieën.

Tussen mannen en vrouwen is er verschil: mannen willen vaker snel afstuderen, hebben vaker een bijbaan en hebben ook vaker geen duidelijke strategie.

Ook ouderejaars willen vaker snel afstuderen. Eerstejaars hebben vaker geen duidelijke strategie of houden bij de planning van hun studie helemaal geen rekening met financiën.

Autochtonen lenen iets vaker dan allochtonen en ze hebben vaker geen vastomlijnd plan omtrent hun studie in relatie tot hun financiën.

Tabel 30: Financiële strategieën van voltijd hbo-studenten, naar achtergrondkenmerken (%)

	snel afstuderen	bijbaan	lenen	geen strategie	geen rekening
Geslacht					
man	62	43	(n.s.)	30	(n.s.)
vrouw	56	35	(n.s.)	27	(n.s.)
Beperking					
nee	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)
ja	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)
Eerstejaars/ouderejaars					
eerstejaars	51	(n.s.)	(n.s.)	37	32
ouderejaars	61	(n.s.)	(n.s.)	25	26
Etniciteit					
autochtoon	(n.s.)	(n.s.)	15	30	30
allochtoon	(n.s.)	(n.s.)	12	19	15
Woonsituatie					
thuiswonend	63	42	9	33	36
uitwonend	55	36	19	24	18
Fase waarin student leent					
geen lening	61	33	5	17	25
nominale fase	60	37	15	30	29
leenfase	53	50	16	22	16
Studentprofiel					
Idealisten	64	39	9	(n.s.)	(n.s.)
Vakgeïnteresseerden	56	36	18	(n.s.)	(n.s.)
Zelfontplooiers	50	42	19	(n.s.)	(n.s.)
Normatieven	58	36	13	(n.s.)	(n.s.)
Statuszoekers	64	43	14	(n.s.)	(n.s.)
totaal	59	39	15	28	27

© Studentenmonitor 2006. Gewogen voor steekproefafwijkingen. Alles significant $p < 0,05$, tenzij anders aangegeven.

Thuis- en uitwonende studenten verschillen op alle strategieën van elkaar: thuiswonende studenten nemen zich vaker voor snel af te studeren, nemen vaker een bijbaan, zijn minder geneigd te lenen. Zij hebben ook minder vaak een vastomlijnd plan omtrent financiën en studie. De fase waarin de student leent maakt ook uit.

Studenten in de leenfase hebben het duidelijkst een strategie voor ogen: niet zozeer zo snel mogelijk afstuderen, maar wel de studie bekostigen met geleend geld of inkomsten vanuit een bijbaan. Idealisten en Statuszoekers zijn het meest geneigd om snel afstuderen als strategie te hanteren. Vakgeïnteresseerden en Normatieven zijn het minst geneigd een bijbaan te zoeken en Idealisten voelen het minst voor een studielening.

Tabel 31 toont de financiële strategieën van voltijdstudenten in het wo. Ook voor deze groep is het zo snel mogelijk afronden van de studie de meest dominante strategie.

Daarnaast zien we verschillen tussen mannen en vrouwen: mannen zien meer in een bijbaan, maar tegelijk geven ook meer mannen aan dat ze geen rekening houden met financiën.

Wo-studenten zonder beperking houden minder dan studenten met beperking rekening met financiën en hebben minder vaak een duidelijke strategie voor ogen, dat geldt ook voor eerstejaars. Ouderejaars hebben vaker het naast de studie werken als strategie om de financiën op peil te houden. Allochtonen studenten zijn minder geneigd een lening af te sluiten. Ze hebben wel vaker een strategie voor ogen en geven minder vaak aan geen rekening te houden met de financiën als het op hun studie aankomt.

Thuiswonende studenten nemen zich vaker voor hun studie zo snel mogelijk af te ronden en met een bijbaan de kosten van de studie te betalen. Uitwonende studenten voelen meer voor lenen bij de IB-Groep. De strategie en het bewust bezig zijn met financiën is bij de uitwonende studenten beduidend verder uitgekristalliseerd.

Tabel 31: Financiële strategieën van voltijd wo-studenten, naar achtergrondkenmerken

	snel afstuderen	bijbaan	lenen	geen strategie	geen rekening
Geslacht					
man	(n.s.)	48	(n.s.)	(n.s.)	27
vrouw	(n.s.)	43	(n.s.)	(n.s.)	22
Beperking					
nee	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	29	25
ja	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	22	18
Eerstejaars/ouderejaars					
eerstejaars	(n.s.)	39	(n.s.)	39	33
ouderejaars	(n.s.)	47	(n.s.)	26	23
Etniciteit					
autochtoon	(n.s.)	(n.s.)	29	30	26
allochtoon	(n.s.)	(n.s.)	25	21	17
Woonsituatie					
thuiswonend	65	50	20	37	36
uitwonend	53	44	30	26	22
Fase waarin student leent					
geen lening	61	51	9	14	22
nominale fase	52	42	30	36	28
leenfase	59	49	33	18	19
Studentprofiel					
Idealisten	57	(n.s.)	31	(n.s.)	19
Vakgeïnteresseerden	60	(n.s.)	29	(n.s.)	26
Zelfontplooiers	51	(n.s.)	31	(n.s.)	26
Normatieven	52	(n.s.)	20	(n.s.)	26
Statuszoekers	58	(n.s.)	29	(n.s.)	26
totaal	56	45	28	28	25

© Studentenmonitor 2006. Gewogen voor steekproefafwijkingen. Alles significant $p < 0,05$, tenzij anders aangegeven.

Studenten zonder lening en studenten in de leenfase hebben eveneens vaker een duidelijke strategie met betrekking tot de financiën. Beiden nemen zich voor de studie zo snel mogelijk af te ronden teneinde de kosten binnen de perken te houden en zondig een bijbaan te nemen. Studenten zonder lening zien beduidend minder in het afsluiten van een lening.

Snel afstuderen is voor Normatieven en Zelfontplooiers minder een speerpunt dan voor de andere studentprofielen. Normatieven zijn het minst geneigd om voor hun studie geld te gaan lenen. Idealisten geven het minst vaak aan dat ze geen rekening houden met de financiën als het op hun studie aankomt.

Tabel 32 geeft het effect weer van de verschillende financiële strategieën op de studievoortgang en de tijdbesteding aan studie.

Tabel 32: Financiële strategieën, studievoortgang en tijdbesteding aan studie

	hbo		wo	
	studievoortgang	studietijd	studievoortgang	studietijd
Snel afstuderen				
nee	86,7	(n.s.)	78,0	31,2
ja	90,0	(n.s.)	83,8	34,7
Bijbaan				
nee	88,1	(n.s.)	(n.s.)	33,6
ja	86,2	(n.s.)	(n.s.)	30,9
Lening				
nee	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)
ja	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)	(n.s.)
Duidelijke strategie				
nee	90,6	(n.s.)	(n.s.)	30,3
ja	87,5	(n.s.)	(n.s.)	33,2
Rekening met financiën				
nee	90,2	33,4	(n.s.)	29,6
ja	87,1	37,0	(n.s.)	33,0

© Studentenmonitor 2006. Gewogen voor steekproefafwijkingen. Alles significant $p < 0,05$, tenzij anders aangegeven.

De strategie om de studie zo snel mogelijk af te ronden vertaalt zich ook daadwerkelijk in een betere studievoortgang. In het wo leidt het daarnaast tot het besteden van meer tijd aan de studie.

Het hebben van een bijbaan als financiële strategie leidt in het hbo eveneens tot een betere studievoortgang. In het wo leidt het echter tot minder tijd voor studie. Het afsluiten van een lening als financiële strategie levert geen significant hogere studievoortgang of studietijd op. Het niet hebben van een duidelijke strategie zorgt voor hbo-studenten voor een lagere studievoortgang. Voor wo-studenten levert het meer studie-uren per week op. Studenten die helemaal geen rekening houden met financiën besteden in zowel het hbo als het wo meer tijd aan hun studie. In het hbo is ook de studievoortgang van deze groep beduidend hoger.

4.7 Samenvatting

In dit hoofdstuk is nagegaan welke studentkenmerken van invloed zijn op de studievoortgang en de tijdbesteding aan studie en betaalde arbeid. Ook is gekeken naar leengedrag en financiële strategieën van studenten. Hieronder een samenvattend overzicht.

Studievoortgang

- De studievoortgang in zowel het hbo als het wo is ten opzichte van vorig jaar verbeterd.
- Uit analyses bleek dat de studievoortgang van vrouwen in het hbo in 2006 slechter was dan die van de mannen. In het wo was dit precies omgekeerd: hier doen de vrouwen het juist beter.
- Thuiswonende studenten hebben een betere studievoortgang dan uitwonende studenten.

- Allochtone hbo-studenten hebben een betere studievoortgang dan autochtone hbo'ers (in het wo zagen we geen verschil).
- Studenten zonder lening bij de IB-Groep hebben een betere studievoortgang dan studenten met een lening. Lenende studenten in de nominale fase hebben op hun beurt een betere studievoortgang dan lenende studente in de leenfase.
- Hoe meer een hbo-student naast z'n studie betaald werk verricht, des te lager is de studievoortgang.
- Hoe meer uren studenten werken, des te slechter is hun studievoortgang.
- Wo'ers die lage werkdruk ervaren, laten een betere voortgang zien dan studenten die een hoge werkdruk percipiëren.

Tijdbesteding aan studie

- Studenten besteden meer tijd aan hun studie dan vorig jaar. Hbo-studenten studeren meer uren dan wo-studenten.
- In het hbo besteden vrouwen meer tijd aan de studie dan mannen. Studenten met een beperking studeren meer dan studenten zonder beperking. Naarmate de sociaaleconomische status van studenten hoger is, neemt de tijdbesteding aan studie af. Studenten die thuis woonden ten tijde van het onderzoek studeerden meer uren per week dan uitwonende studenten.
- In het wo zijn er minder achtergrondkenmerken van invloed op de tijdbesteding aan studie. Thuiswonenden besteden meer tijd aan de studie. In het wo is de intensiteit van de inzet, motivatie en tevredenheid over de opleiding meer van belang.

Tijdbesteding aan betaalde arbeid

- Het aantal uren dat voltijdstudenten aan betaalde arbeid besteden is licht gestegen.
 - Studenten uit hogere sociaaleconomische milieus besteden minder tijd aan arbeid dan studenten uit lagere milieus. Thuiswonenden werken meer uren dan uitwonenden.
 - De bètastudenten in het wo besteden verhoudingsgewijs weinig tijd aan werk en de alfa/gammastudenten beduidend meer.
 - Studenten met een beperking besteden minder tijd aan het verrichten van betaald werk. Die tijdbesteding aan werk was eveneens minder voor studenten met een hoog eindexamencijfer in het voortgezet onderwijs.
 - Naarmate studenten meer tijd besteden aan betaald werk studeren zij minder uren per week. Studenten die hun docenten als toegankelijk kwalificeren, besteden minder tijd aan betaalde arbeid; wo-studenten in de leenfase werken meer uren dan wo'ers in de nominale fase.
- Ongeveer 60 procent wil snel afstuderen, 40 procent neemt een bijbaan en 15 procent gaat lenen als zij in financiële problemen komen. Bijna 30 procent heeft geen uitgesproken strategie.
 - Mannen willen vaker snel afstuderen, hebben vaker een bijbaan en vaker geen duidelijke strategie. Ouderejaars willen vaker snel afstuderen, of gaan werken om de financiën op peil te houden terwijl eerstejaars geen duidelijke strategie hebben.
 - Alloctonen studenten zijn minder geneigd dan autoctonen een lening af te sluiten.
 - Thuiswonenden voelen zich vaker geroepen zich in te spannen om de studie snel af te ronden; uitwonenden voelen meer voor lenen bij de IB-Groep.

Leengedrag

- In totaal leent 38 procent van de hbo-studenten en bijna de helft van de wo-studenten met recht op een studielening ook daadwerkelijk bij de IB-Groep. Lenen in de nominale fase is wat minder gebruikelijk dan in de leenfase.
- Ouderejaars lenen vaker dan eerstejaars, alloctonen vaker dan autoctonen en uitwonenden vaker dan thuiswonenden.
- Ruim een kwart van de studenten houdt met het plannen van de studie geen rekening met zijn/haar financiële situatie.

5 Studenttypen en ambities en studiegedrag

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan verschillende studenttypen, hun ambities en studiegedrag. Door middel van logistische regressieanalyse (een multivariate analysemethode, waarmee kansberekeningen gemaakt kunnen worden) is de kans berekend dat de student bepaald gedrag gaat vertonen op basis van verschillende achtergrondkenmerken. Naar aanleiding van de analyse zijn de meest sprekende resultaten gepresenteerd in de tabellen van dit hoofdstuk. In het eerste deel van dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de toekomstperspectieven (welk beroep hebben studenten voor ogen?). In het tweede deel gaan we na op welke gedragskenmerken typen studenten van elkaar verschillen: de student met een beperking, de internationaal georiënteerde student en de lenende student. In de tabellen wordt steeds weer gegeven op welke onderdelen de onderscheiden groepen dominant van elkaar verschillen.

5.1 Ambtenaar

Tabel 33 toont het profiel van studenten die de ambitie hebben om ambtenaar te worden. De toekomstige ambtenaren verschillen van degenen die deze ambitie niet hebben op achtergrondkenmerken, studiekeuzemotieven, studiegedrag en het studentprofiel.

De groep toekomstige ambtenaren bevat (in vergelijking met de groep die deze ambitie niet heeft):

- oudere studenten;
- veel allochtone studenten;
- naar verhouding iets minder studenten met een vwo-diploma;
- veel wo'ers;
- studenten die zich bij hun studiekeuze lieten leiden door de beroepsperspectieven;
- studenten die iets minder tijd besteden aan hun studie;
- studenten die iets meer tijd besteden aan een betaalde baan;
- weinig Zelfontplooiers en Statuszoekers en relatief veel Normatieven.

Tabel 33: Profiel van de student met de ambitie om ambtenaar te worden

	B	Exp(B)
Constant	-1,93	0,14 **
Achtergrondkenmerken		
leeftijd	0,02	1,02 **
autochtoon (0); allochtoon (1)	0,40	1,50 **
vwo-diploma (0=nee; 1=ja)	-0,17	0,84 *
hbo (0); wo (1)	0,68	1,98 **
Studiekeuzemotieven		
beroepsperspectieven belangrijk	0,09	1,10 **
Studiegedrag		
tijdbesteding arbeid	0,01	1,01 **
tijdbesteding studie	-0,01	0,99 **
Profiel		
Zelfontplooiers	-0,16	0,86 **
Normatieven	0,22	1,24 **
Statuszoekers	-0,07	0,93 *

© Studentenmonitor 2006. Alleen voltijdstudenten jonger dan 35 jaar (N= 5413). Nagelkerke $R^2=0,06$.

5.2 Leraar basisonderwijs

Tabel 34 toont het profiel van de toekomstige docent in het basisonderwijs. Op basis van achtergrondkenmerken (leeftijd, geslacht, succes in het voortgezet onderwijs), financiële kenmerken, studiekeuzemotieven en de vijf studentprofielen zijn de toekomstige leerkrachten in het basisonderwijs te typeren.

Tabel 34: Profiel van de student met de ambitie om docent in het basisschool onderwijs te worden

	B	Exp(B)
Constant	5,03	153,11 **
Achtergrondkenmerken		
leeftijd	-0,14	0,87 **
man (0); vrouw (1)	1,09	2,97 **
eindexamencijfer vo	-0,63	0,53 **
Financiële kenmerken		
sociaal milieu	-0,14	0,87 **
inkomsten ¹	-0,0004	1,00 **
uitgaven ¹	-0,0002	1,00
Studiekeuzemotieven		
beroepsperspectieven	-0,61	0,55 **
inhoudelijke interesse	0,33	1,40 **
Profiel		
Idealisten	0,92	2,51 **
Vakgeïnteresseerden	0,41	1,50 **
Zelfontplooiers	-0,38	0,68 **
Normatieven	0,33	1,39 **
Statuszoekers	-0,15	0,86 *

© Studentenmonitor 2006. Alleen voltijdstudenten jonger dan 35 jaar (N= 4517). Nagelkerke $R^2=0,33$. ¹Inkomsten en uitgaven per euro per maand.

De groep die een baan als leerkracht in het basisonderwijs ambieert bevat (in vergelijking met studenten die deze ambitie niet hebben):

- relatief veel jongere studenten;
- veel vrouwen;

- studenten met een lager eindexamencijfer in het voortgezet onderwijs;
- studenten uit een lager sociaal milieu;
- studenten met iets minder inkomsten en uitgaven;
- studenten die hun studie minder kozen vanwege beroepsperspectieven en meer vanuit inhoudelijke interesse;
- relatief veel Idealisten, Vakgeïnteresseerden en Normatieven en relatief weinig Zelfontplooiers en Statuszoekers.

5.3 Leraar voortgezet onderwijs

Tabel 35 laat een kanstabel zien voor de docenten in het voortgezet onderwijs. Op basis van deze tabel kunnen we een dominant beeld schetsen van de toekomstige docent in het voortgezet onderwijs.

De groep toekomstige docenten in het voortgezet onderwijs bevat (in vergelijking met studenten die deze ambitie niet hebben):

- oudere studenten;
- studenten met een lager uitgavenpatroon;
- studenten die hun opleiding minder kozen vanwege beroepsperspectieven en de kwaliteit van de opleiding en meer vanwege inhoudelijke interesse en begeleiding en werkvormen;
- studenten die iets minder tijd besteden aan hun opleiding en met een iets slechtere studievoortgang;
- studenten die positief oordelen over de toegankelijkheid van hun docenten;
- meer Idealisten, Vakgeïnteresseerden en Normatieven.

Tabel 35: Profiel van de student met de ambitie om docent in het voortgezet onderwijs te worden

	B	Exp(B)
Constant	-2,87	0,06 **
Achtergrondkenmerken		
leeftijd	0,06	1,06 **
Financiële kenmerken		
uitgaven ¹	-0,0003	0,99 **
Studiekeuzemotieven		
beroepsperspectieven	-0,44	0,64 **
inhoudelijke interesse	0,20	1,22 **
begeleiding en werkvormen	0,20	1,22 **
kwaliteit opleiding	-0,11	0,90 **
Studiegedrag		
tijdbesteding studie	-0,01	0,99 *
studievoortgang	-0,003	1,00 **
Opleidingskenmerken		
toegankelijkheid docenten	0,20	1,22 **
Profiel		
Idealisten	0,37	1,45 **
Vakgeïnteresseerden	0,08	1,09
Normatieven	0,13	1,14 **

© Studentenmonitor 2006. Alleen voltijdstudenten jonger dan 35 jaar (N= 4517). Nagelkerke $R^2=0,11$. ¹Uitgaven per euro per maand.

5.4 Wetenschapper

Naast de ambitie om ambtenaar of leerkracht te worden is studenten ook gevraagd naar hun wetenschappelijke ambities (Tabel 36). Deze ambitie sluit direct aan bij wo- opleidingen en het is dan ook niet vreemd om te zien dat wo-studenten meer dan hbo'ers deze ambitie hebben. De groep die de ambitie heeft om wetenschapper te worden bevat:

- relatief veel wo-studenten;
- relatief veel mannen;
- studenten met een hoog eindexamencijfer in het voortgezet onderwijs;

- veel studenten die hun studie kozen vanwege de begeleiding en werkvormen;
- relatief weinig studenten die hun studie kozen vanwege beroepsperspectieven of kwaliteit van de opleiding;
- relatief veel studenten met een positief oordeel over de toegankelijkheid van hun docenten;
- veel Zelfontplooiers.

Tabel 36: Profiel van de student met de ambitie om wetenschapper te worden

	B	Exp(B)
Constant	-5,83	0,00 **
Achtergrondkenmerken		
man (0); vrouw (1)	-0,47	0,63 **
hbo (0); wo (1)	1,58	4,86 **
eindexamencijfer vo	0,37	1,45 **
Studiekeuzemotieven		
beroepsperspectieven	-0,21	0,81 **
begeleiding en werkvormen	0,48	1,61 **
kwaliteit opleiding	-0,16	0,85 **
Opleidingskenmerken		
toegankelijkheid docenten	0,21	1,23 **
Profiel		
Vakgeïnteresseerden	0,10	1,10 **
Zelfontplooiers	0,39	1,48 **
Normatieven	-0,21	0,81 **

© Studentenmonitor 2006. Alleen voltijdstudenten jonger dan 35 jaar (N=3588). Nagelkerke $R^2=0,22$.

5.5 Zelfstandig ondernemer

De laatste beroepsgroep in dit hoofdstuk bestaat uit zelfstandig ondernemers (Tabel 37). Uit de analyses blijkt dat de groep studenten met de ambitie voor het zelfstandig ondernemerschap zich kenmerkt door:

- relatief veel jongere studenten;
- relatief veel mannen;

- veel uitwonenden studenten;
- studenten met laag opgeleide ouders uit met name hogere milieus (veelal zijn dit ouders die in de hoog-milieu categorie terecht zijn gekomen door een hoog inkomen en een hoog beroepsniveau en die een lager opleidingsniveau hebben);
- studenten die hun studie kozen op basis van inhoudelijke interesse;
- studenten die veel tijd besteden aan arbeid;
- studenten met een relatief slechte financiële situatie;
- studenten met een slechtere studievoortgang;
- weinig Idealisten;
- veel Vakgeïnteresseerden, Zelfontplooiers en Statuszoekers

Tabel 37: Profiel van de student met de ambitie om zelfstandig ondernemer te worden

	B	Exp(B)
Constant	0,80	2,23 **
Achtergrondkenmerken		
leeftijd	-0,03	0,97 **
man (0); vrouw (1)	-0,67	0,51 **
thuiswonend (0); uitwonend (1)	0,30	1,34 **
hoogste opleiding ouders	-0,04	0,96 **
sociaal milieu	0,19	1,21 **
Financiële kenmerken		
financiële situatie	-0,19	0,83 **
Studiekeuzemotieven		
inhoudelijke interesse	0,12	1,13 **
Studiegedrag		
tijdbesteding arbeid	0,01	1,01 **
studievoortgang	-0,002	1,00 *
Profiel		
Idealisten	-0,32	0,72 **
Vakgeïnteresseerden	0,14	1,15 **
Zelfontplooiers	0,25	1,28 **
Statuszoekers	0,21	1,23 **

© Studentenmonitor 2006. Alleen voltijdstudenten jonger dan 35 jaar (N=5863). Nagelkerke $R^2=0,12$.

5.6 Studenten met een beperking

In Tabel 38 worden studenten met een beperking vergeleken met de studenten zonder beperking. Deze analyse geeft aan op welke kenmerken studenten met een beperking verschillen van studenten zonder beperking.

Tabel 38: Profiel van de student met een beperking

	B	Exp(B)
Constant	-3,55	0,03 **
Woonsituatie		
thuiswonend (0); uitwonend (1)	0,24	1,28 **
tevredenheid woonsituatie	-0,11	0,90 **
Financiële kenmerken		
uitgaven huisvesting ¹	0,0001	1,00 *
Studiegedrag		
tijdbesteding studie	0,01	1,01 **
werkdruk	0,66	1,94 **
motivatie	0,22	1,24 **
Profiel		
Statuszoekers	-0,40	0,67 **

© Studentenmonitor 2006. Alleen voltijdstudenten jonger dan 35 jaar (N=3602). Nagelkerke $R^2=0,05$. ¹Uitgaven per euro per maand.

Studenten met een beperking:

- wonen vaker op zichzelf;
- zijn minder vaak tevreden met hun woonsituatie dan de overige studenten;
- zij hebben wat hogere uitgaven aan huisvesting;
- zij besteden iets meer tijd aan hun studie;
- zij ervaren een hoge werkdruk;
- zij zijn meer gemotiveerd dan andere studenten;
- de studenten met een beperking treffen we minder vaak aan bij de Statuszoekers.

Qua inzet en studievoortgang verschillen zij niet significant van de groep studenten zonder beperking.

5.7 Internationaal georiënteerd

Studenten kunnen een deel van hun studie doorbrengen in het buitenland, soms voor een stage, soms voor het volgen van vakken aldaar. Tabel 39 geeft het dominante profiel weer van studenten met studiegerelateerde buitenlandervaring.

Tabel 39: Profiel van de internationaal georiënteerde student

	B	Exp(B)
Constant	-23,73	0,00 **
Achtergrondkenmerken		
Leeftijd	1,15	3,17 **
hbo (0); wo (1)	-4,17	0,02 **
studiejaar	2,59	13,37 **
Kenmerken ouders		
inkomen ouders ¹	0,001	1,00 **
Studiekeuzemotieven		
begeleiding en werkvormen	1,42	4,12 **
Studiegedrag		
werkdruk	-2,34	0,10 **
motivatie	-1,68	0,19 **
Profiel		
Vakgeïnteresseerden	-1,49	0,23 **
Idealisten	-0,78	0,46 **
Zelfontplooiers	2,50	12,22 **

© Studentenmonitor 2006. Alleen voltijdstudenten jonger dan 35 jaar (N=3602). Nagelkerke $R^2=0,69$. 1Inkomen per euro per maand.

De internationaal georiënteerde studenten zijn vaak:

- ouderejaars;
- qua leeftijd ouder dan studenten zonder buitenlandervaring;
- zij komen vaker uit het hbo dan uit het wo;
- hun ouders zijn financieel draagkrachtig;
- zij ervaren doorgaans geen hoge werkdruk;
- bij hun studiekeuze hechten zij veel belang aan begeleiding en werkvormen;

- hun motivatie is iets minder dan studenten zonder buitenlandervaring;
- Vakgeïnteresseerden en Idealisten zijn minder internationaal georiënteerd dan andere studenten;
- vooral Zelfontplooiers kenmerken zich door hun blik naar het buitenland.

5.8 Samenvatting

In dit hoofdstuk zijn enkele beroepsprofielen van studenten beschreven. Ook is het profiel weergegeven van studenten met een beperking en de internationaal georiënteerde student.

Beroepsprofielen

- Studenten die ambtenaar willen worden, onderscheiden zich door een hogere leeftijd, minder tijdbesteding aan de studie en iets meer aan een betaalde baan. Deze groep bevat veel allochtone studenten, veel wo'ers, en heeft zich bij de studiekeuze veelal laten leiden door beroepsperspectieven.
- Toekomstige leerkrachten hebben als gemeenschappelijk kenmerk een lager uitgavenpatroon en een studiekeuze vanuit inhoudelijke interesse. Studenten die het basisonderwijs in willen, zijn jonger, vaker vrouw en komen uit een lager sociaal milieu. Toekomstig leerkrachten in het voortgezet onderwijs zijn ouder, besteden minder tijd aan studie, hebben een slechtere studievoortgang en een positiever oordeel over hun docenten.
- Studenten met ambitie voor een baan als wetenschapper zijn oververtegenwoordigd in het wo. Zij kenmerken zich door een hoger examencijfer in het voortgezet onderwijs en zijn vaker mannen.

Net zoals bij toekomstig leraren zijn toekomstige wetenschappers positief over de toegankelijkheid van docenten. Zij hebben de studie vooral gekozen op basis van begeleiding en werkvormen.

- De toekomstig zelfstandig ondernemers zijn vooral mannen en over het algemeen wat jonger. Voor uitwonenden is een baan als zelfstandig ondernemer aantrekkelijker, evenals voor studenten uit een hoog sociaal milieu (maar wel met ouders die binnen dit milieu een relatief laag opleidingsniveau hebben). Studenten met ondernemersdrift later een iets slechtere studievoortgang zien en besteden relatief veel tijd aan betaalde arbeid. Hun financiële situatie kwalificeren zij slechter dan andere studenten. We zien relatief weinig Idealisten met een ambitie als zelfstandig ondernemer.

Studenten met een beperking

- Studenten met een beperking besteden meer tijd aan de studie en ervaren meer werkdruk. Ze zijn meer gemotiveerd dan overige studenten en zijn minder vaak te karakteriseren als Statuszoeker.

Internationaal georiënteerde studenten

- De groep studenten met studiegerelateerde buitenlandervaring bevat veel ouderejaars. Zij kenmerken zich door financieel daadkrachtige ouders. Studenten zonder buitenlandervaring tonen een hogere studiemotivatie dan studenten met studiegerelateerde buitenlandervaring. Zij kozen hun studie vooral op basis van begeleiding en werkvormen en ervaren weinig werkdruk. Zij zijn iets minder gemotiveerd dan overige studenten. Vooral Zelfontplooiers kenmerken zich door hun blik naar het buitenland.

6 Uitzonderlijk gemotiveerd

6.1 Inleiding

Het laatste hoofdstuk van de Studentenmonitor 2006 geeft een analyse van het percentage uitzonderlijk gemotiveerde studenten sinds 2001⁸. In overleg met het ministerie van OCW is hiervoor een absolute norm ontwikkeld, die toepasbaar is op de gegevens van de Studentenmonitor 2001 tot en met 2006. Deze typing is indicatief voor de uitzonderlijk gemotiveerde studenten en zal de komende jaren fungeren als indicator die trendmatig zal worden gevolgd.

De volgende criteria zijn toegepast voor het vaststellen van deze indicator:

- Tijdbesteding aan studie hoger dan 35 uur per week.
- Motivatiescore (schaal van 1 tot en met 5), gemiddelde score van naar motivatie aan start van de studie, motivatie aan begin van het studiejaar en huidige motivatie: hoger dan 3,5 gemiddeld.
- Inzet, schaal geconstrueerd op basis van onderstaande stellingen⁹ (alles positief gehercodeerd); gemiddelde schaalscore hoger dan 3,5:
 - ik gebruik alle beschikbare tijd zoveel mogelijk om snel af te studeren;
 - ik probeer steeds een zo hoog mogelijk cijfer te halen;

⁸ De gegevens uit 2000 zijn vanwege een grotendeels afwijkende vraagformulering buiten beschouwing gelaten.

⁹ De 10-puntschaal van 2001 en 2002 is gehercodeerd naar een vijfpuntschaal.

- ik vind het moeilijk om zelfstandig mijn studie te plannen;
- mijn bezigheden buiten mijn studie verhinderen mij volledig op te gaan in mijn studie;
- waarom zou ik de studie sneller afronden dan nodig is, het is de mooiste tijd van mijn leven;
- ik kan alleen bij vlagen goed studeren;
- ik ben tevreden over de studieprestaties die ik tot nu toe heb geleverd;
- ik vind het moeilijk me in te spannen voor oninteressante studieonderdelen;
- ik heb de neiging verplichtingen uit te stellen;
- mijn zelfdiscipline is goed;
- ik zou eigenlijk meer tijd moeten besteden aan mijn studie.

Verder zijn de volgende selecties toegepast op deze indicator:

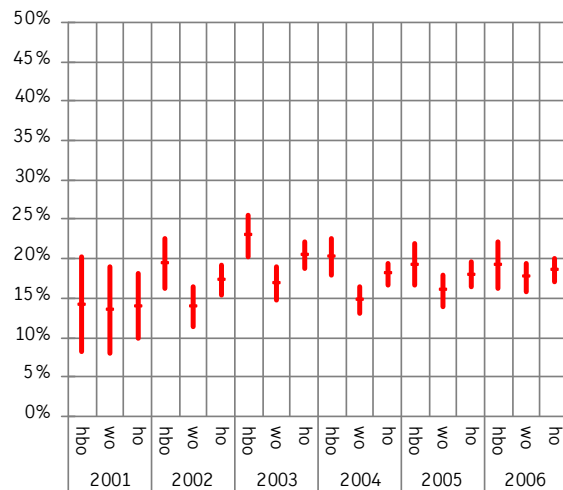
- studenten moeten een valide score hebben op de drie selectievariabelen.
- alleen gegevens van voltijdstudenten van 26 jaar of jonger zijn geanalyseerd.
- de weergegeven percentages betreffen studenten die voldoen aan alle bovenstaande criteria.
- de weergegeven betrouwbaarheidsintervallen zijn de marges waarbinnen in de populatie de percentages zich in 90 procent¹⁰ van de gevallen bevinden (kleine respondent aantallen laten doorgaans grotere intervallen zien);
- de *betrouwbaarheidsmarges* zijn berekend op basis van *ongewogen* aantallen; de weergegeven *percentages* zijn *gewogen* voor steekproefafwijkingen.

¹⁰ Vanwege kleine aantallen in 2001 en 2002 is gekozen voor een iets lagere betrouwbaarheid.

In de navolgende analyse worden de percentages uitzonderlijk gemotiveerde studenten weergegeven voor achtereenvolgens het totale hoger onderwijs, hbo en wo en voor de sectoren (over alle jaren). Daarna besteden we aandacht aan de percentages gemotiveerde studenten per sector en de fluctuaties over de jaren heen. Vervolgens zijn per hbo- en wo-sector de trends grafisch weergegeven.

6.2 Hoger onderwijs, hbo en wo

In de totale ho-populatie is *over alle jaren heen* sprake van 18 procent uitzonderlijk gemotiveerde studenten (Figuur 75). Sinds 2001 zijn er verschuivingen zichtbaar. In 2003 was het percentage met 20 procent het hoogst. Daarna is er sprake van een stabilisatie op 18 à 19 procent.

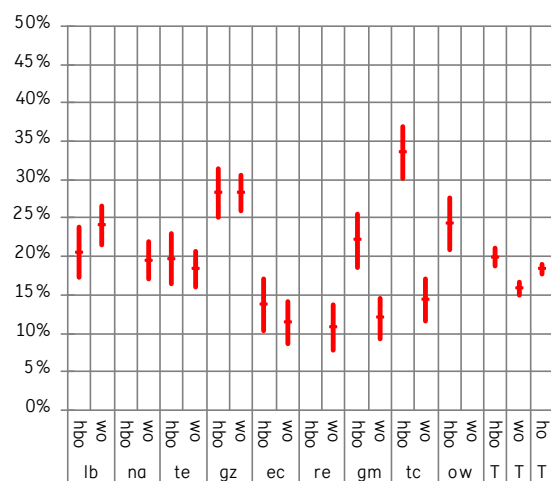
Figuur 75: Percentages en 90%-betrouwbaarheidsintervallen van uitzonderlijk gemotiveerde studenten in het hoger onderwijs sinds 2001

Figuur 76 toont de percentages en betrouwbaarheidsintervallen per sector in hbo en wo voor alle jaren tezamen (2001-2006).

Uitersten zijn zichtbaar in de sector Economie (14% hbo en 11% wo), Recht (11% wo), Gedrag & Maatschappij (12% wo) en Taal & Cultuur (14% wo). In deze sectoren is sprake van een gering percentage uitzonderlijk gemotiveerde studenten in vergelijking met het totale hoger onderwijs.

Verder zien we relatief veel uitzonderlijk gemotiveerde studenten (meer dan het gemiddelde in het hoger onderwijs) in de sector Gezondheidszorg (hbo en wo 28%), Gedrag & Maatschappij (22% hbo) en Onderwijs (24% hbo).

Het hoogste percentage gemotiveerde studenten zien we in de sector Taal & Cultuur (met name Kunstopleidingen) in het hbo met maar liefst 34 procent uitzonderlijk gemotiveerde studenten.

Figuur 76: Percentages en 90%-betrouwbaarheidsintervallen van uitzonderlijk gemotiveerde studenten in hbo en wo per sector (periode 2001-2006; alle jaren samengenomen)

6.3 Trends

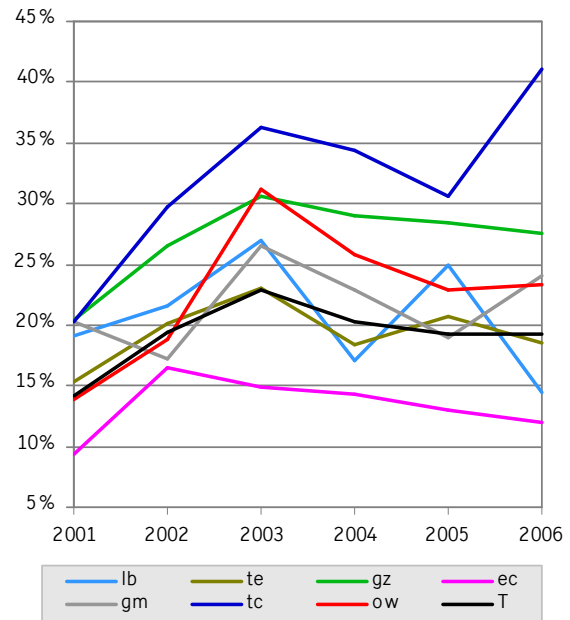
Tabel 40 geeft een overzicht van de verschillen van het percentage gemotiveerde studenten per sector in hbo en wo ten opzichte van het totale hoger onderwijs. Hieruit blijkt dat het hiervoor geconstateerde patroon over alle jaren heen, en ook in de afzonderlijke jaren zichtbaar is: structureel veel gemotiveerde studenten bij Gezondheidszorg (hbo en wo) en Taal & Cultuur (hbo) en een onveranderlijk laag percentage gemotiveerden bij Economie (hbo en wo), Gedrag & Maatschappij (wo) en Recht (wo).

Tabel 40: Verschillen in percentage uitzonderlijk gemotiveerde studenten naar sector

	2002	2003	2004	2005	2006
HBO					
Landbouw	5%	4%	7%	-1%	7%
Techniek	1%	3%	3%	0%	3%
Gezondheidszorg	6%	9%	10%	11%	10%
Economie	-5%	-1%	-6%	-4%	-5%
Gedrag & Maatschappij	6%	0%	6%	5%	1%
Taal & Cultuur	6%	12%	16%	16%	13%
Onderwijs	0%	2%	11%	8%	5%
HBO-totaal	0%	2%	2%	2%	1%
WO					
Landbouw	6%	5%	8%	5%	6%
Natuur	-1%	4%	1%	0%	0%
Techniek	0%	0%	-2%	-1%	0%
Gezondheidszorg	8%	8%	10%	10%	10%
Economie	2%	-8%	-10%	-7%	-7%
Recht	-2%	-8%	-8%	-11%	-5%
Gedrag & Maatschappij	-7%	-8%	-9%	-6%	-6%
Taal & Cultuur	-1%	-5%	-2%	-6%	-4%
WO-totaal	-1%	-3%	-4%	-3%	-2%
HO (referentie)					
Totaal (verschilscore)	0%	0%	0%	0%	0%
% gemotiveerd in ho	14%	17%	20%	18%	19%

© Studentenmonitor 2006. Verschillen zijn berekend ten opzichte van het percentage gemotiveerde studenten in het totale ho.

Figuur 77 en Figuur 78 brengen de trends in beeld van het percentage uitzonderlijk gemotiveerde studenten per sector. Omdat het in 2001 en 2002 om relatief kleine aantallen gaat en er dus sprake is van grote betrouwbaarheidsintervallen, moeten de resultaten in de eerste jaren met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd.

Figuur 77: Percentages uitzonderlijk gemotiveerde studenten in het hbo per sector periode 2001-2006

Figuur 77 toont de trend van het percentage gemotiveerde studenten in het hbo. Hieruit blijkt duidelijk het hoge percentage gemotiveerde studenten in de sector Taal & Cultuur (kunstopleidingen). Dit percentage is sinds 2001 sterk gestegen. Een vergelijkbare stijging is zichtbaar in de sector Gezondheidszorg.

Het percentage gemotiveerde studenten in de sector Onderwijs fluctueert sterk: tussen 2001 en 2003 is er een stijging van 15 naar 30 procent. Daarna wordt het patroon stabiel op ongeveer 23 procent.

In de sector Techniek fluctueert het percentage gemotiveerde studenten over de jaren licht van 15 procent in 2001 naar 18 procent in 2006. Hiermee volgt het redelijk goed de trend in het hele hbo.

In de sector Economie is het percentage gemotiveerden over de gehele periode het laagst en loopt daarmee onveranderlijk achter bij de ontwikkelingen in het hele hbo.

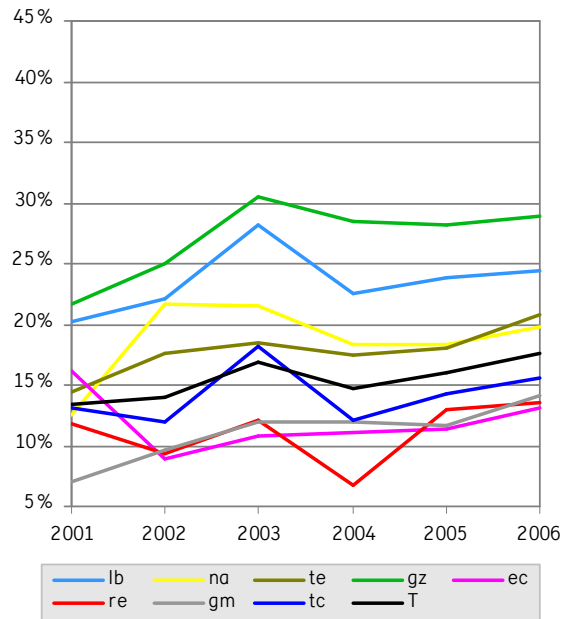
In het hbo fluctueren de percentages in de sector Gedrag & Maatschappij sterk. Er is een variatie zichtbaar tussen 17 procent (2002) en 27 procent (2003). Gemiddeld ligt het percentage op ongeveer 22 procent.

Figuur 78 toont de percentages gemotiveerde studenten in de periode 2001-2006 in het wo.

De sector Gezondheidszorg in het wo kent veel gemotiveerde studenten (tussen 25% en 30%). Samen met de kunstopleidingen in het hbo (Taal & Cultuur) is dit de sector waar van oudsher sprake is van een gelimiteerd toelatingsbeleid (fixus, loting en decentrale selectie). Dit kan mogelijk een verklaring zijn voor de grote groep uitzonderlijk gemotiveerde studenten in deze sectoren.

De sector Recht kent relatief weinig gemotiveerde studenten. Wel zien we behoorlijke fluctuaties met een dieptepunt een 2004 (7%) en een flinke stijging tot 2006 (naar 14%).

Het aantal gemotiveerden bij Techniek is iets bovengemiddeld ten opzichte van het hele wo en loopt trendmatig redelijk in lijn met het totaal in het wo.

Figuur 78: Percentages uitzonderlijk gemotiveerde studenten in het wo per sector periode 2001-2006

Gedrag & Maatschappij laat ondergemiddelde percentages gemotiveerden zien in 2001 (7%), maar de trend geeft een duidelijk stijgende lijn (14% in 2006).

Een vergelijkbaar beeld is vast te stellen in de sector Economie met fluctuerende percentages (16% in 2001), naar een daling in 2002 (9%) en later een stijging (13% in 2006).

6.4 Motivatie verklaard

Met een logistisch regressiemodel is nagegaan welke factoren in onderlinge samenhang de hiervoor beschreven uitzonderlijke motivatie het best verklaren.

De analyses zijn verricht op een bestand van 21.480 voltijdstudenten in hbo en wo uit de jaren 2001 tot en met 2006. Tabel 41 toont de resultaten.

Tabel 41: Profiel van de uitzonderlijk gemotiveerde student

Indicator	Exp(B)	Dominant profiel van de uitzonderlijk gemotiveerde studenten versus overigen
geslacht (0=man; 1=vrouw)	1,92 **	meer vrouwen
leeftijd	1,91 **	meer oudere studenten
etniciteit (0=autochtoon; allochtoon)	0,79 **	minder allochtonen
woonsituatie (0=thuis; 1=uit)	0,81 **	meer thuiswonenden
eindexamencijfer voortgezet onderwijs	1,45 **	hoog eindexamencijfer in voortgezet onderwijs
studiefase (0=eerstejaars; 1=ouderejaars)	1,12 *	meer ouderejaars
soort hoger onderwijs (0=hbo; 1=wo)	0,56 **	minder wo-studenten
sector (0=overig; 1=gezondheidszorg)	1,46 **	meer studenten in sector Gezondheidszorg
tijdbesteding aan werk in uren per week	0,96 **	minder tijdbesteding aan betaalde arbeid
studeerbaarheid	25,35 **	veel betere studeerbaarheid van de opleiding
toegankelijkheid docenten	1,69 **	beter toegankelijkheid docenten
Constant	0,00 **	

© Studentenmonitor 2001-2006. Gewogen voor steekproefafwijkingen. Nagelkerke $R^2=0,12$.). N=21.480.

Een groot verschil tussen de groep uitzonderlijk gemotiveerden en de overige studenten is het feit dat de eerste groep positiever oordeelt over de studeerbaarheid van de opleiding. Ook zijn zij positiever over de toegankelijkheid van docenten.

Verder bevat de groep uitzonderlijk gemotiveerden relatief veel vrouwen, oudere studenten, autochtonen, thuiswonenden en ouderejaars. Zij hadden een hoger eindexamencijfer in het voortgezet onderwijs dan de overige groep studenten.

Onder de gemotiveerde studenten zitten relatief veel hbo'ers. Om na te gaan of het effect van geslacht niet geheel verklaard zou worden door het feit dat veel vrouwelijke studenten Geneeskunde en aanverwante opleidingen studeren, is ook een factor wel/niet Gezondheidszorg meegenomen. Zoals hiervoor aan de orde kwam, zijn studenten in deze sector gemotiveerder dan in andere sectoren. Daarnaast blijft ook het effect van geslacht nog overeind.

De groep gemotiveerden besteedt minder tijd aan betaalde arbeid dan de overige groep studenten.

6.5 Samenvatting

Het laatste hoofdstuk van de Studentenmonitor 2006 geeft een analyse van het percentage uitzonderlijk gemotiveerde studenten sinds 2001 in het hoger onderwijs (hbo en wo). Hiervoor wordt een indicator gebruikt die is samengesteld op basis van *tijdbesteding aan studie*, een score voor *motivatie* en een score voor *inzet*. In dit hoofdstuk komen het percentage uitzonderlijk gemotiveerde studenten en de verklaring voor hun motivatie aan de orde.

Hoger onderwijs, hbo en wo

- Over de totale studentenpopulatie over alle jaren is sprake van 18 procent uitzonderlijk gemotiveerde studenten.
- Hoge percentages uitzonderlijk gemotiveerde studenten zijn te vinden in de sectoren Taal & Cultuur (hbo) en Gezondheidszorg (wo). Een oorzaak hiervoor kan liggen in het gelimiteerde toelatingsbeleid waar deze opleidingen van oudsher mee werken.

- In de sectoren Economie (hbo en wo), Recht (wo), Gedrag & Maatschappij (wo) en Taal & Cultuur (wo) is het percentage uitzonderlijk gemotiveerde studenten relatief gering.

Trends

- De gevonden verdeling van uitzonderlijk gemotiveerde studenten over de sectoren is een structureel patroon, ook in de afzonderlijke jaren is dit zichtbaar.
- De hoge percentages uitzonderlijk gemotiveerde studenten in de sectoren Gezondheidszorg en Taal & Cultuur (kunstopleidingen) zijn sinds 2001 flink gestegen.
- In de overige sectoren fluctueren de percentages gemotiveerde studenten. In de sector Onderwijs en Gedrag & Maatschappij sterk (respectievelijk tussen 15-30% en tussen 17-27%) en in de sectoren Techniek en Economie fluctueren de percentages licht.

Motivatie verklaard

- Een belangrijk aspect bij het verklaren van uitzonderlijke motivatie onder studenten is het oordeel van de student over de studeerbaarheid van de opleiding. Studenten met een positiever oordeel zijn vaker uitzonderlijk gemotiveerd.
- De groep uitzonderlijk gemotiveerde studenten wordt daarnaast gekenmerkt door de volgende aspecten: relatief veel vrouwen (ook na controle voor studenten Gezondheidszorg), positiever over toegankelijkheid van docenten, oudere studenten, relatief veel hbo'ers, thuiswonenden en autochtonen.

Figuren en tabellen

Figuur 1: Responspercentages naar soort hoger onderwijs en sector	12	Figuur 19: Voltijdstudenten in het hbo (%) die ongemotiveerd aan de opleiding beginnen: trend 2003-2006	27
Figuur 2: Samenstelling respondentgroep naar achtergrondkenmerken: gewogen respons.	14	Figuur 20: Voltijdstudenten in het wo (%) die ongemotiveerd aan de opleiding beginnen: trend 2003-2006	27
Figuur 3: Samenstelling respondentgroep naar achtergrondkenmerken: ongewogen respons.	15	Figuur 21: Voltijdstudenten (%) met onvoldoende inzet (totalen): trend 2003-2006	28
Figuur 4: Samenstelling studentenpopulatie naar geslacht (absolute aantallen)	19	Figuur 22: Voltijdstudenten in het hbo (%) met onvoldoende inzet: trend 2003-2006	29
Figuur 5: Samenstelling studentenpopulatie naar opleidingsvorm (% deeltijdstudenten)	19	Figuur 23: Voltijdstudenten in het wo (%) met onvoldoende inzet: trend 2003-2006	29
Figuur 6: Gemiddelde leeftijd studentenpopulatie naar voltijd en deeltijd	20	Figuur 24: Voltijdstudenten (%) die een hoge werkdruk ervaren (totalen): trend 2003-2006	30
Figuur 7: Uit- en thuiswonende studenten naar opleidingsvorm en studiejaar (%)	20	Figuur 25: Voltijdstudenten in het hbo (%) die een hoge werkdruk ervaren: trend 2003-2006	30
Figuur 8: Etniciteit studentenpopulatie naar soort hoger onderwijs (% voltijdstudenten)	21	Figuur 26: Voltijdstudenten in het wo (%) die een hoge werkdruk ervaren: trend 2003-2006	31
Figuur 9: Hoogste opleidingsniveau van de ouders naar soort hoger onderwijs (% voltijdstudenten)	21	Figuur 27: Voltijdstudenten (%) met negatief oordeel over studeerbaarheid (totalen): trend 2003-2006	32
Figuur 10: Gemiddeld maandelijks netto inkomen van de ouders (€)	22	Figuur 28: Voltijdstudenten (%) die docenten als slecht toegankelijk ervaren (totalen): trend 2003-2006	33
Figuur 11: Arbeidsparticipatie ouders naar soort hoger onderwijs en wo en opleidingsvorm (%)	22	Figuur 29: Voltijdstudenten in het hbo (%) die docenten als slecht toegankelijk ervaren: trend 2003-2006	33
Figuur 12: Beroepsniveau ouders naar soort hoger onderwijs en opleidingsvorm (%)	23	Figuur 30: Voltijdstudenten in het wo (%) die docenten als slecht toegankelijk ervaren: trend 2003-2006	34
Figuur 13: Sociaaleconomische status naar soort hoger onderwijs en opleidingsvorm (%)	23	Figuur 31: Maandelijkse financiële inkomsten (netto) van voltijdstudenten (€)	35
Figuur 14: Studenten met een beperking (%)	24	Figuur 32: Maandelijkse financiële inkomsten (netto) van voltijdstudenten (% van diverse bronnen ten opzichte van het totale inkomen)	35
Figuur 15: Hoogst genoten vooropleiding in het secundair onderwijs naar soort hoger onderwijs (%)	24	Figuur 33: Samenstelling van maandelijkse financiële inkomsten (netto) van voltijdstudenten (nominale fase) naar sociaaleconomische herkomst	36
Figuur 16: Studievoortgang: percentage van de geprogrammeerde studielast behaald	25		
Figuur 17: Kans afstuderen voltijdstudenten (%)	26		
Figuur 18: Voltijdstudenten (%) die ongemotiveerd aan de opleiding beginnen: trend 2003-2006	26		
Studentenmonitor 2006			99

Figuur 34: Trends inkomsten (€) sinds 2000, vt en dt	36	Figuur 49: Belangrijkste studiekeuzemotieven voltijdstudenten bij aanvang van de opleiding (%)	46
Figuur 35: Trends inkomsten per inkomstenbron in hbo sinds 2000, vt en dt	37	Figuur 50: Belangrijkste studiekeuzemotieven deeltijdstudenten bij aanvang van de opleiding (%)	47
Figuur 36: Trends inkomsten per inkomstenbron in wo sinds 2000, vt en dt	37	Figuur 51: Belangrijkste argumenten (mannen en vrouwen) tegen de keuze voor bètatechniek (alleen voltijdstudenten met bètatoegang, %)	48
Figuur 37: Maandelijks uitgaven van voltijdstudenten (€)	38	Figuur 52: Percentage eerstejaars voltijdstudenten met negatief oordeel over aansluiting voortgezet en hoger onderwijs	48
Figuur 38: Maandelijks uitgaven van voltijdstudenten (% van diverse posten ten opzichte van de totale uitgaven)	38	Figuur 53: Geraadpleegde informatiebronnen bij studiekeuze (% voltijdstudenten)	49
Figuur 39: Oordeel financiële situatie voltijdstudenten (%)	39	Figuur 54: Percentage voltijdstudenten met stage- of onderwijservaring in het buitenland: 2001- 2006	49
Figuur 40: Belangrijke argumenten tegen een studielening (% studiefinancieringsgerechtigde voltijdstudenten)	40	Figuur 55: Redenen van voltijdstudenten om af te zien van stage- of onderwijservaring in het buitenland (%)	50
Figuur 41: Belangrijke redenen om te lenen (% studiefinancieringsgerechtigde voltijdstudenten)	40	Figuur 56: Toekomstperspectief voltijdstudenten (%)	51
Figuur 42: Trends in tijdbesteding aan studie en betaalde arbeid (alle studenten) sinds 2000 (alleen voltijdstudenten)	41	Figuur 57: Studentprofielen (% voltijdstudenten) naar soort hoger onderwijs en sector	54
Figuur 43: Verhouding tijdbesteding aan studie en werk voltijdstudenten (alleen werkende studenten, %)	42	Figuur 58: Plannen na de bachelor (% voltijd- bachelorstudenten)	59
Figuur 44: Tijdbesteding voltijdstudenten aan studie naar aantal uren werk (gemiddeld per week, %)	43	Figuur 59: Typering masteropleiding (% voltijd- masterstudenten)	61
Figuur 45: Tijdbesteding deeltijdstudenten aan studie naar aantal uren werk (gemiddeld per week, %)	43	Figuur 60: Keuzemotieven masteropleiding (% voltijd- masterstudenten)	63
Figuur 46: Verhouding tijdbesteding aan studie en werk voltijdstudenten (gemiddeld per week) naar aard studiefinanciering (alleen werkenden, %)	44	Figuur 61: Wel of geen sprake van selectieve toelating masteropleiding (% voltijd-masterstudenten)	65
Figuur 47: Verhouding tijdbesteding aan studie en werk deeltijdstudenten (gem. per week, alleen werkenden, %)	45	Figuur 62: Toelatingseisen masteropleiding (% voltijdstudenten masteropleiding met toelatingseis)	66
Figuur 48: Verdeling werkende studenten over de arbeidsmarktsectoren (%)	45	Figuur 63: Tevredenheid informatievoorziening masteropleiding (% voltijd-masterstudenten)	67
		Figuur 64: Hbo: samenhang tussen het percentage van het totaal aantal studiepunten behaald en het percentage van de opleidingsduur verbruikt: waargenomen metingen en lineaire curve	69

Figuur 65: Wo: samenhang tussen het percentage van het totaal aantal studiepunten behaald en het percentage van de opleidingsduur verbruikt: waargenomen metingen en lineaire curve	70	Figuur 77: Percentages uitzonderlijk gemotiveerde studenten in het hbo per sector periode 2001-2006	95
Figuur 66: Studievoortgang in het hoger onderwijs (totalen), 2004 t/m 2006, 95%-betrouwbaarheidsintervallen	70	Figuur 78: Percentages uitzonderlijk gemotiveerde studenten in het wo per sector periode 2001-2006	96
Figuur 67: Studievoortgang in het hbo, 2004 t/m 2006, 95%-betrouwbaarheidsintervallen	71	Tabel 1: Samenstelling studentenpopulatie in 2005-2006	9
Figuur 68: Studievoortgang in het wo, 2004 t/m 2006, 95%-betrouwbaarheidsintervallen	71	Tabel 2: Ingeschrevenen hbo: bachelor/oude stijl (febr. '06)	9
Figuur 69: Tijdbesteding aan studie van voltijdstudenten naar soort hoger onderwijs en totaal hoger onderwijs, 2003 t/m 2006, 95%-betrouwbaarheidsintervallen	75	Tabel 3: Ingeschrevenen wo: bachelor /oude stijl (febr. '06)	10
Figuur 70: Tijdbesteding aan studie van voltijdstudenten in het hbo, 2003 t/m 2006, 95%-betrouwbaarheidsintervallen	76	Tabel 4: Overzicht totale respons Studentenmonitor 2006	11
Figuur 71: Tijdbesteding aan studie van voltijdstudenten in het wo, 2003 t/m 2006, 95%-betrouwbaarheidsintervallen	76	Tabel 5: Respons master Studentenmonitor 2006	12
Figuur 72: Tijdbesteding aan betaalde arbeid van voltijdstudenten, hoger onderwijs totaal, 2003 t/m 2006, 95%-betrouwbaarheidsintervallen	77	Tabel 6: Arbeidsmarktsituatie van afgestudeerden	16
Figuur 73: Tijdbesteding aan betaalde arbeid van voltijdstudenten in het hbo, 2003 t/m 2006, 95%-betrouwbaarheidsintervallen	77	Tabel 7: Belangrijke redenen om voortijdig met de studie te stoppen	17
Figuur 74: Tijdbesteding aan betaalde arbeid van voltijdstudenten in het wo, 2003 t/m 2006, 95%-betrouwbaarheidsintervallen	78	Tabel 8: Toekomstperspectief studenten die voortijdig met opleiding zijn gestopt	17
Figuur 75: Percentages en 90%-betrouwbaarheidsintervallen van uitzonderlijk gemotiveerde studenten in het hoger onderwijs sinds 2001	94	Tabel 9: Normbedragen studiefinanciering hoger onderwijs 01-01-2006 t/m 31-08-2006	34
Figuur 76: Percentages en 90%-betrouwbaarheidsintervallen van uitzonderlijk gemotiveerde studenten in hbo en wo per sector (periode 2001-2006; alle jaren samengenomen)	94	Tabel 10: Plannen na de bachelor: hbo	60
		Tabel 11: Plannen na de bachelor: wo	61
		Tabel 12: Type master naar studentprofiel	62
		Tabel 13: Keuzemotieven masteropleiding naar sector (%)	63
		Tabel 14: Keuzemotieven masteropleiding naar type master (%)	64
		Tabel 15: Keuzemotieven masteropleiding naar geslacht, etniciteit en woonsituatie (%)	64
		Tabel 16: Keuzemotieven masteropleiding, naar studentprofiel (%)	65
		Tabel 17: Toelatingseigen master naar sector (%)	66
		Tabel 18: Tevredenheid over informatievoorziening	67
		Tabel 19: Studievoortgang 2005 en 2006: gemiddelden naar sector	72
		Tabel 20: Gemiddelde studievoortgang van voltijdstudenten naar achtergrondkenmerken (hbo, wo en totaal)	72
Studentenmonitor 2006			101

Tabel 21: Gemiddelde studievoortgang van voltijdstudenten naar studiekenmerken (hbo, wo en totaal)	73	Tabel 35: Profiel van de student met de ambitie om docent in het voortgezet onderwijs te worden	89
Tabel 22: Verklaringsmodel studievoortgang van hbo-studenten: gestandaardiseerde (B) en ongestandaardiseerde regressiecoëfficiënten	74	Tabel 36: Profiel van de student met de ambitie om wetenschapper te worden	89
Tabel 23: Verklaringsmodel studievoortgang van wo-studenten: gestandaardiseerde (B) en ongestandaardiseerde regressiecoëfficiënten	75	Tabel 37: Profiel van de student met de ambitie om zelfstandig ondernemer te worden	90
Tabel 24: Verklaringsmodel tijdbesteding in uren aan studie van voltijd hbo-studenten: gestandaardiseerde (B) en ongestandaardiseerde regressiecoëfficiënten	78	Tabel 38: Profiel van de student met een beperking	90
Tabel 25: Verklaringsmodel tijdbesteding in uren aan studie van voltijd wo-studenten: gestandaardiseerde (B) en ongestandaardiseerde regressiecoëfficiënten	79	Tabel 39: Profiel van de internationaal georiënteerde student	91
Tabel 26: Verklaringsmodel tijdbesteding in uren aan werk van voltijd hbo-studenten: gestandaardiseerde (B) en ongestandaardiseerde regressiecoëfficiënten	80	Tabel 40: Verschilscores in percentage uitzonderlijk gemotiveerde studenten naar sector	95
Tabel 27: Verklaringsmodel tijdbesteding in uren aan werk van voltijd wo-studenten: gestandaardiseerde (B) en ongestandaardiseerde regressiecoëfficiënten	80	Tabel 41: Profiel van de uitzonderlijk gemotiveerde student	97
Tabel 28: Leengedrag van voltijdstudenten, naar achtergrondkenmerken, hbo en wo	81	Tabel 42: Factorladingen voor schaal Sociaal-economische status	103
Tabel 29: Het profiel van de lenende student (alleen voltijdstudenten)	82	Tabel 43: Factorscores en alpha voor schaal Aansluiting vo-ho	103
Tabel 30: Financiële strategieën van voltijd hbo-studenten, naar achtergrondkenmerken (%)	83	Tabel 44: Factorscores en alpha voor schaal Studeerbaarheid	103
Tabel 31: Financiële strategieën van voltijd wo-studenten, naar achtergrondkenmerken	84	Tabel 45: Factorscores en alpha voor schaal Gebruik voorlichtingsbronnen bij studiekeuze	103
Tabel 32: Financiële strategieën, studievoortgang en tijdbesteding aan studie	84	Tabel 46: Factorscores en alpha voor schaal Werkdruk	103
Tabel 33: Profiel van de student met de ambitie om ambtenaar te worden	87	Tabel 47: Factorscores en alpha voor schaal Intensiteit van de inzet	103
Tabel 34: Profiel van de student met de ambitie om docent in het basisschool onderwijs te worden	88	Tabel 48: Factorscores en alpha voor schaal Toegankelijkheid docenten	104
		Tabel 49: Factorscores en alpha voor schalen Studiekeuzemotieven	104
		Tabel 50: Factorscores en alpha voor schalen Studentprofielen	104

Schaalconstructies

Tabel 42: Factorladingen voor schaal Sociaal-economische status

hoogste beroepsniveau ouders	0,87
hoogste opleidingsniveau ouders ruwe score	0,84
gemiddeld netto maandinkomen (euro)	0,73

Tabel 43: Factorscores en alpha voor schaal Aansluiting vo-ho

communicatieve vaardigheden	0,78
maken van probleemanalyse	0,78
zelfstandig aanpakken/plannen studietaken	0,77
schriftelijke vaardigheden	0,74
inhoud vakken	0,68
ict- of computervaardigheden	0,62
alpha	0,82

Tabel 44: Factorscores en alpha voor schaal Studeerbaarheid

tentameneisen duidelijk	0,66
duidelijk wat te doen ter voorbereiding van tentamen	0,66
tentamens kwamen overeen met tentameneisen	0,65
tevreden over inhoud studieprogramma	0,61
samenhang onderwijsprogramma duidelijk	0,61
studieonderdelen sluiten goed op elkaar aan	0,56
belangrijke delen van stof tijdig voor tentamen behandeld	0,53
syllabi van goede kwaliteit	0,52
boeken en studiematerialen bieden voldoende steun	0,49
voldoende voorbereiding op toekomstige loopbaan	0,48
tentamens overeenkomstig verwachting	0,46
goede aansluiting bij toekomstig werk	0,46
bij tentamenvoorbereiding goede inschatting beheersing stof	0,45
opleiding biedt goed beeld van beroepsmogelijkheden	0,43
studiebelasting goed verdeeld over studiejaar	0,40
voldoende aandacht voor beroepsmogelijkheden	0,36
geen overlap tussen verschillende studieonderdelen	0,35
alpha	0,82

Tabel 45: Factorscores en alpha voor schaal Gebruik voorlichtingsbronnen bij studiekeuze

andere websites	0,82
folders/schriftelijke informatie van de opleiding	0,81
voorlichtingsdagen/vakantiecurssussen bij de opleiding	0,77
rechtstreeks bij de instelling (telefonisch/e-mail)	0,73
studiebeurzen	0,72
decanen	0,71
onafhankelijke bronnen	0,67
website van de instelling	0,66
familie of kennissen	0,64
alpha	0,89

Tabel 46: Factorscores en alpha voor schaal Werkdruk

studietempo niet bijbenen	0,77
grote moeite stof onder de knie krijgen	0,75
studie te moeilijk	0,74
leervakken gaven problemen	0,64
ontbreken studievaardigheden	0,63
onvoldoende tijd voorbereiding tentamens	0,58
onvoldoende tijd voorbereiding colleges en werkgroepen	0,53
naast de studie onvoldoende tijd over voor andere zaken	0,53
werkdruk groot	0,44
alpha	0,80

Tabel 47: Factorscores en alpha voor schaal Intensiteit van de inzet

zelfdiscipline goed	0,78
besteedt voldoende tijd aan studie	0,76
niet de neiging verplichtingen uit te stellen	0,73
doorgaans goed studeren	0,71
gemakkelijk om zelfstandig studie te plannen	0,69
alle beschikbare tijd gebruiken om snel af te studeren	0,61
zo hoog mogelijk cijfer halen	0,59
makkelijk inspanssen voor oninteressante studieonderdelen	0,58
tevreden over de studieprestaties tot nu toe	0,57
bezigheden buiten studie geen belemmering voor studie	0,55
studie zo snel mogelijk afronden	0,31
alpha	0,85

Tabel 48: Factorscores en alpha voor schaal Toegankelijkheid docenten

docenten bieden voldoende steun bij problemen met leerstof	0,78
docenten zijn inspirerend	0,75
gemakkelijk contact leggen met docenten	0,74
docenten gemakkelijk buiten contacturen te benaderen	0,73
docenten geïnteresseerd in studenten	0,71
docenten geven begrijpelijk college	0,69
voldoende mogelijkheden invloed uitoefenen op onderwijs	0,61
de docenten geven snel feedback	0,59
alpha	0,85

Tabel 49: Factorscores en alpha voor schalen Studiekeuzemotieven

	Goede kwaliteit	Begeleiding en werkvormen	Inhoudelijke interesse	Beroepsperspectieven	Secundaire motieven
kwaliteit onderwijsinstelling	0,89				
kwaliteit opleiding aan instelling	0,89				
goede naam van gekozen instelling	0,85				
aandacht onderzoeksvaardigheden		0,74			
persoonlijke studiebegeleiding		0,69			
veel projectonderwijs		0,66			
aandacht theoretische grondslagen		0,58			
mogelijkheden praktijkervaring		0,52	0,32		
aansluiting bij capaciteiten			0,81		
opleiding inhoudelijk interessant			0,79		
beroepsperspectieven spreken aan			0,73		
goede kans op baan				0,85	
hoog salaris verdienen				0,81	
brede beroepsmogelijkheden				0,67	
opleiding niet te moeilijk					0,68
gekozen instelling dicht in de buurt					0,67
volgen verkorte onderwijsroute					0,63
aantrekkelijk studentenleven					0,30
alpha	0,92	0,72	0,71	0,74	0,44

Tabel 50: Factorscores en alpha voor schalen Studentprofielen

	Idealisten	Vakgeïnteresseerden	Statuszoekers	Normatieven	Zelfontplooiers
door studie anderen helpen	0,78				
door studeren anderen helpen	0,77				
iets goeds terug doen voor maatschappij	0,75				
bijdrage aan maatschappij	0,72				
nuttig voor maatschappij belangrijker dan hoog salaris	0,68				
passie voor vak		0,83			
altijd al geïnteresseerd in vak		0,77			
buiten studie met vak bezig		0,71			
kennis en inzicht voor toekomstig vak		0,59			
studie opent deuren voor baan met aanzien			0,82		
door studie verzekerd van betaalde baan			0,78		
belangrijk dat studie aanzien heeft in maatschappij			0,74		
studeren is noodzakelijk kwaad				0,75	
studie mag weinig vrije tijd in beslag nemen				0,63	
studeren is voldoen aan verwachting				0,62	
kijk uit naar einde studie				0,38	
studeren is zelfverrijking					0,74
studeren is zelfontplooiing				-0,32	0,62
studeren is breed ontwikkelen				-0,37	0,60
studeren is doel op zich					0,59
alpha	0,81	0,75	0,75	0,54	0,60

Afkortingen

ab	Aanvullende beurs	tc	Taal & Cultuur (CROHO-onderdeel)
BaMa	Bachelor-Master	te	Techniek (CROHO-onderdeel)
bb	Basisbeurs	vmbo	Vorbereidend Middelbaar Beroepsonderwijs
CROHO	Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs	vo	Voortgezet Onderwijs
CRIHO	Centraal Register Inschrijvingen Hoger Onderwijs	vt	Voltijd
dt	Deeltijd	vwo	Vorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs
ec	Economie (CROHO-onderdeel)	WBEAA	Wet Bevordering Evenredige Arbeidsdeelname Allochtonen
ERR	Examen Registratie Register	WSF	Wet op de Studiefinanciering
gm	Gedrag & Maatschappij (CROHO-onderdeel)	wo	Wetenschappelijk Onderwijs
gz	Gezondheidszorg (CROHO-onderdeel)		
havo	Hoger Algemeen Vormend Onderwijs		
hbo	Hoger Beroepsonderwijs		
ho	Hoger Onderwijs		
IB-Groep	Informatie Beheer Groep		
lb	Landbouw (CROHO-onderdeel)		
mavo	Middelbaar Algemeen Vormend Onderwijs		
mbo	Middelbaar Beroepsonderwijs		
na	Natuur (CROHO-onderdeel)		
naw	Naam, Adres en Woonplaats		
OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap		
ov-kaart	Openbaar Vervoer kaart		
ow	Onderwijs (CROHO-onderdeel)		
po	Primair Onderwijs		
RASP	Registratie Aanmelding, Selectie en Plaatsing		
re	Recht (CROHO-onderdeel)		
rl	Rentedragende Lening		
ses	Sociaal-Economische Status		
sf+	Studiefinancieringsgerechtigd		
sf-	Niet-studiefinancieringsgerechtigd		
sf-nominaal	Studenten in de nominale studiefase (doorgaans vier jaar)		
sf-leenfase	Studenten van wie de nominale studieduur is verstreken		
SFB	Studiefinancieringsbeleid		